

ספר חקיקה נלווה

מועד אוגוסט 2020

קובץ חקיקה לבחינת הסמכה

מועד אוגוסט 2020

תוכן עניינים

2	 חוק ההתיישנות, התשי"ח-1958
5	 חוק החברות, התשנ"ט-1999
20	 חוק החוזים (חלק כללי), התשל"ג-1973
22	 חוק הירושה, התשכ"ה-1965
26	 חוק יסוד: הכנסת
29	 חוק לשכת עורכי הדין, התשכ"א-1961
32	 כללי לשכת עורכי הדין (אתיקה מקצועית), התשמ"ו-1986
35	 כללי לשכת עורכי הדין (פרסומת), התשס"א-2001
38	 חוק מיסוי מקרקעין (שבח ורכישה), התשכ"ג-1963
41	 חוק המכר, התשכ"ח-1968
43	 חוק המקרקעין, התשכ"ט-1969
45	 חוק המשכון, התשכ"ז-1967
47	 פקודת הנזיקין [נוסח חדש]
55	 תקנות הנזיקין (אחריות עובדי ציבור), התשס"ו-2006
58	 חוק העונשין, התשל"ז-1977
66	 חוק הערבות, התשכ"ז-1967
71	 תקנות פיצויים לנפגעי תאונות דרכים (מומחים), התשמ"ז-1986
74	 פקודת השטרות [נוסח חדש]
82	 חוק התכנון והבניה, התשכ"ה-1965

חוק ההתיישנות, תשי"ח-1958

(סעיפים נבחרים)

פרק ראשון: עיקרי ההתיישנות

1. בחוק זה –	הגדרות
“בית משפט” – כל רשות שיפוטית או בורר, ולמעט בית דין דתי; “תובענה” – הליך אזרחי לפני בית משפט; “מקרקעין” – קרקע מכל סוג וכל זכות או טובת הנאה בקרקע וכל דבר המחובר לקרקע חיבור קבע וכל זכות או טובת הנאה הטעונים רישום בספרי האחוזה.	
2. תביעה לקיום זכות כל שהיא נתונה להתיישנות, ואם הוגשה תובענה על תביעה שהתיישנה וטען הנתבע טענת התיישנות, לא יודק בית המשפט לתובענה, אך אין בהתיישנות בלבד כדי לבטל את הזכות גופה.	טענת התיישנות
3. אין נזקים לטענת התיישנות אם לא טען הנתבע טענה זו בהזדמנות הראשונה לאחר הגשת התובענה.	הזמן לטענת התיישנות
4. בתובענה על תביעה שלא התיישנה או שהתיישנה אך לא נטענה נגדה טענת התיישנות, לא תישמע טענת התיישנות נגד קיזוז באותה תובענה ולא נגד תביעה שכנגד, כשהיא והתביעה שבאותה תובענה נושאן אחד או כשהן נובעות מאותן נסיבות.	תביעה שכנגד וקיזוז
פרק שני: תקופת התיישנות	
5. התקופה שבה מתיישנת תביעה שלא הוגשה עליה תובענה (להלן – תקופת ההתיישנות) היא –	הזמן להתיישנות
(1) בשאינו מקרקעין – שבע שנים; (2) במקרקעין – חמש-עשרה שנה; ואם נרשמו בספרי האחוזה לאחר סידור זכות קנין לפי פקודת הקרקעות (סידור זכות הקנין) – עשרים וחמש שנה.	
6. תקופת ההתיישנות מתחילה ביום שבו נולדה עילת התובענה.	תחילת ההתיישנות
7. מרוץ תקופת ההתיישנות של תביעה יושעה כל עוד נמנע התובע מלהגיש תובענה בשל כך שהנתבע, או מי מטעמו, מטעה בידועין את התובע, מפעיל נגדו כוח, מאיים עליו או מנצל את מצוקתו; לעניין זה, “הטעיה” – לרבות בדרך של אי-גילוי בידועין של עובדה מהעובדות המהוות את עילת התובענה.	השעיית מרוץ תקופת ההתיישנות עקב התנהגות פסולה של הנתבע (תיקון מס’ 5) תשע”ה-2015
8. נעלמו מן התובע העובדות המהוות את עילת התובענה, מסיבות שלא היו תלויות בו ושלאף בזהירות סבירה לא יכול היה למנוע אותן, תתחיל תקופת ההתיישנות ביום שבו נודעו לתובע עובדות אלה.	התיישנות שלא מדעת
9. הודה הנתבע, בכתב או בפני בית משפט, בין בתוך תקופת ההתיישנות ובין לאחריה, בקיום זכות התובע, תתחיל תקופת ההתיישנות מיום ההודאה; ומעשה שיש בו משום ביצוע מקצת הזכות, דינו כהודאה לענין סעיף זה.	הודאה בקיום זכות
בסעיף זה, “הודאה” – למעט הודאה שהיה עמה טיעון התיישנות.	
פרק שלישי: חישוב תקופת ההתיישנות	
10. בחישוב תקופת ההתיישנות לא יבוא במנין הזמן שבו עדיין לא מלאו לתובע שמונה-עשרה שנה.	קטינות
11. בחישוב תקופת ההתיישנות לא יבוא במנין הזמן שבו התובע לא היה מסוגל לדאוג לעניניו מחמת ליקוי נפשי או שכלי, זמני או קבוע, ולא היה עליו אפוטרופוס; היה עליו אפוטרופוס, לא יבוא במנין הזמן שבו טרם נודעו לאפוטרופוס העובדות המהוות את עילת התובענה.	ליקוי נפשי או שכלי (תיקון מס’ 3) תשס”ד-2004
12. בחישוב תקופת ההתיישנות לא יבוא במנין הזמן שבו היה התובע אפוטרופוס של הנתבע או נתון לאפוטרופסותו.	יחסי אפוטרופסות

13. בחישוב תקופת ההתיישנות לא יבוא במנין הזמן שבו היו בעלי הדין נשואים זה לזה; בנישואין שהוכרזו כדין בטלים מעיקרא או שהופקעו כדין, יראו את בעלי הדין לענין סעיף זה, כאילו היו נשואים זה לזה עד יום ההכרזה או עד יום ההפקעה.

נישואין

14. בחישוב תקופת ההתיישנות לא יבוא במנין הזמן שבו נמצא אחד מבעלי הדין בשטח מדינה, שמחמת התנאים שהיה נתון בהם שם או מחמת היחסים שהיו שוררים בין אותה מדינה לבין מדינת ישראל לא יכול היה, הוא או בעל דינו, לקיים את הבירור המשפטי. בסעיף זה –

שהות מחוץ לישראל

”שטח מדינה” – לרבות כל ארץ חסות וכל שטח התפוס למעשה בידי מדינה; “בעל דין” – לגבי נכס המוקנה לאפוטרופוס על נכסי נפקדים, לאפוטרופוס על נכסי גרמנים או לממונה על רכוש האויב – מי שהיה בעל הנכס האמור ערב ההקנייה, ולגבי נכס שבניהולו של האפוטרופוס הכללי – בעל הנכס.

(תיקון מס' 2)
תשל"ח-1978

15. הוגשה תובענה לפני בית משפט, לרבות בית דין דתי, והתובענה נדחתה באופן שלא נבצר מן התובע להגיש תובענה חדשה בשל אותה עילה, לא יבוא במנין תקופת ההתיישנות הזמן שבין הגשת התובענה ובין דחייתה.

תובענה שנדחתה

16. נתעכב מנין תקופת ההתיישנות כאמור בסעיפים 10 ו-12 עד 15, לא תסתיים התקופה לפני שעברה לפחות שנה אחת מן היום שבו חדל העיכוב; נתעכב מנין התקופה כאמור בסעיף 11 – לא תסתיים התקופה לפני שעברו לפחות שנתיים מן היום שבו חדל העיכוב.

תקופת ההתיישנות
לאחר עיכוב

17. נבצר מן התובע בשנה האחרונה של תקופת ההתיישנות להגיש את התובענה מפני שנסגר בית המשפט המוסמך לדון בה, לא תסתיים תקופת ההתיישנות לפני שעברה שנה מן היום שבו חזר ונפתח בית המשפט.

סגירת בית משפט

18. לענין חישוב תקופת ההתיישנות אין נפקא מינה אם הזכות נתבעת על ידי הזכאי המקורי או על ידי חליפו או אם הזכות נתבעת נגד החייב המקורי או נגד חליפו, ובלבד שאם נסבה הזכות בדרך ירושה, לא תסתיים תקופת ההתיישנות לפני שעברה לפחות שנה אחת מן היום שבו נסבה הזכות.

תסיבת הזכות אינה
משפיעה

18א. (א) בחישוב תקופת ההתיישנות של תביעה בתובענה שהגיש נפגע בשל מעשה כמפורט להלן נגד הפוגע בו, לא יבוא במנין הזמן שבו טרם מלאו לנפגע 28 שנים:

תביעה בשל תקיפה
מינית או התעללות

(תיקון מס' 4)
תשס"ז-2007

(1) תקיפה מינית שבוצעה בנפגע בהיותו קטין;

(2) התעללות שבוצעה בנפגע בהיותו קטין בידי פוגע שהוא בן משפחתו או אדם שהיה אחראי עליו;

(3) תקיפה מינית שבוצעה בנפגע בהיותו בגיר אך בטרם מלאו לו 21 שנים, תוך ניצול יחסי אומן, תלות, טיפול או מרות או בידי פוגע שהוא בן משפחתו.

(ב) בסעיף זה –

”בן משפחה” –

(1) הורה, בן זוגו של הורה אף אם אינו נשוי לו, סב או סבתא;

(2) מי שמלאו לו 15 שנים והוא אחד מאלה: אח או אחות, אח או אחות חורגים, דוד או דודה, גיס או גיסה;

(3) אומן, בן זוגו של אומן אף אם אינו נשוי לו, אביו או אמו של אומן;

(4) מי שמלאו לו 15 שנים והוא אחד מאלה: בנו או בתו של אומן ובן זוגו של כל אחד מאלה, אחיו או אחותו של אומן ובן זוגו של כל אחד מאלה;

”אומן” – אב או אם במשפחת אומנה כהגדרתה בחוק אומנה לילדים, התשע”ו-2016, או במשפחת אומנה אחרת שאישר משרד הרווחה והשירותים החברתיים;

(תיקון מס' 6)
תשע”ו-2016

”אחראי על קטין” –

(1) מי שעליו האחריות לצורכי מחייתו, לבריאותו, לחינוכו או לשלומו של קטין – מכוח דין, החלטה שיפוטית, חוזה מפורש או מכללא, או מי שעליו האחריות כאמור לקטין מחמת מעשה כשר או אסור שלו;

(2) מי שהקטין מתגורר עמו או נמצא עמו דרך קבע, ומלאו לו 18 שנים, ובלבד שקיימים ביניהם יחסי תלות או מרות.

(ג) הוראות סעיף זה לא יחולו אם הוגש כתב אישום נגד הפוגע בשל עבירה כאמור בסעיף 18 ב שביצע בנפגע, והתובענה היא בשל מעשה המהווה עבירה כאמור.

18ב. תקופת ההתיישנות של תביעה בתובענה שהגיש נפגע, בשל עובדות המהוות עבירה כמפורט להלן שבוצעה בו, נגד הפוגע בו שהוגש נגדו כתב אישום בעבירה כאמור, לא תסתיים לפני שעברה שנה מהיום שבו פסק הדין בהליך הפלילי הפך לחלוט:

(1) עבירת התעללות לפי סעיף 368ג לחוק העונשין, התשל"ז-1977 (בסעיף זה – חוק העונשין), שבוצעה בקטין בידי האחראי עליו; בסעיף זה, "אחראי על קטין" – כהגדרתו בסעיף 18א(ב);

(2) עבירה לפי סעיפים 345, 346(א), 347(א) או (ב), 348(א), (ב), (ג) או (ד), ו-351 לחוק העונשין, או לפי סעיף 75 לחוק השיפוט הצבאי, התשט"ו-1955, שבוצעה בקטין או באדם שטרם מלאו לו 21 שנים, לפי הענין.

תביעה נגד מי שהוגש
נגדו כתב אישום
בעבירת התעללות
בקטין או בעבירת מין

(תיקון מס' 4)
תשס"ז-2007

חוק החברות, התשנ"ט-1999

(סעיפים נבחרים)

חלק ראשון: פרשנות

1. בחוק זה –

הגדרות

"איגרת חוב" – מסמך שהנפיקה חברה המעיד על קיומה של התחייבות כספית שחברה החברה, ומגדיר את תנאיה, למעט שטרי חוב או שטרי חליפין שנתנה חברה במהלך עסקיה; "איגרת חוב מובטחת" – איגרת חוב שהתחייבות החברה לפיה מובטחת במשכון על נכסי החברה, כולם או מקצתם; "אמצעי שליטה" – כל אחד מאלה:

(1) זכות ההצבעה באסיפה כללית של חברה;

(2) הזכות למנות דירקטור של חברה;

"אסיפה כללית" – אסיפה שנתית או אסיפה מיוחדת של בעלי המניות;

"אסיפה מיוחדת" – אסיפה כללית של בעלי המניות שאינה אסיפה שנתית;

"אסיפת סוג" – אסיפה של בעלי סוג מניות;

"אסיפה שנתית" – אסיפה של בעלי המניות לפי סעיף 60;

"בורסה" – בורסה בישראל, בורסה מחוץ לישראל שקיבלה אישור מידי מי שרשאי לתיתו על פי דין במדינה שבה היא פועלת וכן שוק מוסדר כהגדרתו בחוק השקעות משותפות בנאמנות, התשנ"ד-1994;

(תיקון מס' 3)
תשס"ה-2005

"בורסה בישראל" – בורסה כהגדרתה בחוק ניירות ערך;

(תיקון מס' 30)
תשנ"ז-2017
(תיקון מס' 17)
תשע"א-2011

"בעל איגרת חוב", בחברת איגרות חוב – בעל איגרת חוב של החברה, הרשומה למסחר בבורסה או שהוצעה לציבור על פי תשקיף כמשמעותו בחוק ניירות ערך או שהוצעה לציבור מחוץ לישראל על פי מסמך הצעה לציבור הנדרש לפי הדין מחוץ לישראל;

"בית משפט" – (נמחקה);

(תיקון מס' 13)
תש"ע-2010

"בעל מניה מהותי" – מי שמחזיק בחמישה אחוזים או יותר מהון המניות המונפק של החברה או מזכויות ההצבעה בה;

"בעל ענין" – בעל מניות מהותי, מי שיש לו הסמכות למנות דירקטור אחד או יותר או את המנהל הכללי, ומי שמכהן בחברה כדירקטור או כמנהל כללי;

"דבוקת שליטה" – מניות המקנות עשרים וחמישה אחוזים או יותר מכלל זכויות ההצבעה באסיפה הכללית;

"דיבידנד" – כל נכס הניתן על ידי החברה לבעל מניה מכוח זכותו כבעל מניה, בין במזומן ובין בכל דרך אחרת, לרבות העברה ללא תמורה שוות ערך ולמעט מניות הטבה;

"דירקטור" – חבר בדירקטוריון של חברה;

(תיקון מס' 16)
תשע"א-2011

"דירקטור בלתי תלוי" – דירקטור חיצוני או יחיד המכהן כדירקטור שמתקיימים לגביו התנאים המפורטים להלן, אשר מונה או סווג ככזה לפי הוראות פרק ראשון לחלק השישי:

(תיקון מס' 16)
תשע"א-2011

(1) מתקיימים לגביו תנאי הכשירות למינוי דירקטור חיצוני הקבועים בסעיף 240(ב) עד (ו) וועדת הביקורת אישרה זאת;

(תיקון מס' 17)
תשע"א-2011

(2) הוא אינו מכהן כדירקטור בחברה מעל תשע שנים רצופות, ולעניין זה לא יראו בהפסקת כהונה שאינה עולה על שנתיים כמפסיקה את רצף הכהונה;

"דירקטור חיצוני" – כמשמעותו בחלק השישי, פרק ראשון, בסמן ה';

"החזקה" ו"רכישה" – כמשמעותן בחוק ניירות ערך;

"הליכי חדלות פירעון" – כהגדרתם בחוק חדלות פירעון ושקיום כלכלי;

(תיקון מס' 32)
תשע"ח-2018
(תיקון מס' 3)
תשס"ה-2005

"הצעה פרטית" – הצעה להנפקת ניירות ערך של חברה ציבורית שאינה הצעה לציבור או הצעה של חברה ציבורית למכירה של ניירות ערך שלה אשר נרכשו על ידה לפי סעיף 308, שאינה הצעה לציבור;

- "הצעה פרטית מהותית" – הצעה פרטית שמתקיים בה האמור בסעיף 270(5);
- "הצעת רכש" – הצעה לרכישת מניות, המופנית לציבור בעלי המניות של חברה;
- "ועדת דירקטוריון" – ועדה שהקים הדירקטוריון לפי הוראות סעיף 110;
- (תיקון מס' 3)
תשס"ה-2005
- "חבר בורסה" – מי שהוא חבר בורסה בהתאם לתקנון הבורסה כמשמעותו בסעיף 46 לחוק ניירות ערך;
- "חברה" – חברה שהתאגדה לפי חוק זה, לפי פקודת החברות, פקודת החברות 1921 או פקודת החברות 1919;
- (תיקון מס' 3)
תשס"ה-2005
- "חברת איגרות חוב" – חברה שאיגרות חוב שלה רשומות למסחר בבורסה או שהוצעו לציבור על פי תשקיף כמשמעותו בחוק ניירות ערך, או שהוצעו לציבור מחוץ לישראל על פי מסמך הצעה לציבור הנדרש לפי הדין מחוץ לישראל, ומוחזקות בידי הציבור;
- "חברה בת" – כמשמעותה בחוק ניירות ערך;
- "חברה לרישומים" – כמשמעותה בחוק ניירות ערך;
- "חברה לתועלת הציבור" – כמשמעותה בפרק ראשון א' בחלק התשיעי;
- "חברה ממשלתית" ו"חברת בת ממשלתית" – כהגדרתן בחוק החברות הממשלתיות, התשל"ה-1975;
- (תיקון מס' 6)
תשס"ז-2007
- "חברה מתמזגת" – חברת יעד וחברה קולטת;
- "חברה פרטית" – חברה שאינה חברה ציבורית;
- (תיקון מס' 3)
תשס"ה-2005
- "חברה ציבורית" – חברה שמניותיה רשומות למסחר בבורסה או שהוצעו לציבור על פי תשקיף כמשמעותו בחוק ניירות ערך, או שהוצעו לציבור מחוץ לישראל על פי מסמך הצעה לציבור הנדרש לפי הדין מחוץ לישראל, ומוחזקות בידי הציבור;
- "חברה קולטת" – חברה שכל נכסיה והתחייבויותיה של חברת היעד עוברים אליה במיזוג;
- "חברה קשורה" – כמשמעותה בחוק ניירות ערך;
- "חברת חוץ" – תאגיד, למעט שותפות, שהתאגד מחוץ לישראל;
- (תיקון מס' 3)
תשס"ה-2005
- "חברת יעד" – חברה, אחת או יותר, האמורה להתמזג עם חברה קולטת באופן שיביא לחיסולה של החברה;
- "חברת מטרה" – חברה שהצעת רכש מופנית לבעלי מניותיה;
- "חוק הנאמנות" – חוק הנאמנות, התשל"ט-1979;
- "חוק העמותות" – חוק העמותות, התש"ס-1980;
- "חוק חדלות פירעון ושיקום כלכלי" – חוק חדלות פירעון ושיקום כלכלי, התשע"ח-2018;
- (תיקון מס' 6)
תשס"ז-2007
- "חוק ניירות ערך" – חוק ניירות ערך, תשכ"ח-1968;
- "חלוקה" – מתן דיבידנד או התחייבות לתיתו, במישרין או בעקיפין, וכן רכישה; ולענין זה, "רכישה" – רכישה או מתן מימון לרכישה, במישרין או בעקיפין, בידי חברה או בידי חברה בת שלה או בידי תאגיד אחר בשליטתה, של מניות החברה או של ניירות ערך שניתן להמירם למניות החברה או שניתן לממשם במניות החברה, או פדיון של ניירות ערך בני פדיון שהם חלק מהונה העצמי של החברה בהתאם לסעיף 312(ד), ולרבות התחייבות לעשיית כל אחד מאלה, והכל, ובלבד שהמוכר אינו החברה עצמה או תאגיד אחר בבעלותה המלאה של החברה;
- (תיקון מס' 3)
תשס"ה-2005
- "יום ההתאגדות" – התאריך שקבע הרשם כיום ההתאגדות של החברה בתעודת ההתאגדות;
- "יזם" – מי שעושה פעולה, בשמה או במקומה של חברה שטרם התאגדה;
- "מדד" – מדד המחירים לצרכן שמפרסמת הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה;
- "מיזוג", לענין החלק השמיני – העברה של כלל הנכסים והחייבים, לרבות חיובים מותנים, עתידיים, ידועים ובלתי ידועים, של חברת יעד לחברה קולטת, אשר כתוצאה ממנה

מתחסלת חברת היעד, בהתאם לסעיף 323;

"מניה" – אגד של זכויות בחברה הנקבעות בדין ובתקנון;

"מניות הטבה" – מניות שמקצה החברה ללא תמורה לבעלי מניותיה הזכאים לכך;

"מנין קולות" – מנין קולות המצביעים, בהתאם לזכויות ההצבעה הקבועות למניות שמכוחן מצביעים בעלי המניות המשתתפים באסיפה;

"מספר זהות" –

(1) לגבי חברה הרשומה בישראל – מספר הרישום;

(2) לגבי חברה רשומה הרשומה מחוץ לישראל – המדינה שבה היא רשומה ומספר הרישום, אם יש לה מספר רישום;

(3) לגבי תאגיד אחר שיש לו מספר רישום על פי דין – מספר הרישום שלו;

(4) לגבי יחיד תושב ישראל – מספר זהותו במרשם האוכלוסין;

(5) לגבי יחיד שאינו תושב ישראל – המדינה שבה הוצא הדרכון ומספר הדרכון;

"מען" –

(1) לגבי יחיד תושב ישראל – מענו כפי שהוא רשום במרשם האוכלוסין, ואם מסר מען אחר – המען שמסר;

(2) לגבי יחיד שאינו תושב ישראל – מען מגוריו, ואם מסר מען אחר – המען שמסר;

(3) לגבי חברה הרשומה בישראל – מען משרדה הרשום;

(4) לגבי חברה הרשומה מחוץ לישראל – מען משרדה מחוץ לישראל, ואם מסרה מען בישראל – המען שמסרה;

(5) לגבי תאגיד אחר שיש לו מען רשום על פי דין – מענו הרשום;

"מענק פרישה" – מענק, תשלום, גמול, פיצוי או כל הטבה אחרת הניתנים לנושא משרה בזיקה לסיום תפקידו בחברה;

(תיקון מס' 20)
תשע"ג-2012

"מציע", בהצעת רכש – מי שמציע הצעת רכש;

"משכון" – כמשמעותו בחוק המשכון, תשכ"ז-1967, וכן שעבוד צף;

"נוכחות בעל מניות", באסיפה כללית – נוכחות בעל המניות בעצמו או באמצעות שלוח, או באמצעות כתב הצבעה כאמור בסעיף 87;

"נושא משרה" – מנהל כללי, מנהל עסקים ראשי, משנה למנהל כללי, סגן מנהל כללי, כל מלא תפקיד כאמור בחברה אף אם תוארו שונה, וכן דירקטור, או מנהל הכפוף במישרין למנהל הכללי;

(תיקון מס' 16)
תשע"א-2011

"נייר ערך" – לרבות מניה, איגרת חוב, או זכויות לרכוש, להמיר או למכור כל אחת מאלה;

(תיקון מס' 28)
תשע"ו-2016

"ניצע", בהצעת רכש – בעל המניות שמוצע לרוכשן בהצעת רכש;

"סדרת איגרות חוב" – שתי איגרות חוב או יותר שהן שוות-דרגה לענין ההתחייבות הכספית והערובה לתשלומה;

"ענין אישי" – ענין אישי של אדם בפעולה או בעסקה של חברה, לרבות ענין אישי של קרובו ושל תאגיד אחר שהוא או קרובו הם בעלי ענין בו, ולמעט ענין אישי הנובע מעצם החזקת מניות בחברה, לרבות ענין אישי של אדם המצביע על פי ייפוי כוח שניתן לו מאת אדם אחר אף אם אין לאחר ענין אישי, וכן יראו הצבעה של מי שקיבל ייפוי כוח להצביע בשם מי שיש לו ענין אישי בהצבעה של בעל הענין אישי, והכל בין אם שיקול הדעת בהצבעה הוא בידי המצביע ובין אם לאו;

(תיקון מס' 16)
תשע"א-2011

"עסקה" – חוזה או התקשרות וכן החלטה חד צדדית של חברה בדבר הענקת זכות או טובת הנאה אחרת;

"עסקה חריגה" – עסקה שאינה במהלך העסקים הרגיל של החברה, עסקה שאינה בתנאי שוק או עסקה העשויה להשפיע באופן מהותי על רווחיות החברה, רכוש או

התחייבויותיה;	
"פעולה" – פעולה משפטית, בין במעשה ובין במחדל;	
"פעולה מהותית" – פעולה העשויה להשפיע באופן מהותי על רווחיות החברה, רכוש או התחייבויותיה;	
"פקודת החברות" – פקודת החברות [נוסח חדש], תשמ"ג-1983;	
"פרמיה" – סכום שבו עולה תמורת ההקצאה של מניות החברה על ערך הנקוב של המניות;	
"צו לפתיחת הליכים" – צו לפתיחת הליכים שניתן לפי חוק חדלות פירעון ושיקום כלכלי;	(תיקון מס' 32) תשע"ח-2018
"קרוב" – בן זוג, אח או אחות, הורה, הורי הורה, צאצא, וכן צאצא, אח, אחות או הורה של בן הזוג או בן זוגו של כל אחד מאלה;	(תיקון מס' 16) תשע"א-2011
"רואה חשבון מבקר" – רואה חשבון שמונה לשם ביצוע פעולת ביקורת כאמור בסעיף 154;	
"רשות ניירות ערך" – הרשות כמשמעותה בחוק ניירות ערך;	
"רשם ההקדשות" ו"הקדש ציבורי" – כמשמעותם בחוק הנאמנות;	(תיקון מס' 6) תשס"ז-2007
"רשם החברות", "הרשם" – רשם החברות כאמור בסעיף 36;	(תיקון מס' 23) חוז"ד-2013
"שטר מניה" – (נמחקה);	(תיקון מס' 28) תשע"ו-2016
"שעבוד צף" – כמשמעותו בפקודת החברות;	
"שליטה" – כמשמעותה בחוק ניירות ערך;	
"תאגיד מדווח" – תאגיד מדווח כהגדרתו בחוק ניירות ערך או תאגיד שהוראות פרק ה' לחוק האמור חלות עליו;	(תיקון מס' 17) תשע"א-2011
"תביעה נגזרת" – תובענה שהגיש תובע בשם חברה בשל עילת תביעה שלה;	
"תזכיר" – כמשמעותו בפקודת החברות כנוסחה ערב תחילתו של חוק זה;	
"תנאי כהונה והעסקה", של נושא משרה – תנאי כהונה או העסקה של נושא משרה, לרבות מתן פטור, ביטוח, התחייבות לשיפוי או שיפוי לפי היתר שיפוי, מענק פרישה, וכל הטבה, תשלום אחר או התחייבות לתשלום כאמור, הניתנים בשל כהונה או העסקה כאמור;	(תיקון מס' 20) תשע"ג-2012
"תעודת התאגדות" – תעודה בחתימת הרשם המעידה על רישומה של חברה;	
"תעודת מניה" – תעודה שבה מצוין שמו של הבעלים הרשום במרשמי החברה בציון מספר המניות שבבעלותו;	
"תקנון" – תקנון של חברה כפי שהוגש לרשם בראשונה עם התאגדותה או כפי ששונה לפי דין;	
"השר" – שר המשפטים.	

פרק שני: התקנון

סימן א': תוכן התקנון ושינויו

15. לכל חברה יהיה תקנון כמפורט בסימן זה.	תקנון החברה
16. תקנונה של חברה, כפי שנרשם עם התאגדותה, תקף מעת התאגדותה.	תוקף התקנון
17. (א) דין התקנון כדין חוזה בין החברה ובין בעלי מניותיה ובינם לבין עצמם.	תקנון כחוזה
(ב) שינוי התקנון ייעשה בדרכים הקבועות בחוק זה.	
18. תקנון החברה יכלול את הפרטים האלה:	פרטים שחובה לכלול בתקנון
(1) שם החברה;	
(2) מטרות החברה;	
(3) פרטים בדבר הון המניות הרשום כאמור בסעיפים 33 ו-34;	

- (4) פרטים בדבר הגבלת האחריות, כאמור בסעיף 35.
19. חברה רשאית לכלול בתקנון נושאים הנוגעים לחברה או לבעלי מניותיה, ובכלל זה:
- (1) הזכויות והחובות של בעלי המניות ושל החברה;
 - (2) הוראות לענין דרכי ניהול החברה ומספר הדירקטורים;
 - (א2) הוראות ממשל תאגידי מההוראות המומלצות המפורטות בתוספת הראשונה, כולן או חלקן; השר, באישור ועדת החוקה חוק ומשפט של הכנסת, רשאי לשנות את התוספת הראשונה, ובלבד ששינוי הנוגע לחברות ציבוריות או לחברות איגרות חוב, ייקבע בהתייעצות עם יושב ראש רשות ניירות ערך;
 - (3) כל נושא אחר שבעלי המניות ראו לנכון להסדירו בתקנון.
20. (א) חברה רשאית לשנות את תקנונה בהחלטה שהתקבלה ברוב רגיל באסיפה הכללית של החברה, אלא אם כן נקבע בתקנון כי דרוש רוב אחר או אם נתקבלה החלטה כאמור בסעיף 22.
- (ב) נקבעה בחוק זה הוראה שניתן להתנות עליה, או נקבעה הוראה בתקנון לפיה דרוש רוב מסוים לשינוי הוראות התקנון, כולן או מקצתן, לא תהא החברה רשאית לשנות את ההוראה האמורה אלא בהחלטה שתתקבל באסיפה הכללית באותו רוב מסוים או ברוב המוצע, לפי הגבוה מבין השניים.
- (ג) היו מניות החברה מחולקות לסוגים, לא ייעשה שינוי בתקנון שיפגע בזכויותיו של סוג מניות ללא אישור אסיפת אותו סוג, אלא אם כן נקבע אחרת בתקנון; לענין קבלת החלטות באסיפת סוג יחולו הוראות סעיפים קטנים (א) ו-(ב), בשינויים המחויבים.
- (ד) על אף הוראות סעיף זה, שינוי בתקנון המחייב בעל מניה לרכוש מניות נוספות או להגדיל את היקף אחריותו, לא יחייב את בעל המניה ללא הסכמתו.
21. (א) שינוי התקנון, למעט שינויים כאמור בסעיף 40, תקף מיום קבלת ההחלטה על כך בחברה או במועד מאוחר יותר שקבעה החברה בהחלטתה.
- (ב) חברה שקיבלה החלטה על שינוי תקנונה, תמסור לרשם את נוסח ההחלטה בתוך ארבעה עשר ימים ממועד ההחלטה.
22. (א) חברה רשאית להגביל בתקנון או בחוזה אחר את סמכותה לשנות את התקנון או הוראה מהוראותיו, אם נתקבלה על כך החלטה באסיפה כללית, ברוב הדרוש לשינוי הוראות התקנון.
- (ב) דין החלטה שנתקבלה כאמור בסעיף קטן (א), כדין החלטה לשינוי התקנון ויחולו עליה הוראות סימן זה.
23. (א) התקנון ייחתם בידי בעלי המניות הראשונים ויצוינו בו המניות המוקצות להם וכן שמו, מענו ומספר הזהות של כל בעל מניה.
- (ב) עורך דין יאמת בחתימתו על גבי התקנון את זהות החותמים על התקנון.
24. חברה שהתאגדה לפני תחילתו של חוק זה רשאית –
- (1) לשנות את ההוראות הקבועות בתזכירה בדרך ובתנאים הקבועים לכך בפקודת החברות, כנוסחה ערב תחילתו של חוק זה, בכפוף להוראת פסקה (5); ואולם על אף הוראת פקודת החברות, רשאית חברה לשנות את ההוראות הקבועות בתזכירה, לענין ההון ולענין שם החברה, ברוב של שבעים וחמישה אחוזים מן המשתתפים בהצבעה, למעט הנמנעים; שינוי ההון הרשום תקף מיום קבלת ההחלטה בדבר השינוי ושינוי שם החברה אינו טעון הסכמת השר;
 - (2) לשנות את תזכירה או לבטלו בדרך הקבועה לפי סעיף 350;
 - (3) לשנות את ההוראות הקבועות בתקנונה בהחלטה שנתקבלה באסיפה הכללית ברוב של שבעים וחמישה אחוזים מן המשתתפים בהצבעה, למעט הנמנעים, או ברוב אחר אם נקבע בתזכיר החברה או בתקנונה;
 - (4) לקבוע בתקנון, כפוף להוראת סעיף 20(ב), הוראה בדבר הרוב הדרוש לשינוי הוראות התקנון, בהחלטה שנתקבלה באסיפה הכללית ברוב של שבעים

פרטים שניתן לכלול בתקנון

(תיקון מס' 3)
תשס"ה-2005
(תיקון מס' 16)
תשע"א-2011

(תיקון מס' 17)
תשע"א-2011

שינוי תקנון

תוקף השינוי ודיווח

הגבלת אפשרות שינוי התקנון

(תיקון מס' 3)
תשס"ה-2005

חתימה על התקנון

הוראות מעבר לגבי תזכיר

(תיקון מס' 3)
תשס"ה-2005

(תיקון מס' 19)
תשע"ב-2012
(תיקון מס' 3)
תשס"ה-2005

(תיקון מס' 3)
תשס"ה-2005

וחמישה אחוזים מן המשתתפים בהצבעה, למעט הנמנעים, וברוב גדול יותר אם נקבע רוב זה בתזכיר החברה או בתקנונה; נקבעה הוראה חדשה כאמור, יחולו על שינויה הוראות סעיף 20(ב);

(5) לקבוע בתזכיר, בהחלטה שנתקבלה באסיפה הכללית ברוב של שבעים וחמישה אחוזים מן המשתתפים בהצבעה, למעט הנמנעים, הוראה בדבר שינוי הרוב הדרוש לשינוי הוראות בתזכיר שהאסיפה הכללית מוסמכת לשנותן; הוראות סעיף 20(ב) יחולו לענין זה, בשינויים המחויבים.

(תיקון מס' 3)
תשס"ה-2005

פרק שני: זכויות בעל מניה וחובותיו

183. זכויותיו וחובותיו של בעל מניה הן כקבוע בחוק זה, בתקנון החברה ולפי כל דין.

זכויותיו וחובותיו של
בעל מניה
הזכות למידע

184. לבעלי מניות זכות עיון במסמכי החברה המפורטים להלן:

- (1) פרוטוקולים של האסיפות הכלליות, כאמור בסעיף 90;
- (2) מרשם בעלי המניות ומרשם בעלי המניות המהותיים כאמור בסעיף 129;
- (3) מסמך שברשות החברה, כאמור בסעיף 185;
- (4) תקנון ודוחות כספיים כאמור בסעיף 187;

(5) כל מסמך שעל החברה להגיש לפי חוק זה ולפי כל דין לרשם החברות או לרשות לניירות ערך, העומד לעיון הציבור ברשם החברות או ברשות ניירות ערך, לפי הענין.

185. (א) בעל מניה זכאי לדרוש מהחברה, תוך ציון מטרת הדרישה, לעיין בכל מסמך הנמצא ברשות החברה בכל אחד מאלה:

עיון במסמכי החברה

(1) המסמך נוגע לפעולה או לעסקה הטעונה אישור האסיפה הכללית לפי הוראות סעיפים 255 ו-268 עד 275;

(2) בחברה פרטית - אם הדבר נדרש לצורך קבלת החלטה בנושא שעל סדר יומה של האסיפה הכללית של החברה.

(ב) החברה רשאית לסרב לבקשתו של בעל מניה אם לדעתה הבקשה הוגשה שלא בתום לב או שיש במסמכים הנדרשים סוד מסחרי או פטנט, או שגילוי המסמכים עלול לפגוע בדרך אחרת בטובת החברה.

186. (א) דירקטוריון של חברה שאינה תאגיד מדווח החייבת למנות רואה חשבון מבקר חייב, לפי דרישה של בעל מניה, אחד או יותר, שלו עשרה אחוזים לפחות מכוח ההצבעה בחברה, להמציא לו הודעה מאושרת בידי רואה החשבון המבקר של החברה, ובה פירוט מלא של כל התשלומים ששילמה החברה לכל אחד מן הדירקטורים ושל ההתחייבויות לתשלומים שקיבלה על עצמה, לרבות לענין תנאי פרישה, בכל אחת משלוש השנים האחרונות שנערכו לגביהן דוחות כספיים של החברה; הסכום יכלול גם תשלומים שקיבל דירקטור בהיותו נושא משרה בחברה בת של החברה.

מידע על גמול
לדירקטורים

(תיקון מס' 3)
תשס"ה-2005

(תיקון מס' 17)
תשע"א-2011

(ב) מצא הדירקטוריון כי הדרישה מוגשת שלא בתום לב, רשאי הוא לסרב לה.

187. (א) כל בעל מניה זכאי לקבל מהחברה, לפי בקשתו, העתק מהתקנון וכן, בחברה שאינה תאגיד מדווח, לקבל העתק מהדוחות הכספיים, כאמור בסעיף 173(ד).

הזכות לקבל תקנון
ודוחות כספיים

(ב) בעל מניה בחברה שהיא תאגיד מדווח, זכאי לקבל מהחברה העתק מן הדוחות הכספיים, אם הדוחות לא פורסמו בהתאם להוראות לפי פרק ז' לחוק ניירות ערך.

(תיקון מס' 17)
תשע"א-2011

188. כל בעל מניה זכאי להשתתף באסיפה הכללית ולהצביע בה, כפוף להוראות התקנון באשר לזכויות ההצבעה הצמודות לכל מניה.

הזכות להצביע

189. בעלי מניות רשאים לערוך ביניהם הסכמי הצבעה, כפוף לחובות המוטלות עליהם לפי חוק זה.

רשות לערוך הסכמים

190. כל בעל מניה זכאי לקבל דיבידנד, בהתאם לזכויות הצמודות לכל מניה, אם הוחלט על חלוקת דיבידנד כאמור בסעיף 306.

זכות לדיבידנד

191. (א) התנהל ענין מעניניה של חברה בדרך שיש בה משום קיפוח של בעלי המניות

הזכות במקרה של
קיפוח

שלה, כולם או חלקם, או שיש חשש מהותי שיתנהל בדרך זו, רשאי בית המשפט, לפי בקשת בעל מניה, לתת הוראות הנראות לו לשם הסרתו של הקיפוח או מניעתו, ובהן הוראות שלפיהן יתנהלו עניני החברה בעתיד, או הוראות לבעלי המניות בחברה, לפיהן ירכשו הם או החברה כפוף להוראות סעיף 301, מניות ממניותיה.

(ב) הורה בית המשפט כאמור בסעיף קטן (א), יובאו בתקנון החברה ובהחלטותיה השינויים המתחייבים מכך, כפי שיקבע בית המשפט, ויראו שינויים אלה כאילו נתקבלו כדין בידי החברה; עותק מן ההחלטה יישלח לרשם החברות, ואם החברה היא חברה ציבורית - לרשות ניירות ערך.

192. (א) בעל מניה ינהג בהפעלת זכויותיו ובמילוי חובותיו כלפי החברה וכלפי בעלי המניות האחרים בתום לב ובדרך מקובלת, וימנע מניצול לרעה של כוחו בחברה, בין השאר, בהצבעתו באסיפה הכללית ובאסיפות סוג, בענינים האלה:

(1) שינוי התקנון;

(2) הגדלת הון המניות הרשום;

(3) מיזוג;

(4) אישור פעולות ועסקאות הטעונות אישור האסיפה הכללית לפי הוראות סעיפים 255 ו-268 עד 275;

(ב) בעל מניה ימנע מלקפח בעלי מניות אחרים.

(ג) על הפרת הוראות סעיפים קטנים (א) ו-(ב) יחולו הדינים החלים על הפרת חוזה, בשינויים המחויבים, ועל הפרת הוראת סעיף קטן (ב), יחולו גם הוראות סעיף 191, בשינויים המחויבים.

193. (א) על המפורטים להלן מוטלת החובה לפעול בהגנות כלפי החברה:

(1) בעל השליטה בחברה;

(2) בעל מניה היודע שאופן הצבעתו יכריע בענין החלטת אסיפה כללית או אסיפת סוג של החברה;

(3) בעל מניה שלפי הוראות התקנון יש לו כוח למנות או למנוע מינוי של נושא משרה בחברה או כוח אחר כלפי החברה.

(ב) על הפרת חובת הגינות יחולו הדינים החלים על הפרת חוזה, בשינויים המחויבים, בשים לב למעמדם בחברה של המנויים בסעיף קטן (א).

חובות בעלי מניות

חובת בעל שליטה וכוח הכרעה לפעול בהגנות

(תיקון מס' 3)
תשס"ה-2005

פרק שלישי: התביעה נגזרת

(תיקון מס' 12)
תש"ע-2010

סימן א': תביעה נגזרת והגנה נגזרת

194. (א) כל בעל מניה וכל דירקטור בחברה (בפרק זה - תובע) רשאים להגיש תביעה נגזרת אם התקיימו הוראות סימן זה.

(ב) המעוניין להגיש תביעה נגזרת יפנה לחברה בכתב וידרוש ממנה כי תמצה את זכויותיה בדרך של הגשת תובענה (בפרק זה - דרישה).

(ג) דרישה תופנה ליושב ראש דירקטוריון החברה, ויפורטו בה העובדות היוצרות את עילת התביעה והנימוקים להגשתה.

(ד) על אף הוראות סעיף קטן (ב), המעוניין להגיש תביעה נגזרת אינו חייב לפנות בדרישה לחברה לפי הוראות אותו סעיף קטן, בהתקיים אחד מאלה:

(1) לאורגן החברה המוסמך להחליט על הגשת התביעה, עניין אישי בהחלטה, ואם האורגן כאמור מורכב מכמה יחידים - למחצית או יותר מיחידה האורגן עניין אישי בהחלטה;

(2) קיים חשש סביר כי פנייה בדרישה לחברה תפגע באפשרות לקבל את הסעד המבוקש.

195. חברה שקיבלה דרישה רשאית לפעול באחת הדרכים האלה:

(1) לבצע פעולה או לקבל החלטה אשר כתוצאה ממנה נשמטת עילת התביעה;

תגובת החברה

תנאים מוקדמים להגשת תביעה

(תיקון מס' 16)
תשע"א-2011

(2) לדחות את דרישת התובע בנימוקים שיפורטו בהחלטתה; (3) להחליט על הגשת תביעה.	
196. החברה תודיע לתובע על הדרך שנקטה כאמור בסעיף 195 בתוך ארבעים וחמישה ימים מיום קבלת הדרישה, תוך מתן פרטים על הפעולה שנקטה והגורם שהחליט עליה, לרבות שמות המשתתפים בקבלת ההחלטה; היה למשתתף או לנושא משרה בחברה ענין אישי בהחלטה, יצוין הדבר בהחלטה ובהודעה לתובע.	תשובת החברה
197. תובע רשאי להגיש תביעה נגזרת באישור בית המשפט לפי הוראות סעיף 198, אם התקיים אחד מאלה:	הזכות להגיש תביעה נגזרת
(1) הפעולה שנקטה או ההחלטה שנתקבלה לפי סעיף 195(1) לא השמיטה, לדעתו, את עילת התביעה;	
(2) החברה דחתה את דרישת התובע כאמור בסעיף 195(2);	
(3) החברה הודיעה לתובע כי החליטה להגיש תביעה, כאמור בסעיף 195(3), אך התביעה לא הוגשה בתוך שבעים וחמישה ימים מיום ההודעה;	
(4) החברה לא השיבה לדרישה בהתאם להוראות סעיף 196;	
(5) התובע פטור מהגשת דרישה לחברה לפי הוראות סעיף 194(ד).	(תיקון מס' 16) תשע"א-2011
198. (א) תביעה נגזרת טעונה אישור בית המשפט והוא יאשרה אם שוכנע כי לכאורה התביעה וניהולה הן לטובת החברה וכי התובע אינו פועל בחוסר תום לב.	אישור תביעה נגזרת
(ב) בית המשפט רשאי לאשר הגשת תביעה נגזרת המוגשת בטרם חלפו המועדים הקבועים בסעיפים 196 או 197 אם מצא כי אי הגשת התביעה באותו מועד תגרום להתיישנותה, ורשאי הוא להתנות את האישור במילוי תנאים הקבועים בסימן זה להגשת תביעה נגזרת.	
(ג) (בוטל).	
198א. (א) מי שרשאי להגיש תביעה נגזרת לפי סעיף 197, רשאי לבקש מבית המשפט, לפני הגשת הבקשה לאישור התביעה או לאחר הגשתה, כי יורה לחברה לגלות מסמכים הנוגעים להליך אישור התביעה הנגזרת.	בקשה לגילוי מסמכים
(ב) בית המשפט רשאי לאשר בקשה כאמור בסעיף קטן (א) אם שוכנע כי המבקש העמיד תשתית ראייתית ראשונית לגבי קיומם של התנאים לאישור התביעה הנגזרת המנויים בסעיף 198(א).	(תיקון מס' 16) תשע"א-2011
199. (א) בעת הגשת תביעה נגזרת, ישלם התובע רק חלק מאגרת בית משפט בשיעור שקבע השר.	אגרה והוצאות
(ב) אישור בית המשפט תביעה נגזרת, תשיב החברה לתובע את האגרה ששילם ותשלם את יתרת אגרת בית המשפט בשל התביעה הנגזרת באופן ובשיעור שקבע השר, ועל אף האמור בכל דין אי תשלום יתרת אגרת בית המשפט לא יעכב את הדיון בתביעה; בית המשפט רשאי –	(תיקון מס' 3) תשס"ה-2005
(2) להורות לחברה לשלם לתובע סכומים שיקבע לכיסוי הוצאותיו או להפקיד ערובה לתשלומם;	
(3) להטיל על החברה להפקיד ערובה לכיסוי הוצאות הנתבע.	(תיקון מס' 3) תשס"ה-2005
200. פסק בית המשפט בתביעה הנגזרת, ופסק הוצאות לטובת הנתבע, תשלם החברה את ההוצאות שנפסקו כאמור, אלא אם כן קבע מטעמים מיוחדים שיירשמו, כי ההוצאות ישולמו בידי התובע ורשאי הוא להטיל על החברה את תשלום הוצאותיו של התובע וכן רשאי הוא להטיל על התובע תשלום הוצאות שנגרמו לחברה, כולן או מקצתן, בשים לב לפסק הדין וליתר נסיבות הענין.	(תיקון מס' 3) תשס"ה-2005
200א. (א) בית המשפט יקבע את שכר הטרחה של עורך הדין שייצג את התובע בתביעה הנגזרת; עורך הדין לא יקבל שכר טרחה בסכום העולה על הסכום שקבע בית המשפט.	שכר טרחת עורך דין בתביעה נגזרת
(ב) שכר הטרחה ישולם על ידי החברה אלא אם כן קבע בית המשפט, מטעמים מיוחדים שיירשמו, כי על התובע לשלם את שכר הטרחה.	(תיקון מס' 3) תשס"ה-2005

201. פסק בית המשפט לטובת החברה, רשאי הוא להורות על תשלום גמול לתובע, שטרח בהגשת התביעה הנגזרת ובהוכחתה.

גמול

202. (א) תובע לא יסתלק מתביעה נגזרת, ולא יעשה הסדר או פשרה עם נתבע, אלא באישור בית המשפט; בבקשה לאישור יפורטו כל פרטי ההסדר או הפשרה לרבות כל תמורה המוצעת לתובע.

הסדר או פשרה

(ב) נתבקש בית המשפט לאשר פשרה או הסדר כאמור בסעיף קטן (א), יורה על פרסום הודעה על פרטי ההסדר או הפשרה; בעל מניה, דירקטור, וכן נושה לעניין תביעה נגזרת לפי סעיף 204, רשאים להגיש, בתוך מועד שיקבע בית המשפט, התנגדות לאישור ההסדר או הפשרה.

(תיקון מס' 16)
תשע"א-2011

203. (א) הוגשה תובענה נגד חברה, רשאי בית המשפט לבקשת בעל מניה או דירקטור (בפרק זה - מתגונן), להתיר לו להתגונן בשם החברה (להלן - הגנה נגזרת) ובלבד שהשתכנע, כי ניהול ההגנה הנגזרת הוא לטובת החברה, וכי המתגונן אינו פועל בחוסר תום לב.

הגנה נגזרת

(ב) הוראות סימן זה בענין תביעה נגזרת יחולו, ככל שלא נקבעו הוראות על ידי השר, על הגנה נגזרת, בשינויים המחויבים.

204. נושה של חברה רשאי להגיש תביעה נגזרת בשם החברה בשל חלוקה אסורה שבוצעה בחברה ונושה שהוא בעל איגרת חוב בחברת איגרות חוב רשאי להגיש תביעה נגזרת בשם החברה גם בשל אי-קיום הוראות סעיפים 275(ג) ו-275(ד), והוראות סימן זה יחולו, בשינויים המחויבים.

חלוקה אסורה ועסקה
עם בעל שליטה

205. לא תוגש תביעה נגזרת או הגנה נגזרת בשמה של חברה שמונה לה נאמן לפי פרק ב' לחלק שמיני א' או לפי חוק חדלות פירעון ושיקום כלכלי.

חברה בפירוק או
בהליכי חדלות פירעון

205א. (א) מי שמבקש להגיש תביעה נגזרת בשם חברה שהיא תאגיד מדווח, או תובע בתביעה כאמור, רשאי לבקש מרשות ניירות ערך להשתתף בהוצאותיו.

(תיקון מס' 32)
חוק"ח-תשס"ח-2018
מימון הרשות

(ב) שוכנעה רשות ניירות ערך כי יש בתביעה עניין לציבור וכי יש סיכוי סביר שבית המשפט יאשר אותה כתביעה נגזרת, רשאית היא להשתתף בהוצאות התובע, בסכום ובתנאים שתקבע; החלטות הרשות לפי סעיף זה לא ישמשו ראיה, ולא יהיה ניתן להגישן לבית המשפט.

(ג) פסק בית המשפט לטובת החברה, רשאי הוא להורות בפסק הדין על שיפוי רשות ניירות ערך בשל הוצאותיה.

206. השר רשאי לקבוע הוראות לענין תביעה נגזרת והגנה נגזרת, לרבות לענין ההליכים לאישורן, שיעור אגרת בית המשפט והמועדים והדרכים לגבייתן.

תקנות

סימן ג': פטור, שיפוי וביטוח

258. (א) חברה אינה רשאית לפטור נושא משרה מאחריותו בשל הפרת חובת האמונים כלפיה.

סמכות החברה למתן
פטור, שיפוי וביטוח

(ב) חברה רשאית לפטור נושא משרה מאחריותו בשל הפרת חובת הזהירות כלפיה, בהתאם לקבוע בפרק זה בלבד.

(ג) חברה רשאית לבטח את אחריותו של נושא משרה בה או לשפותו, בהתאם לקבוע בפרק זה בלבד.

259. (א) חברה רשאית לפטור, מראש, נושא משרה בה מאחריותו, כולה או מקצתה, בשל נזק עקב הפרת חובת הזהירות כלפיה, אם נקבעה הוראה לכך בתקנון.

הסמכה למתן פטור

(ב) על אף הוראות סעיף קטן (א), חברה אינה רשאית לפטור מראש דירקטור מאחריותו כלפיה עקב הפרת חובת הזהירות בחלוקה.

260. (א) חברה רשאית, אם נקבעה בתקנונה הוראה מההוראות המפורטות בסעיף

רשות לענין שיפוי

קטן (ב), לשפות נושא משרה בה, בשל חבות או הוצאה כמפורט בפסקאות (1), (א1) ו-(2), שהוטלה עליו או שהוציא, עקב פעולה שעשה בתוקף היותו נושא משרה בה:

(1) חבות כספית שהוטלה עליו לטובת אדם אחר על פי פסק דין, לרבות פסק דין שניתן בפשרה או פסק בורר שאושר בידי בית משפט;

(א1) הוצאות התדיינות סבירות, לרבות שכר טרחת עורך דין, שהוציא נושא משרה עקב חקירה או הליך שהתנהל נגדו בידי רשות המוסמכת לנהל חקירה או הליך, ואשר הסתיים בלא הגשת כתב אישום נגדו ובלי שהוטלה עליו חבות כספית כחלופה להליך פלילי, או שהסתיים בלא הגשת כתב אישום נגדו אך בהטלת חבות כספית כחלופה להליך פלילי בעבירה שאינה דורשת הוכחת מחשבה פלילית או בקשר לעיצום כספי; בפסקה זו –

סיום הליך בלא הגשת כתב אישום בענין שנפתחה בו חקירה פלילית – משמעו סגירת התיק לפי סעיף 62 לחוק סדר הדין הפלילי [נוסח משולב], התשמ"ב-1982 (בסעיף קטן זה – חוק סדר הדין הפלילי), או עיכוב הליכים בידי היועץ המשפטי לממשלה לפי סעיף 231 לחוק סדר הדין הפלילי;

"חבות כספית כחלופה להליך פלילי" – חבות כספית שהוטלה על פי חוק כחלופה להליך פלילי, לרבות קנס מינהלי לפי חוק העבירות המינהליות, התשמ"ו-1985, קנס על עבירה שנקבעה כעבירת קנס לפי הוראות חוק סדר הדין הפלילי, עיצום כספי או כופר;

(2) הוצאות התדיינות סבירות, לרבות שכר טרחת עורך דין, שהוציא נושא המשרה או שחויב בהן בידי בית משפט, בהליך שהוגש נגדו בידי החברה או בשמה או בידי אדם אחר, או באישום פלילי שממנו זוכה, או באישום פלילי שבו הורשע בעבירה שאינה דורשת הוכחת מחשבה פלילית.

(ב) הוראה בתקנון לענין שיפוי יכול שתהיה כל אחת מאלה:

(1) הוראה המתירה לחברה לתת התחייבות מראש לשפות נושא משרה בה, בכל אחד מאלה (בחוק זה – התחייבות לשיפוי) –

(א) כמפורט בסעיף קטן א(1), ובלבד שההתחייבות לשיפוי תוגבל לאירועים שלדעת הדירקטוריון צפויים לאור פעילות החברה בפועל בעת מתן ההתחייבות לשיפוי וכן לסכום או לאמת מידה שהדירקטוריון קבע כי הם סבירים בנסיבות הענין, ושבהתחייבות לשיפוי יצוינו האירועים שלדעת הדירקטוריון צפויים לאור פעילות החברה בפועל בעת מתן ההתחייבות וכן הסכום או אמת המידה אשר הדירקטוריון קבע כי הם סבירים בנסיבות הענין;

(ב) כמפורט בסעיף קטן א(א1) או (2);

(2) הוראה המתירה לחברה לשפות נושא משרה בה בדיעבד (להלן – היתר לשיפוי).

261. חברה רשאית, אם נקבעה לכך הוראה בתקנון, להתקשר בחוזה לביטוח אחריותו של נושא משרה בה בשל חבות שתוטל עליו עקב פעולה שעשה בתוקף היותו נושא משרה בה, בכל אחד מאלה:

(1) הפרת חובת זהירות כלפי החברה או כלפי אדם אחר;

(2) הפרת חובת אמונים כלפי החברה, ובלבד שנושא המשרה פעל בתום לב והיה לו יסוד סביר להניח שהפעולה לא תפגע בטובת החברה;

(3) חבות כספית שתוטל עליו לטובת אדם אחר.

262. (א) בחברה פרטית שמניותיה מחולקות לסוגים, טעונה ההחלטה לכלול הוראה בתקנון בדבר פטור או שיפוי, נוסף על האישור של האסיפה הכללית, גם אישור אסיפות סוג.

(ב) בחברה ציבורית אשר נושא משרה בה הוא בעל שליטה כהגדרתו בסעיף 268, טעונה החלטה האסיפה הכללית לכלול הוראה בתקנון בדבר פטור, שיפוי או ביטוח, נוסף על הרוש הדרוש לשינוי התקנון, גם אישור של בעלי מניות שאינם בעלי ענין אישי באישור ההחלטה, כנדרש לגבי עסקה חריגה, לפי הוראות סעיף 275(א)(3).

(תיקון מס' 3)
תשס"ה-2005

(תיקון מס' 14)
תשע"א-2011

(תיקון מס' 3)
תשס"ה-2005

ביטוח אחריות

שינוי התקנון

(תיקון מס' 3)
תשס"ה-2005

263. לא יהיה תוקף להוראה בתקנון, המתירה לחברה להתקשר בחוזה לביטוח אחריותו של נושא משרה בה, להוראה בתקנון או להחלטת דירקטוריון המתירה לשפות נושא משרה, או להוראה בתקנון הפוטרת נושא משרה מאחריותו כלפי החברה, בשל כל אחד מאלה:

הוראות חסרות תוקף

(1) הפרת חובת אמונים, למעט לענין שיפוי וביטוח בשל הפרת חובת אמונים כאמור בסעיף 261(2);

(תיקון מס' 3)
תשס"ה-2005

(2) הפרת חובת זהירות שנעשתה בכוונה או בפזיזות, למעט אם נעשתה ברשלנות בלבד;

(תיקון מס' 3)
תשס"ה-2005

(3) פעולה מתוך כוונה להפיק רווח אישי שלא כדין;

(4) קנס, קנס אזרחי, עיצום כספי או כופר שהוטל עליו.

(תיקון מס' 14)
תשס"א-2011

264. (א) לא יהיה תוקף להוראה בתקנון או בחוזה או הניתנת בכל דרך אחרת, המתנה על האמור בסימן זה, במישרין או בעקיפין.

אי התניה

(ב) לא יהיה תוקף להתחייבות לשיפוי או לביטוח אחריותו של נושא משרה עקב הפרת חובת אמונים כלפי החברה, למעט הפרת חובת אמונים כאמור בסעיף 261(2), ונושא משרה לא יקבל, במישרין או בעקיפין, התחייבות כאמור; קבלת התחייבות כאמור היא הפרה של חובת אמונים.

(תיקון מס' 3)
תשס"ה-2005

פרק חמישי: עסקאות עם בעלי ענין

268. בפרק זה, "בעל שליטה" - בעל השליטה כמשמעותה בסעיף 1, לרבות מי שמחזיק בעשרים וחמישה אחוזים או יותר מזכויות ההצבעה באסיפה הכללית של החברה אם אין אדם אחר המחזיק בלמעלה מחמישים אחוזים מזכויות ההצבעה בחברה; לענין החזקה, יראו שניים או יותר, המחזיקים בזכויות ההצבעה בחברה ואשר לכל אחד מהם יש ענין אישי באישור אותה עסקה המובאת לאישור החברה, כמחזיקים יחד.

הגדרת בעל שליטה

269. (א) נושא משרה בחברה או בעל שליטה בחברה ציבורית או בחברה פרטית שהיא חברת איגרות חוב היודע שיש לו ענין אישי בעסקה קיימת או מוצעת של החברה, יגלה לחברה, בלא דיחוי, ולא יאחר משיבת הדירקטוריון שבה נדונה העסקה לראשונה, את מהות ענינו האישי, לרבות כל עובדה או מסמך מהותיים.

חובת גילוי

(ב) הוראת סעיף קטן (א) לא תחול כאשר הענין האישי נובע רק מקיום ענין אישי של קרוב בעסקה שאינה חריגה.

(ג) צד מעונין, כמשמעותו בסעיף 270(5), או מי שיהפוך לבעל שליטה כתוצאה מהצעה פרטית, היודע שיש לו ענין אישי בהצעה הפרטית המהותית, יגלה בלא דיחוי לחברה הציבורית את מהות ענינו האישי, לרבות כל עובדה או מסמך מהותיים.

270. עסקאות של חברה המפורטות להלן, טעונות אישורים כקבוע בפרק זה, ובלבד שהעסקה היא לטובת החברה:

עסקאות הטעונות אישורים מיוחדים

(1) עסקה של חברה עם נושא משרה בה וכן עסקה של חברה עם אדם אחר שלנושא משרה בחברה יש בה ענין אישי; ואולם לא יראו

(א) נושא משרה בחברה אם וגם בחברה בת הנמצאת בשליטתה ובבעלותה המלאות, כבעל ענין אישי בעסקה בין החברה האם לבין החברה הבת, בשל עצם היותו נושא משרה בשתייהן או בשל היותו בעל מניה או בעל נייר ערך שניתן לממשו במניות בחברה האם;

(ב) נושא משרה במספר חברות בנות הנמצאות בשליטה ובבעלות מלאה של אותו אדם, כבעל ענין אישי בעסקה בין חברות בנות כאמור, בשל עצם היותו נושא משרה בחברות המתקשרות;

(2) התקשרות של חברה עם נושא משרה בה שאינו דירקטור, באשר לתנאי כהונתו והעסקתו;

(3) התקשרות של חברה עם דירקטור בה באשר לתנאי כהונתו והעסקתו, לעניין

כהונתו כדירקטור, וכן לעניין העסקתו בתפקידים אחרים – אם הוא מועסק כאמור;

(4) עסקה חריגה של חברה ציבורית עם בעל השליטה בה או עסקה חריגה של חברה ציבורית עם אדם אחר שלבעל השליטה יש בה ענין אישי, לרבות הצעה פרטית שלבעל השליטה יש בה ענין אישי; וכן התקשרות של חברה ציבורית עם בעל השליטה בה או עם קרובו, במישרין או בעקיפין, לרבות באמצעות חברה שבשליטתו, לענין קבלת שירותים בידי החברה וכן אם הוא גם נושא משרה בה – באשר לתנאי כהונתו והעסקתו, ואם הוא עובד החברה ואינו נושא משרה בה – באשר להעסקתו בחברה;

(4א) עסקה חריגה של חברה פרטית שהיא חברת איגרות חוב, עם בעל השליטה בה, או עסקה חריגה של חברה כאמור עם אדם אחר שלבעל השליטה יש בה ענין אישי, וכן התקשרות של חברה כאמור עם בעל השליטה בה או עם קרובו, במישרין או בעקיפין לרבות באמצעות חברה שבשליטתו, לענין קבלת שירותים בידי החברה, וכן אם הוא גם נושא משרה בה – באשר לתנאי כהונתו והעסקתו, ואם הוא עובד החברה ואינו נושא משרה בה – באשר להעסקתו בחברה;

(5) (א) הצעה פרטית אשר מתקיים בה אחד מאלה:

(1) הצעה המקנה עשרים אחוזים או יותר מסך זכויות ההצבעה בחברה בפועל לפני ההנפקה שהתמורה, כולה או חלקה, אינה במזומן או בניירות ערך הרשומים למסחר בבורסה או שאינה בתנאי שוק, ואשר כתוצאה ממנה יגדלו החזקותיו של בעל מניה מהותי בניירות הערך של החברה, או שכתוצאה ממנה יהפוך אדם לבעל מניה מהותי לאחר ההנפקה (בחוק זה – צד מעוניין);

(2) כתוצאה ממנה יהפוך אדם לבעל שליטה בחברה;

(ב) לענין פסקה זו יראו את סך כל ההצעות הפרטיות שמתקיים בהן אחד מאלה, כהצעה פרטית אחת:

(1) הן נעשו במהלך תקופה בת 12 חודשים רצופים לאותו ניצע או למי מטעמו, לקרובו, לתאגיד בשליטתו או בשליטת קרובו, וכשהניצע הוא תאגיד – גם לבעלי השליטה בניצע, לקרובו של בעל השליטה ולתאגיד בשליטת בעל השליטה או בשליטת קרובו;

(2) הן נעשו במהלך תקופה בת 12 חודשים רצופים ונקבעה בהם תמורה באותו נכס ויראו ניירות ערך שונים של חברה אחת כאותו נכס;

(3) הן מהוות חלק מעסקה אחת או שהן מותנו זו בזו;

(ג) לענין תנאי שוק לפי פסקה זו, יראו הצעה כהצעה בתנאי שוק אם הדירקטוריון קבע על יסוד נימוקים מפורטים כי ההצעה היא בתנאי שוק, אלא אם כן הוכח אחרת, ולענין החזקה לפי פסקה זו, יראו ניירות ערך הניתנים להמרה או למימוש מניות, שאותו אדם מחזיק או שיופקו לו לפי ההצעה הפרטית, כאילו הומרו או מומשו.

271. עסקה שמתקיים בה האמור בסעיף 270(1), שאינה עסקה חריגה, טעונה אישור הדירקטוריון, אלא אם כן נקבעה דרך אישור אחרת בתקנון.

272. (א) עסקה של חברה, שמתקיים בה האמור בסעיף 270(1) והיא עסקה חריגה, או עסקה של חברה פרטית שאינה חברת איגרות חוב שמתקיים בה האמור בסעיף 270(2), טעונה אישור ועדת הביקורת ולאחר מכן אישור הדירקטוריון.

(ב) לא היתה לחברה פרטית שאינה חברת איגרות חוב ועדת ביקורת, טעונה העסקה אישור הדירקטוריון בלבד אם נושא המשרה אינו דירקטור, ואם נושא המשרה הוא דירקטור גם אישור של האסיפה הכללית.

(ג) (1) עסקה של חברה ציבורית או חברה פרטית שהיא חברת איגרות חוב, שמתקיים בה האמור בסעיף 270(2), למעט עסקה עם המנהל הכללי של החברה כאמור בסעיף קטן (ג1), טעונה אישור של ועדת התגמול ולאחר מכן אישור הדירקטוריון;

עסקאות שאינן חריגות

עסקאות חריגות עם נושא משרה ועסקאות עם נושא משרה שאינן דירקטור באשר לתנאי כהונתו והעסקתו

(2) אישור ועדת התגמול והדירקטוריון לפי פסקה (1) יהיה בהתאם למדיניות התגמול, ואולם ועדת התגמול ולאחריה הדירקטוריון רשאים, במקרים מיוחדים, לאשר עסקה כאמור באותה פסקה שלא בהתאם למדיניות התגמול, בהתקיים שניים אלה:

(א) ועדת התגמול ולאחריה הדירקטוריון אישרו את העסקה, בין השאר, לפי השיקולים המנויים בסעיף 267(ב)(א), תוך התייחסות לעניינים המפורטים בחלק א' לתוספת ראשונה א' ובתנאי שנקבעו בעסקה, בין השאר, ההוראות כמפורט בחלק ב' לתוספת האמורה;

(ב) האסיפה הכללית אישרה את העסקה, ובלבד שבחברה ציבורית מתקיים האמור בסעיף 267א(ב)(1) או (2);

(3) על אף הוראות פסקה (2), בחברה, למעט חברה נכדה ציבורית כהגדרתה בסעיף 267א(ג), ועדת התגמול ולאחריה הדירקטוריון רשאים, במקרים מיוחדים, לאשר עסקה כאמור באותה פסקה גם אם האסיפה הכללית התנגדה לאישור העסקה, ובלבד שוועדת התגמול ולאחריה הדירקטוריון החליטו על כך, על יסוד נימוקים מפורטים, לאחר שדנו מחדש בעסקה ובחנו בדיון כאמור, בין השאר, את התנגדות האסיפה הכללית.

(1ג) (1) עסקה של חברה ציבורית או חברה פרטית שהיא חברת איגרות חוב, עם המנהל הכללי של החברה, שמתקיים בה האמור בסעיף 270(2), טעונה אישור של אלה בסדר הזה:

(א) ועדת התגמול;

(ב) הדירקטוריון;

(ג) האסיפה הכללית, ובלבד שבחברה ציבורית מתקיים האמור בסעיף 267א(ב)(1) או (2); לעניין אישור האסיפה הכללית לפי פסקת משנה זו, יחולו הוראות סעיף קטן (ג)(3);

(2) אישור ועדת התגמול ואישור הדירקטוריון כאמור בפסקה (1) יהיו בהתאם למדיניות התגמול, ואולם ועדת התגמול ולאחריה הדירקטוריון רשאים, במקרים מיוחדים, לאשר את העסקה שלא בהתאם למדיניות כאמור, ובלבד שמתקיים האמור בסעיף קטן (ג)(2)(א); אין באמור בסעיף קטן זה כדי לגרוע מהוראות פסקה (1)(ג);

(3) על אף הוראות פסקה (1)(ג), ועדת התגמול רשאית לפטור מאישור האסיפה הכללית עסקה עם מי שמועמד לכהן כמנהל כללי של החברה שמתקיים לגביו האמור בסעיף 240(ב), אם מצאה, על יסוד נימוקים שפירטה, כי הבאת העסקה לאישור האסיפה הכללית תסכל את ההתקשרות, ובלבד שהעסקה תואמת את מדיניות התגמול.

(ד) על אף האמור בסעיפים קטנים (א), (ג) ו-(1ג), עסקה שמתקיים בה האמור בסעיף 270(2) והיא שינוי של עסקה קיימת, טעונה אישור של ועדת ביקורת או ועדת תגמול, לפני העניין, בלבד, אם הוועדה האמורה אישרה כי השינוי בתנאי העסקה אינו מהותי ביחס לעסקה הקיימת.

273. (א) עסקה של חברה שמתקיים בה האמור בסעיף 270(3), טעונה אישורו של הדירקטוריון ולאחריה אישורה של האסיפה הכללית, ובחברה ציבורית וכן בחברה פרטית שהיא חברת איגרות חוב, טעונה העסקה אישור ועדת התגמול, קודם לאישור הדירקטוריון.

(ב) אישור ועדת התגמול ואישור הדירקטוריון כאמור בסעיף קטן (א), בחברה ציבורית ובחברה פרטית שהיא חברת איגרות חוב, יהיו בהתאם למדיניות התגמול, ואולם ועדת התגמול ולאחריה הדירקטוריון רשאים, במקרים מיוחדים, לאשר את העסקה שלא בהתאם למדיניות כאמור, ובלבד שמתקיים האמור בסעיף 272(ג)(2)(א) וכן, בחברה ציבורית – מתקיים באישור האסיפה הכללית האמור בסעיף 267א(ב)(1) או (2).

274. הצעה פרטית מהותית טעונה אישור הדירקטוריון ולאחריה אישורה של האסיפה הכללית.

275. (א) עסקה שמתקיים בה האמור בסעיף 270(4) טעונה אישורם של אלה בסדר

עסקה עם דירקטור
באשר לתנאי כהונתו
והעסקתו

(תיקון מס' 17)
תשע"א-2011

(תיקון מס' 20)
תשע"ג-2012

(תיקון מס' 20)
תשע"ג-2012

הצעה פרטית

עסקה עם בעל
שליטה

הזה:

(1) ועדת הביקורת, ובעסקה באשר לתנאי כהונה והעסקה – ועדת התגמול;

(תיקון מס' 20)
תשע"ג-2012

(2) הדירקטוריון;

(3) האסיפה הכללית, ובלבד שיתקיים אחד מאלה:

(א) במנין קולות הרוב באסיפה הכללית ייכללו רוב מכלל קולות בעלי המניות שאינם בעלי ענין אישי באישור העסקה, המשתתפים בהצבעה; במנין כלל הקולות של בעלי המניות האמורים לא יובאו בחשבון קולות הנמנעים;

(תיקון מס' 3)
תשס"ה-2005

(תיקון מס' 16)

(ב) סך קולות המתנגדים מקרב בעלי המניות האמורים בפסקת משנה (א) לא עלה על שיעור של שני אחוזים מכלל זכויות ההצבעה בחברה.

(תיקון מס' 16)
תשע"א-2011

(1א) (1) עסקה כאמור בסעיף קטן (א) לתקופה העולה על שלוש שנים, טעונה אישור כאמור באותו סעיף קטן, אחת לשלוש שנים;

(תיקון מס' 16)
תשע"א-2011

(2) על אף האמור בפסקה (1), עסקה כאמור בסעיף 270(4) רישה, בלבד, יכול שתאושר לתקופה העולה על שלוש שנים, ובלבד שוועדת הביקורת אישרה כי התקשרות לתקופה כאמור סבירה בנסיבות הענין;

(3) הוראות פסקאות (1) ו-(2) יחולו על עסקה של חברה שהפכה לחברה ציבורית, ביחס לתקופה שלאחר הפיכתה לחברה ציבורית.

(ב) השר רשאי לקבוע שיעורים שונים מן השיעור האמור בסעיף קטן (א)(3)(ב).

(ג) עסקה שמתקיים בה האמור בסעיף 270(4) טעונה אישורם של אלה בלבד בסדר

(תיקון מס' 17)
תשע"א-2011

הזה:

(1) ועדת הביקורת, ובעסקה באשר לתנאי כהונה והעסקה – ועדת התגמול;

(תיקון מס' 20)
תשע"ג-2012

(2) הדירקטוריון;

(3) בעסקה באשר לתנאי כהונה והעסקה – האסיפה הכללית.

(תיקון מס' 20)
תשע"ג-2012

(תיקון מס' 20)
תשע"ג-2012

(1ג) אישור ועדת התגמול ואישור הדירקטוריון כאמור בסעיפים קטנים (א) ו-(ג), בעסקה שעניינה תנאי כהונה והעסקה, יהיו בהתאם למדיניות התגמול, ואולם ועדת התגמול ולאחריה הדירקטוריון רשאים, במקרים מיוחדים, לאשר את העסקה שלא בהתאם למדיניות כאמור, ובלבד שמתקיים האמור בסעיף 272(ג)(2)(א); אין באמור בסעיף קטן זה כדי לגרוע מהוראות סעיף קטן (ג)(3).

(ד) (1) אישור ועדת הביקורת או ועדת התגמול, לפי הענין (בסעיף קטן זה – הוועדה) והדירקטוריון לפי הוראות סעיפים קטנים (א) או (ג), יינתן לאחר שהוועדה והדירקטוריון בחנו, בין השאר, אם העסקה כוללת חלוקה;

(תיקון מס' 17)
תשע"א-2011

(תיקון מס' 20)
תשע"ג-2012

(תיקון מס' 20)
תשע"ג-2012

(2) קבעו הוועדה או הדירקטוריון כי העסקה כוללת חלוקה, תאושר העסקה רק לאחר שאישורו כי קוימו, לענין זה, הוראות כל דין לענין חלוקה;

(3) לענין חברת איגרות חוב, קבעו הוועדה והדירקטוריון כי עסקה הטעונה אישורם לפי סעיפים קטנים (א) או (ג) אינה כוללת חלוקה, יבחנו אם קיים חשש סביר שהעסקה תמנע מהחברה את היכולת לעמוד בחביותיה הקיימות והצפויות, בהגיע מועד קיומן; קבעו הוועדה או הדירקטוריון כי קיים חשש כאמור, לא תאושר העסקה.

(תיקון מס' 20)
תשע"ג-2012

276. בעל מניה המשתתף בהצבעה לפי סעיף 275 יודיע לחברה לפני ההצבעה באסיפה או, אם ההצבעה היא באמצעות כתב הצבעה – על גבי כתב ההצבעה, אם יש לו ענין אישי באישור העסקה אם לאו; לא הודיע בעל מניה כאמור, לא יצביע וקולו לא יימנה.

גילוי ענין אישי

277. התקיימו בעסקה התנאים הקבועים ביותר מחלופה אחת מהחלופות שבסעיף 270, טעונה העסקה אישורים בהתאם להוראות החלות על כל אחת מן החלופות.

אישורים מצטברים

278. (א) מי שיש לו ענין אישי באישור עסקה, למעט עסקה כאמור בסעיף 271, המובאת לאישור ועדת הביקורת או הדירקטוריון, לא יהיה נוכח בדיון ולא ישתתף בהצבעה בוועדת הביקורת ובדירקטוריון, ואולם נושא משרה שיש לו ענין אישי, רשאי להיות נוכח לשם הצגת העסקה, אם יושב ראש ועדת הביקורת או יושב ראש הדירקטוריון, לפי הענין,

הימנעות בעלי ענין אישי

(תיקון מס' 16)
תשע"א-2011

קבע כי הוא נדרש לשם הצגתה.
(ב) על אף האמור בסעיף קטן (א), רשאי דירקטור להיות נוכח בדיון בועדת ביקורת ולהשתתף בהצבעה, אם לרוב חברי ועדת הביקורת יש ענין אישי באישור העסקה, וכן רשאי דירקטור להיות נוכח בדיון בדירקטוריון ולהשתתף בהצבעה, אם לרוב הדירקטורים בחברה יש ענין אישי באישור העסקה.

(ג) היה לרוב הדירקטורים בדירקטוריון החברה ענין אישי באישור עסקה כאמור בסעיף קטן (א), טעונה העסקה גם אישור האסיפה הכללית.

279. ועדת ביקורת בחברה ציבורית או בחברה פרטית שהיא חברת איגרות חוב לא תהא רשאית לתת אישור הנדרש לפי פרק זה, אלא אם כן מתקיימות בה, בעת מתן האישור, הוראות סעיף 115.

ועדת ביקורת בחברה
ציבורית ובחברה
פרטית שהיא חברת
איגרות חוב

(תיקון מס' 16)
תשע"א-2011

280. (א) לעסקה של חברה עם נושא משרה בה או לעסקה כאמור בסעיף 270(4) ו- (א4) עם בעל שליטה בה לא יהיה תוקף כלפי החברה וכלפי נושא המשרה או בעל השליטה, אם העסקה לא אושרה בהתאם לקבוע בפרק זה לרבות אם נפל בהליך האישור פגם מהותי, או אם העסקה נעשתה בחריגה מהותית מן האישור.

(ב) לעסקה כאמור בסעיף קטן (א) לא יהיה תוקף גם כלפי אדם אחר אם אותו אדם ידע על ענינו האישי של נושא המשרה או של בעל השליטה באישור העסקה, וידע או היה עליו לדעת על העדר אישור לעסקה כנדרש לפי פרק זה.

עסקה חסרת תוקף

(תיקון מס' 16)
תשע"א-2011

(תיקון מס' 17)
תשע"א-2011

281. חברה רשאית לבטל עסקה עם אדם אחר, הטעונה אישור כאמור בפרק זה, למעט עסקה כאמור בסעיף 271, וכן רשאית היא לתבוע ממנו פיצויים בשל הנזק שנגרם לה אף בלא ביטול העסקה, אם אותו אדם ידע על ענינו האישי של נושא המשרה בחברה באישור העסקה או על ענינו האישי של בעל השליטה בחברה הציבורית או בחברה הפרטית שהיא חברת איגרות חוב באישור העסקה, וידע או היה עליו לדעת על העדר אישור לעסקה כנדרש לפי פרק זה.

ביטול עסקה

(תיקון מס' 17)
תשע"א-2011

282. חזקה על אדם שלא היה עליו לדעת על העדר אישור לעסקה כנדרש לפי פרק זה, אם קיבל את אישור הדירקטוריון לכך שנתקבלו כל האישורים הנדרשים לעסקה.

אישור דירקטוריון

283. (א) נושא משרה שלא גילה את ענינו האישי כאמור בסעיף 269 יראו אותו כמי שהפר את חובת האמונים; בעל שליטה בחברה ציבורית או בחברה פרטית שהיא חברת איגרות חוב שלא גילה את ענינו האישי כאמור באותו סעיף, יראו אותו כמי שהפר את חובת ההגינות.

סעדים

(תיקון מס' 17)
תשע"א-2011

(ב) צד מעונין שהפר את חובת הגילוי כאמור בסעיף 269 או בעל מניה שלא גילה את ענינו האישי כאמור בסעיף 276, רשאית החברה לתבוע ממנו פיצויים על הנזקים שנגרמו לה עקב העדר הגילוי.

284. השר רשאי לקבוע, כי הוראות פרק זה לא יחולו על סוגים שונים של עסקאות ובלבד שלענין חברה ציבורית או חברת איגרות חוב, יקבע כן לאחר התייעצות עם רשות ניירות ערך.

תקנות

(תיקון מס' 17)
תשע"א-2011

(תיקון מס' 25)
תשע"ד-2014

חוק החוזים (חלק כללי), התשל"ג-1973

(סעיפים נבחרים)

פרק א': כריתת החוזה

1. חוזה נכרת בדרך של הצעה וקיבול לפי הוראות פרק זה. כריתת חוזה – כיצד
2. פנייתו של אדם לחברו היא בגדר הצעה, אם היא מעידה על גמירת דעתו של המציע להתקשר עם הניצע בחוזה והיא מסויימת כדי אפשרות לכרות את החוזה בקיבול ההצעה; הפניה יכול שתהיה לציבור. הצעה
3. (א) המציע רשאי לחזור בו מן ההצעה בהודעה לניצע, ובלבד שהודעת החזרה נמסרה לניצע לפני שנתן הודעת קיבול. חזרה מן ההצעה
- (ב) קבע המציע שהצעתו היא ללא חזרה, או שקבע מועד לקיבולה, אין הוא רשאי לחזור בו ממנה לאחר שנמסרה לניצע.
4. ההצעה פוקעת – פקיעת ההצעה
- (1) כשדחה אותה הניצע או עבר המועד לקיבולה;
- (2) כשמת המציע או הניצע או כשנעשה אחד מהם פסול-דין או ניתן נגדו צו לקבלת נכסים או צו פירוק, והכל לפני מתן הודעת הקיבול.
5. הקיבול יהיה בהודעת הניצע שנמסרה למציע ומעידה על גמירת דעתו של הניצע להתקשר עם המציע בחוזה לפי ההצעה. קיבול
6. (א) הקיבול יכול שיהיה במעשה לביצוע החוזה או בהתנהגות אחרת, אם דרכים אלה של קיבול משתמעות מן ההצעה; ולענין סעיפים 3(א) ו-4(2), התנהגות כאמור דינה כדין מתן הודעת קיבול. קיבול דרך התנהגות
- (ב) קביעת המציע שהעדר תגובה מצד הניצע ייחשב לקיבול, אין לה תוקף.
7. הצעה שאין בה אלא כדי לזכות את הניצע, חזקה עליו שקיבל אותה, זולת אם הודיע למציע על התנגדותו תוך זמן סביר לאחר שנודע לו עליה. חזקת קיבול
8. (א) אין לקבל הצעה אלא תוך התקופה שנקבעה לכך בהצעה, ובאין תקופה כזאת – תוך זמן סביר. מועד הקיבול
- (ב) נתן הניצע הודעת קיבול בעוד מועד, אך הודעתו נמסרה למציע באיחור מחמת סיבה שאינה תלויה בניצע ולא היתה ידועה לו, נכרת החוזה, זולת אם הודיע המציע לניצע על דחיית הקיבול מיד לאחר שנמסרה לו הודעת הקיבול.
9. קיבול של הצעה לאחר שפקעה, כמוהו כהצעה חדשה. קיבול לאחר פקיעה
10. הניצע רשאי לחזור בו מן הקיבול בהודעה למציע, ובלבד שהודעת החזרה נמסרה למציע לא לאחר שנמסרה לו הודעת הקיבול או שנודע לו על קיבול בדרך האמורה בסעיף 6(א). חזרה מן הקיבול
11. קיבול שיש בו תוספת, הגבלה או שינוי אחר לעומת ההצעה כמוהו כהצעה חדשה. קיבול תוך שינוי
12. (א) במשא ומתן לקראת כריתתו של חוזה חייב אדם לנהוג בדרך מקובלת ובתום לב. תום לב במשא ומתן
- (ב) צד שלא נהג בדרך מקובלת ולא בתום-לב חייב לצד השני פיצויים בעד הנזק שנגרם לו עקב המשא ומתן או עקב כריתת החוזה, והוראות סעיפים 10, 13 ו-14 לחוק החוזים (תרופות בשל הפרת חוזה), תשל"א-1970, יחולו בשינויים המחוייבים.

פרק ו': ריבוי חייבים ונושים

54. שנים שחייבים חיוב אחד, חזקה שהם חייבים יחד ולחוד. ריבוי חייבים
55. (א) שנים שחייבים יחד ולחוד, רשאי הנושה לדרוש את קיום החיוב, כולו או מקצתו, משניהם כאחד, או מכל אחד מהם בנפרד, ובלבד שלא יפרע יותר מן המגיע לו. חיוב יחד ולחוד
- (ב) בטל או בוטל חיובו של אחד החייבים, בטל גם חיובו של השני, זולת אם הביטול נובע מפגם בכשרותו או בייצוגו של החייב האחד.

(ג) הפטיר הנושה אחד החייבים מן החיוב, כולו או מקצתו - בויתור, במחילה, בפשרה או בדרך אחרת - הופטר גם השני באותה מידה, זולת אם משתמעת מן ההפטר כוונה אחרת.

נטל החיוב בין החייבים

56. (א) שנים שחייבים חיוב אחד, חזקה שהם נושאים בנטל החיוב בינם לבין עצמם בחלקים שווים.

(ב) חייב שנתן לנושה לקיום החיוב יותר מכפי חלקו בנטל החיוב, זכאי לחזור על החיוב השני ולהיפרע ממנו לפי חלקיהם.

(ג) היו יותר משני חייבים ואין אפשרות סבירה לחזור ולהיפרע מאחד מהם, ישאו בחלקו הנותרים, לפי חלקיהם.

(ד) בוטל חיובו של חייב אחד כאמור בסעיף 55(ב) והביטול נובע מפגם בכשרותו או בייצוגו, אין לשני זכות לחזור עליו; הופטר חייב אחד כאמור בסעיף 55(ג) ואין בהפטר כדי לפטור את השני, אין בהפטר גם כדי לפגוע בזכות לחזור עליו לפי סעיף זה.

57. חייב שקיים את החיוב יותר מכפי חלקו, אינו זכאי לחזור על חייב אחר, במידה שהיה עשוי להיות מופטר כלפי הנושה מכוח טענה שהיתה ידועה לו ולא התגונן בה.

טייג לזכות החזרה

58. (א) שעבוד או זכות אחרת שניתנו לנושה להבטחת החיוב יעברו לחייב שקיים את החיוב יותר מכפי חלקו, כדי להבטיח זכותו לחזור על חייב אחר; והוא, במידה שהדבר לא יפגע בנושה.

העברת בטוחות

(ב) עברו שעבוד או זכות כאמור בסעיף קטן (א), על הצדדים לעשות, לפי דרישת החייב שקיים את החיוב, את הפעולות הדרושות כדי שכוחה של ההעברה יהיה יפה לכל דבר.

59. (א) שנים שמגיע להם חיוב אחד, חזקה שכל אחד מהם רשאי לדרוש את קיומו, ובלבד שלא ייפרעו מהחייב יותר מן המגיע ממנו; החייב רשאי לקיים את החיוב כלפי אחד הנושים, לפי בחירתו, כל עוד לא ניתן פסק דין לטובת הנושה האחר.

ריבוי נושים

(ב) חזקה על הנושים שהם שותפים בחיוב בחלקים שווים; קויים החיוב כלפי אחד מהם, רשאי השני לדרוש ממנו את חלקו.

חוק הירושה, התשכ"ה-1965

(סעיפים נבחרים)

פרק ראשון: הוראות כלליות

1. **הירושה** במות אדם עובר עזבונו ליורשיו.
2. **היורשים** הם יורשים על פי דין או זוכים על פי צוואה; הירושה היא על פי דין זולת במידה שהיא על פי צוואה.
3. **כשרות לרשת בני-אדם** (א) כל מי שהיה בחיים במות המוריש כשר לרשת אותו.
(ב) מי שנולד תוך 300 יום לאחר מות המוריש, דינו כדין מי שהיה בחיים במות המוריש, זולת אם הוכח שהורתו היתה אחרי כן.
(ג) לענין זכויות הירושה של ילד אין נפקא מינה אם בשעת לידתו היו הוריו נשואים זה לזה, ואם לא.
4. **כשרות לרשת תאגידיים** תאגיד כשר לרשת אם במות המוריש היה כשר לזכות בנכסים או אם נעשה כשר לזכות בנכסים תוך שנה ממתן צו קיום הצוואה; בית המשפט רשאי להאריך תקופה זו בשנה נוספת.
5. **פסלות לרשת** (א) אלה פסולים לרשת את המוריש:
(1) מי שהורשע על שגרם במתכוון למותו של המוריש או שניסה לגרום למותו;
(2) מי שהורשע על שהעלים או שהשמיד את צוואתו האחרונה של המוריש, או שזייף אותה, או שתבע על פי צוואה מזוייפת.
(ב) מי שהורשע על שניסה לגרום למות המוריש והמוריש מחל לו, בכתב או על ידי עשיית צוואה לטובתו, חוזר ונעשה כשר לרשת את המוריש.
6. **הסתלקות היורש מזכותו בעזבון** (א) לאחר מות המוריש וכל עוד לא חולק העזבון רשאי יורש, בהודעה בכתב לרשם לעניני ירושה, או לבית המשפט כאשר הענין הועבר אליו לפי סעיף 67א, להסתלק מחלקו בעזבון, כולו או מקצתו או ממנה שהוא זכאי לה על פי צוואה, כולה או מקצתה.
(ב) מי שהסתלק מחלקו בעזבון, רואים אותו במידה שהסתלק כאילו לא היה יורש מלכתחילה; אין הסתלקות לטובת אדם אחר, אלא לטובת בן-זוגו, ילדו או אחיו של המוריש.
(ג) הסתלקות של קטין ושל מי שהוכרז פסול-דין טעונה אישור בית המשפט.
(ד) הסתלקות על תנאי - בטלה.
(ה) בחוק זה, "רשם לעניני ירושה" - כמשמעותו בסעיף 65א.
7. **עסקאות אחרות בזכות היורש** (א) לאחר מות המוריש וכל עוד לא חולק העזבון רשאי יורש, בהסכם שבכתב, להעביר או לשעבד את חלקו בעזבון, כולו או מקצתו, ורשאים נושי היורש לעקל חלקו בעזבון.
(ב) העברה ושעבוד כאמור מצד קטין ומצד מי שהוכרז פסול-דין טעונים אישור בית המשפט.
(ג) העברה, שעבוד או עיקול כאמור אינם מקנים זכויות אלא כדי המגיע ליורש בחלוקת העזבון; הם שוללים מן היורש את הזכות להסתלק מחלקו בעזבון.
(ד) זכותו של יורש בנכס מסויים מנכסי העזבון אינה ניתנת להעברה, לשעבוד או לעיקול כל עוד לא חולק העזבון.
8. **עסקאות בירושה עתידה** (א) הסכם בדבר ירושתו של אדם וויתור על ירושתו שנעשו בחייו של אותו אדם - בטלים.
(ב) מתנה שאדם נותן על מנת שתוקנה למקבל רק לאחר מותו של הנותן, אינה בת-תוקף אלא אם נעשתה בצוואה לפי הוראות חוק זה.
- 8א. **צוואות הדדיות** (א) בני זוג רשאים לערוך צוואות מתוך הסתמכות של בן הזוג האחד על צוואת בן הזוג האחר; צוואות כאמור יכולות להיעשות בין אם הזוכה על פי כל אחת מהצוואות הוא בן הזוג ובין אם הוא גורם שלישי, בין בשני מסמכים שנערכו באותה עת ובין במסמך אחד (בסעיף זה - צוואות הדדיות).
(ב) לביטול צוואה הדדית לא יהיה תוקף אלא אם כן יתקיים אחד מאלה:

(1) בחייהם של שני בני הזוג – המצווה המבקש לבטל את צוואתו ימסור הודעה בכתב על ביטול הצוואה למצווה השני; נמסרה הודעה כאמור, בטלות הצוואות ההדדיות של שני המצווים;

(2) לאחר מות אחד מבני הזוג –

(א) כל עוד לא חולק העיזבון – בן הזוג שנותר בחיים ומבקש לבטל את צוואתו יסתלק שלא לטובתו, לטובת ילדו או לטובת אחיו של המוריש, מכל מנה או מכל חלק בעיזבון שהוא אמור לקבל לפי הצוואה ההדדית של המצווה שמת;

(ב) לאחר חלוקת העיזבון – בן הזוג שנותר בחיים ומבקש לבטל את צוואתו ישיב את כל שירש לפי הצוואה ההדדית לעיזבון, ואם השבה בעין בלתי אפשרית או בלתי סבירה – ישיב את שווי המנה או החלק בעיזבון שירש;

(ג) הוראות סעיף קטן (ב) יחולו אם אין בצוואות ההדדיות הוראה אחרת, ואולם הוראה השוללת לחלוטין את הזכות לבטל את הצוואה בחיי שני בני הזוג – בטלה.

ת"ט תשס"ו-2005

9. (א) מתו שניים או יותר ולא נקבע מי מהם מת תחילה, יהיו הזכויות בעזבונו של כל אחד מהם לפי כללים אלה:

שניים שמתו כאחד

(1) היה אחד התובעים יורש-ודאי ותובע אחר היה יורש-ספק, עדיף התובע שהוא יורש-ודאי;

(2) היו שני התובעים יורש-ספק, עדיף התובע שהוא בן-זוגו או קרובו של המוריש שאת עזבונו מחלקים;

(3) בין תובעים אחדים באותה דרגת עדיפות יחולק העזבון, באין צוואה, לפי כללי החלוקה שבירושה על פי דין.

(ב) בסעיף זה, "יורש-ודאי" – מי שהיה יורש בין אם האחד ובין אם האחר מת תחילה; "יורש-ספק" – מי שהיה יורש רק אם אחד מהם מת תחילה.

פרק שני: ירושה על פי דין

10. יורשים על פי דין הם:

יורשים מבני המשפחה

(1) מי שהיה במות המוריש בן-זוגו;

(2) ילדי המוריש וצאצאיהם, הוריו וצאצאיהם, הורי הוריו וצאצאיהם (בחוק זה – קרובי המוריש).

זכויות הירושה שלהם יהיו לפי האמור בפרק זה.

11. (א) בן-זוגו של המוריש נוטל את המיטלטלין כולל מכונית נוסעים השייכים, לפי המקובל ולפי הנסיבות, למשק הבית המשותף, ונוטל משאר העזבון –

זכות הירושה של בן זוג

(תיקון מס' 4)

תשל"ו-1976

(1) אם הניח המוריש ילדים או צאצאיהם או הורים – חצי;

(2) אם הניח המוריש אחים או צאצאיהם או הורי הורים – שני שלישים, ובלבד שאם ערב מותו של המוריש היה בן הזוג נשוי לו שלוש שנים או יותר וגר עמו אותה שעה בדירה הכלולה, כולה או חלקה, בעזבון, יטול בן-הזוג את כל חלקו של המוריש בדירה האמורה, ושני שלישים מהנותר משאר העזבון;

(ב) אם לא הניח המוריש קרוב מן המנויים בסעיף קטן (א), יורש בן הזוג את העזבון כולו.

(תיקון מס' 7)
תשנ"ה-1985
(תיקון מס' 2)

(ג) המגיע לבן-זוג על-פי עילה הנובעת מקשר האישות, ובכלל זה מה שאשה מקבלת על פי כתובה, ינוכה מחלקו בעזבון; הוראה זו לא תחול על מה שמגיע לבן-זוג לפי חוק יחסי ממון בין בני זוג, תשל"ג-1973, או לפי הסכם ממון כמשמעותו באותו חוק, ואינה באה לפגוע בזכותו של בן-זוג לקבל מן העזבון מה שהמוריש קיבל לרגל הנישואין על מנת להחזיר כשיפקעו.

12. ילדי המוריש קודמים להוריו, הוריו קודמים להורי הוריו.

סדר העדיפות בין קרובי המוריש

(תיקון מס' 3)

13. ילדי המוריש חולקים ביניהם בשווה, וכן חולקים הורי המוריש ביניהם והורי הוריו ביניהם.

החלקים בעזבון

14. (א) ילדו של מוריש שמת לפניו והשאיר ילדים, הילדים יורשים במקומו, ועל דרך זו יורשים ילדים של כל אחד מקרובי המוריש שמת לפניו; הוראות אלה לא יחולו כאשר המוריש הניח בן זוג

חליפיו של יורש

(תיקון מס' 7)
תשנ"ה-1985

וכן הורים או הורי הורים כאמור בסעיף 11(א), או אחד מאלה.
(ב) ילדים היורשים לפי סעיף קטן (א) חולקים ביניהם בשווה מה שירשו בדרך זו.

23. (א) שכיב מרע וכן מי שרואה עצמו, בנסיבות המצדיקות זאת, מול פני המוות, רשאי לצוות בעל-פה בפני שני עדים השומעים לשונו. צוואה בעל-פה

(ב) דברי המצווה, בציון היום והנסיבות לעשיית הצוואה, יירשמו בזכרון דברים שייחתם בידי שני העדים ויופקד על ידיהם אצל רשם לעניני ירושה; רישום, חתימה והפקדה כאמור ייעשו ככל האפשר בסמוך לאחר שניתן לעשותם. (תיקון מס' 8)
(ג) צוואה בעל-פה בטלה כעבור חודש ימים לאחר שחלפו הנסיבות שהצדיקו עשייתה והמצווה עודנו בחיים. תשנ"ה-1995 (תיקון מס' 9)

24. קטין ומי שהוכרז פסול-דין אינם כשרים להיות עדים לעשיית צוואה לפי סימן זה. פטלות עדים

25. (א) התקיימו מרכיבי היסוד בצוואה, ולא היה לבית המשפט ספק כי היא משקפת את רצונו החופשי והאמיתי של המצווה, רשאי הוא, בהחלטה מנומקת, לקיימה אם אף נפל פגם בפרט מן הפרטים או בהליך מן ההליכים המפורטים בסעיפים 19, 20, 22 או 23 או בכשרות העדים, או בהעדר פרט מן הפרטים או הליך מן ההליכים כאמור. קיום צוואה על אף פגם או חסר בצורתה (תיקון מס' 11)

(ב) בסעיף זה "מרכיבי היסוד בצוואה" הם:

- (1) בצוואה בכתב יד כאמור בסעיף 19 הצוואה כולה בכתב ידו של המצווה;
- (2) בצוואה בעדים כאמור בסעיף 20 – הצוואה בכתב והמצווה הביאה בפני שני עדים;
- (3) בצוואה בפני רשות כאמור בסעיף 22 – הצוואה נאמרה בפני רשות או הוגשה לרשות, על ידי המצווה עצמו;
- (4) בצוואה בעל פה כאמור בסעיף 23 – הצוואה נאמרה על ידי המצווה עצמו בפני שני עדים השומעים את לשונו בעת שהיה שכיב מרע או בעת שראה את עצמו, בנסיבות המצדיקות זאת, מול פני המוות.

סימן ב': תוקף הצוואה

26. צוואה שנעשתה על ידי קטין או על ידי מי שהוכרז פסול-דין או שנעשתה בשעה שהמצווה לא ידע להבחין בטיבה של צוואה - בטלה. כשרות לצוות

27. (א) התחייבות לעשות צוואה, לשנותה או לבטלה או שלא לעשות אחת מאלה - אינה תופסת. חופש לצוות

(ב) הוראת צוואה השוללת או מגבילה את זכות המצווה לשנות את הצוואה או לבטלה - בטלה.

28. (א) אין צוואה נעשית אלא על ידי המצווה עצמו. הצוואה מעשה אישי

(ב) הוראת צוואה התולה תקפה ברצונו של אדם שאינו המצווה - בטלה.

29. אין המצווה יכול למסור לאחר את קביעת האדם שיזכה מן העזבון או את קביעת החלק היחסי או המנה שאדם יזכה בהם; אולם אם ציין המצווה בצוואה אנשים שמתוכם יש לבחור זוכה, או ציין נכסים שמתוכם יש לבחור מנה, רשאי לבחור מי שהמצווה קבעו לכך בצוואתו; ואם לא קבע המצווה, או שקבע והבחירה לא נעשתה תוך זמן סביר, יבחר בית המשפט או אדם שיקבע בית המשפט. מסירת קביעה וסמכות בחירה

30. (א) הוראת צוואה שנעשתה מחמת אונס, איום, השפעה בלתי הוגנת, תחבולה או תרמית - בטלה. אונס איום וכו'

(ב) הוראת צוואה שנעשתה מחמת טעות - אם אפשר לקבוע בבירור מה היה המצווה מורה בצוואתו אילמלא הטעות, יתקן בית המשפט לפי זה את דברי הצוואה; אם אי-אפשר לעשות כן - בטלה הוראת הצוואה.

31. עברה שנה מהיום שהאונס, האיום, ההשפעה הבלתי הוגנת או התחבולה חדלו לפעול על אי-ביטול של צוואה פגומה

המצווה, או מהיום שנודע למצווה על התרמית או הטעות, והיה בידי המצווה לבטל את הצוואה ולא עשה כן, לא יהיה עוד באותו פגם כדי ביטול הוראת הצוואה או תיקונה.

32. נפלה בצוואה טעות סופר או טעות בתיאורו של אדם או של נכס, בתאריך, במספר, בחשבון או כיוצא באלה, ואפשר לקבוע בבירור את כוונתו האמיתית של המצווה, יתקן את הטעות הרשם לעניני ירושה, או בית המשפט כאשר הענין הועבר אליו לפי סעיף 67א.

טעות סופר וכו'
(תיקון מס' 9)
הצוואה 1998

33. הוראת צוואה שאין לראות מתוכה למי ציווה המצווה או מה ציווה או שאין להבין משמעותה - בטלה.

צוואה שתומה וכו'

34. הוראת צוואה שביצועה בלתי חוקי, בלתי מוסרי או בלתי אפשרי - בטלה.

צוואה בלתי חוקית וכו'

35. הוראת צוואה, פרט לצוואה בעל-פה, המזכה את מי שערך אותה או היה עד לעשייתה או לקח באופן אחר חלק בעריכתה, והוראת צוואה המזכה בן-זוגו של אחד מאלה - בטלה.

צוואה לטובת עדים

36. (א) המצווה רשאי לבטל צוואתו, אם על ידי ביטול במפורש באחת הצורות לעשיית צוואה, ואם על ידי השמדת הצוואה; השמיד המצווה את הצוואה, חזקה עליו שהתכוון בכך לבטלה.

ביטול על ידי המצווה

(ב) צוואה חדשה, אף אם אין בה ביטול מפורש של צוואה קודמת, רואים אותה כמבטלת את הקודמת במידה שהוראות הצוואה החדשה סותרות את הוראות הצוואה הקודמת, זולת אם אין בצוואה החדשה אלא הוספה על האמור בצוואה הקודמת.

37. לענין סימן זה "הוראת צוואה" - גם הצוואה כולה, חלק ממנה ותנאי מתנאיה במשמע.

תחולה

38. (א) נקבע בצוואה דבר בלתי חוקי, בלתי מוסרי או בלתי אפשרי כתנאי לזכיה או כחייב לפי סעיף 45, בטל התנאי או החייב, ואין בכך כדי לבטל את הזכיה שהיתה מותנית או שהחייב היה מוטל עליה.

ביטול מקצת הצוואה

(ב) בטלים חלק, הוראה או תנאי של צוואה שלא כאמור בסעיף קטן (א) אין בכך כדי לבטל שאר חלקיה, הוראותיה או תנאיה אלא במידה שנראה לבית המשפט שהם קשורים קשר בל ינתק במה שבטל או שהמצווה לא היה רוצה בהם בלעדיו.

39. אין לתבוע זכויות על פי צוואה ואין להיזקק לה כצוואה אלא אם ניתן עליה צו קיום לפי הוראות הפרק החמישי.

הצורך בצו קיום צוואה

חוק יסוד: הכנסת

(סעיפים נבחרים)

1. **הכנסת היא בית הנבחרים של המדינה.** המהות
2. **מקום מושבה של הכנסת הוא ירושלים.** מקום המושב
3. **הכנסת בהיבחרה תהיה בת מאה ועשרים חבר.** ההרכב
4. **הכנסת תיבחר בבחירות כלליות, ארציות, ישירות, שוות, חשאיות, ויחסיות, לפי חוק הבחירות לכנסת; אין לשנות סעיף זה, אלא ברוב של חברי הכנסת.** שיטת הבחירות
5. **כל אזרח ישראלי בן שמונה עשרה שנה ומעלה זכאי לבחור לכנסת, אם בית משפט לא שלל ממנו זכות זו על פי חוק; חוק הבחירות יקבע את המועד שבו ייחשב אדם בן שמונה עשרה שנה לענין השימוש בזכות הבחירה לכנסת.** הזכות לבחור
- 5א. **רשימת מועמדים לכנסת תוגש על ידי מפלגה בלבד; דרכי התאגדותן ורישומן של מפלגות ותנאים להגשת רשימת מועמדים ייקבעו בחוק.** הזכות להגיש רשימת מועמדים
6. **(א) כל אזרח ישראלי שביום הגשת רשימת המועמדים הכוללת את שמו הוא בן עשרים ואחת שנה ומעלה, זכאי להיבחר לכנסת, זולת אם בית משפט שלל ממנו זכות זו על פי חוק או שנידון, בפסק דין סופי, לעונש מאסר בפועל לתקופה העולה על שלושה חודשים וביום הגשת רשימת המועמדים טרם עברו שבע שנים מהיום שגמר לרצות את עונש המאסר בפועל, ואם הורשע בעבירת טרור חמורה או עבירת ביטחון חמורה, כפי שייקבע בחוק, נידון, בפסק דין סופי, לעונש מאסר בפועל לתקופה העולה על שבע שנות מאסר, וביום הגשת רשימת המועמדים טרם עברו 14 שנים מהיום שגמר לרצות את עונש המאסר בפועל, אלא אם כן קבע יושב ראש ועדת הבחירות המרכזית כי אין עם העבירה שבה הורשע, בנסיבות הענין, משום קלון.** הזכות להיבחר (תיקון מס' 8) תשנ"א-1981 (תיקון מס' 10) תשנ"ז-1987
- (ב) (בוטל).** (תיקון מס' 22)
- (ג) מועמד לכנסת שנידון כאמור בסעיף קטן (א) ופסק הדין נעשה סופי אחרי הגשת רשימת המועמדים ולפני שהחל לכהן כחבר הכנסת, דינו כדין מי שהתפטר מרשימת המועמדים שבה כלול שמו, או מחברותו בכנסת, לפי הענין, אלא אם כן קבע יושב ראש ועדת הבחירות המרכזית שאין עם העבירה שבה הורשע, בנסיבות הענין, משום קלון.** (תיקון מס' 26) תש"ס-2000
- (ד) קביעת יושב ראש ועדת הבחירות המרכזית לפי סעיפים קטנים (א) ו-(ג) לא תידרש אם קבע בית המשפט, לפי דין, כי יש עם העבירה, בנסיבות הענין, משום קלון.** (תיקון מס' 26) תש"ס-2000
- (ה) לענין סעיף זה –** (תיקון מס' 26) תש"ס-2000
- "מאסר בפועל" – סך כל תקופות המאסר בפועל שעל הנידון לרצות ברצף אחד, אף אם הוטלו בגזרי דין שונים, לרבות מאסר על תנאי שהופעל;** (תיקון מס' 26) תש"ס-2000
- "עבירה" – כל אחת מהעבירות שעליהן נידון לעונש של מאסר בפועל.**
- 6א. **(א) חבר הכנסת שפרש מסיעתו ולא התפטר מכהונתו סמוך לפרישתו, לא ייכלל, בבחירות לכנסת שלאחריה, ברשימת מועמדים שהגישה מפלגה שהיתה מיוצגת על ידי סיעה של הכנסת היוצאת; הוראה זו לא תחול על התפלגות סיעה בתנאים שנקבעו בחוק.** סייג למועמדות חבר הכנסת שפרש מסיעתו (תיקון מס' 12) תשנ"א-1991
- (ב) לענין סעיף זה –** (תיקון מס' 21)
- "פרישה מסיעה" – לרבות הצבעה במליאת הכנסת שלא בהתאם לעמדת הסיעה בענין הבעת אמון לממשלה או אי-אמון בה; ואולם הצבעה כאמור לא תיחשב כפרישה אם חבר הכנסת לא קיבל כל תמורה בעד הצבעתו;**
- "תמורה" – במישרין או בעקיפין, בהבטחה או בהתחייבות לעתיד, ולרבות הבטחת מקום ברשימת מועמדים לכנסת, או מינוי חבר-הכנסת עצמו או אדם אחר לתפקיד כלשהו.**
7. **אלה לא יהיו מועמדים לכנסת:** מי לא יהיה מועמד
- (1) נשיא המדינה;**
- (2) שני הרבנים הראשיים;**
- (3) שופט;** (תיקון מס' 33) תשס"א-2001

(תיקון מס' 33) תשס"א-2001	(4) דיין של בית דין דתי ;
	(5) מבקר המדינה ;
	(6) ראש המטה הכללי, צבא-הגנה לישראל ;
(תיקון מס' 2)	(7) רבנים וכהני דתות אחרות, כשהם משמשים בכהונתם בשכר ;
(תיקון מס' 21)	(8) עובדי מדינה בכירים וקציני צבא בדרגות או בתפקידים שייקבעו בחוק ;
(תיקון מס' 21)	(9) שוטרים וסוהרים בדרגות או בתפקידים שייקבעו בחוק ;
תשנ"ו-1996	
(תיקון מס' 33) תשס"א-2001	(10) עובדי תאגידים שהוקמו בחוק, בדרגות או בתפקידים שייקבעו בחוק.
(תיקון מס' 33) תשס"א-2001	זולת אם חדלו לכהן במשרה או בתפקיד כאמור לפני המועד להגשת רשימות המועמדים לכנסת, ואם נקבע בחוק מועד מוקדם מזה, לפני המועד האמור.
מניעת השתתפות	7א. (א) רשימת מועמדים לא תשתתף בבחירות לכנסת ולא יהיה אדם מועמד בבחירות לכנסת, אם יש במטרתה או במעשיה של הרשימה או במעשיו של האדם, לרבות בהתבטאויותיו, לפי הענין, במפורש או במשתמע, אחד מאלה :
בבחירות	
	(1) שלילת קיומה של מדינת ישראל כמדינה יהודית ודמוקרטית ;
	(2) הסתה לגזענות ;
	(3) תמיכה במאבק מזוין, של מדינת אויב או של ארגון טרור, נגד מדינת ישראל.
(תיקון מס' 39) תשס"ח-2008	(1א) לעניין סעיף זה, יראו מועמד ששהה במדינת אויב שלא כדין בשבע השנים שקדמו למועד הגשת רשימת המועמדים כמי שיש במעשיו משום תמיכה במאבק מזוין נגד מדינת ישראל, כל עוד לא הוכיח אחרת.
	(ב) החלטת ועדת הבחירות המרכזית כי מועמד מנוע מלהשתתף בבחירות טעונה אישור בית המשפט העליון.
	(ג) מועמד יצהיר הצהרה לענין סעיף זה.
	(ד) פרטים לענין הדיון בוועדת הבחירות המרכזית ובבית המשפט העליון ולענין הצהרה לפי סעיף קטן (ג), ייקבעו בחוק.
תקופת כהונת הכנסת	8. תקופת כהונתה של הכנסת תהיה ארבע שנים מיום היבחרה.
מועד הבחירות (תיקון מס' 1)	9. הבחירות לכנסת יהיו ביום ג' השלישי לחודש חשון של השנה שבה תמה כהונתה של הכנסת היוצאת אולם אם היתה השנה שלפניה שנה מעוברת, יהיו הבחירות ביום ג' הראשון לאותו חודש.
הארכת תקופת כהונה (תיקון מס' 15)	9א. (א) הכנסת לא תאריך את תקופת כהונתה אלא בחוק שנתקבל ברוב של שמונים חברי הכנסת ואם נתקיימו נסיבות מיוחדות המונעות עריכת בחירות בעיתן ; תקופת ההארכה לא תעלה על הזמן המתחייב מהנסיבות האמורות ; בחוק כאמור ייקבע מועד הבחירות.
	(ב) מבלי לגרוע מהוראות סעיף 34, רשאית הכנסת, בהחלטה ברוב חבריה, להקדים את מועד הבחירות שנקבע לפי סעיף קטן (א), ובלבד שהמועד החדש לא יהיה מוקדם מהמועד לקיום הבחירות לכנסת לפי סעיף 9.
יום הבחירות – שבתון	10. יום הבחירות יהיה יום שבתון, אך שירותי תחבורה ושאר שירותים ציבוריים יפעלו כסדרם.
פרסום תוצאות הבחירות	11. תוצאות הבחירות יפורסמו ברשומות תוך שמונה ימים מיום הבחירות.
כינוס הכנסת (תיקון מס' 37) תיקון מס' 2006	12. הכנסת תתכנס לשיבתה הראשונה, לאחר פרסום תוצאות הבחירות, בתוך ארבעה עשר ימים מיום הבחירות לכנסת במועד שייקבע בחוק, אלא אם כן נקבע בחוק מועד סמוך אחר בשל יום מנוחה, חג, מועד, יום זיכרון או בשל סמיכות לאחד מהם, או בשל חול המועד.
(תיקון מס' 37) תשס"ו-2006	13. (בוטל).
ישיבת הפתיחה (תיקון מס' 23) תשנ"ו-1996	14. סדרי ישיבת הפתיחה ייקבעו בחוק, והם יבטאו את אופיה של מדינת ישראל ומורשתה.

15. (א) חבר הכנסת יצהיר אמונים; ואלה דברי ההצהרה:
 "אני מתחייב לשמור אמונים למדינת ישראל ולמלא באמונה את שליחותי בכנסת".
 (ב) סדרי ההצהרה ייקבעו בחוק. הצהרת אמונים של חבר הכנסת (תיקון מס' 23)
16. קרא יושב ראש הכנסת לחבר הכנסת להצהיר הצהרת אמונים והחבר לא עשה כן, לא יהנה החבר מזכויותיו של חבר הכנסת כל עוד לא הצהיר. אי-הצהרה
- 16א. היה חבר הכנסת בעל אזרחות נוספת שאינה ישראלית, ודיני המדינה שהוא אזרח שלה, מאפשרים את שחרורו מאזרחות זו, לא יצהיר אמונים אלא לאחר שעשה את כל הדרוש מצדו לשם שחרורו ממנה, והוא לא ייהנה מזכויותיו של חבר הכנסת כל עוד לא הצהיר. אי הצהרה בשל אזרחות כפולה (תיקון מס' 22)
17. לחברי הכנסת תהיה חסינות; פרטים ייקבעו בחוק. חסינות חברי הכנסת
18. לבניני הכנסת תהיה חסינות; פרטים ייקבעו בחוק. חסינות בניני הכנסת
19. הכנסת תקבע סדרי עבודתה; במידה שסדרי העבודה לא נקבעו בחוק תקבעם הכנסת בתקנון; כל עוד לא נקבעו סדרי העבודה כאמור, תנהג הכנסת לפי הנוהג והנהל המקובלים בה. סדרי העבודה והתקנון
20. (א) הכנסת תבחר מבין חבריה יושב ראש וסגנים ליושב ראש. עד לבחירת יושב ראש הכנסת, ימשיך לכהן בתפקידו יושב ראש הכנסת היוצאת אם שב ונבחר כחבר הכנסת, ואם לא שב ונבחר – יכהן הותיק שבחברי הכנסת, שאינו ראש הממשלה, שר או סגן שר, כיושב ראש הכנסת בפועל. בסעיף זה, "ותיק" – מי שתקופת כהונתו בכנסת היא הארוכה ביותר, ברציפות או שלא ברציפות, ומבין בעלי ותק שווה – המבוגר שבהם. היושב ראש והסגנים (תיקון מס' 27) תש"ס-2000 (תיקון מס' 34) תשס"ב-2001 (תיקון מס' 24)
- (ב) הכנסת רשאית, בתקנונה, לקבוע סייגים לבחירתו של חבר הכנסת לכהונת יושב ראש הכנסת או סגן ליושב ראש הכנסת. (תיקון מס' 24)
- (ג) הכנסת רשאית, בהחלטה ברוב חבריה, להשעות מכהונתו את יושב ראש הכנסת או סגן ליושב ראש הכנסת או לקבוע סייגים לכהונתם; פרטים ייקבעו בחוק. (תיקון מס' 24)
- (ד) הכנסת רשאית, בהחלטה ברוב חבריה או ברוב גדול יותר שייקבע בחוק, להעביר מכהונתו את יושב ראש הכנסת או סגן ליושב ראש הכנסת; פרטים ייקבעו בחוק.

חוק לשכת עורכי הדין, התשכ"א-1961

(סעיפים נבחרים)

פרק שישי: אתיקה מקצועית ושיפוט משמעת

53. עורך דין ישמור על כבוד המקצוע של עריכת דין וימנע מכל דבר העלול לפגוע בכבוד המקצוע.

שמירת כבוד המקצוע

53א. עורך דין שהוא חבר בוועדה לבחירת שופטים, בוועדה למינוי חברי בית דין דתי או בוועדה לבחירת רשמי הוצאה לפועל לא ייצג צד בבית משפט, בבית דין דתי, בבית דין לעבודה או בלשכת הוצאה לפועל שהשופטים, הדיינים או רשמי ההוצאה לפועל המכהנים בו נבחרים או מתמנים על יסוד המלצת הוועדה שבה הוא מכהן, כל עוד הוא חבר באותה ועדה; הוראה זו לא תחול על ייצוג צד בבית המשפט העליון, בבית דין דתי לערעורים או בבית הדין הארצי לעבודה.

טייג לייצוג בשל חברות בוועדת מינויים

(תיקון מס' 24)
תשנ"ה-1995

(תיקון מס' 30)
תשס"ד-2004

53ב. (א) התבקש עורך דין לקבל על עצמו לייצג צד בהליך בבית משפט, ויש לו יסוד להניח כי קבלת הייצוג תביא לכך שהשופט שנקבע לדון באותו הליך לא ישב בדיון בשל התקיימות עילה מעילות הפסלות המפורטות להלן, לא יקבל על עצמו את הייצוג אלא אם כן ההליך הוא הליך קשור להליך קודם שבו ייצג עורך הדין את אותו צד או שבית המשפט התיר את הייצוג לפי בקשה שהגיש עורך הדין:

טייג לייצוג בשל עילת פסלות של שופט

(תיקון מס' 30)
תשס"ד-2004

(1) השופט שנקבע לדון בהליך הוא בן משפחה של עורך הדין או שקיימת ביניהם קרבה ממשית אחרת;

(2) לשופט הדן בהליך או לבן משפחה מדרגה ראשונה של השופט יש ענין כספי ממשתי או ענין אישי ממשי בעורך הדין.

(ב) לענין סעיף זה –

"בית משפט" – לרבות בית דין לעבודה, בית דין צבאי, בית דין רבני, בית דין שרעי ובית דין דתי דרוזי;

"בן משפחה" – בן זוג, הורה, הורה של בן זוג, ילד, אח, סב, נכד וכן ילד או בן זוג של כל אחד מאלה ולרבות מי שהיה אפוטרופוס או מי ששימש משפחה אומנת של השופט או שהשופט היה אפוטרופוסו או שימש משפחה אומנת שלו;

"בן משפחה מדרגה ראשונה" – בן זוג, הורה, ילד, אח וכן ילד או בן זוג של כל אחד מאלה ולרבות מי שהיה אפוטרופוס או מי ששימש משפחה אומנת של השופט או שהשופט היה אפוטרופוסו או שימש משפחה אומנת שלו;

"שופט" – לרבות שופט ונציג ציבור בבית דין לעבודה, שופט צבאי, דיין, קאדי, קאדי-מד'הב, וכן רשם בבית משפט או בבית דין לעבודה;

"הליך קשור", ביחס להליך קודם – ערעור או בקשת רשות ערעור על הליך קודם, או הליך אחר הקשור קשר ישיר להליך קודם והנוגע לאותה מסכת עובדתית.

54. במילוי תפקידיו יפעל עורך דין לטובת שולחו בנאמנות ובמסירות, ויעזור לבית המשפט לעשות משפט.

החובה כלפי הלקוח וככלפי בית המשפט

55. (א) עורך דין לא יעשה, במישרין או בעקיפין, פרסומת לעיסוקו אלא בהתאם לכללים שתתקין המועצה הארצית באישור שר המשפטים וועדת החוקה חוק ומשפט של הכנסת.

הסדרת פרסומת

(תיקון מס' 27)
תשס"ח-2008

(ב) בכללים כאמור ייקבעו סוגים, צורות ודרכים של פרסומת המותרים לעורכי דין, ובלבד שלא יהיה בהם כדי להטעות את הציבור או לפגוע בו או משום פגיעה בכבוד המקצוע; כן ייקבעו באותם כללים מקרים וצורות שבהם רשאי או חייב עורך דין לציין את שמו ומקצועו.

56. לא ישדל עורך דין, בעצמו או על ידי אחר, כל אדם למסור לידי עבודה מקצועית.

איסור שידול לשם השגת עבודה

57. עורך דין ישתמש לציון מקצועו בתואר "עורך דין" או בתואר לועזי מקביל שנקבע בכללים, ובתואר זה בלבד. אין בהוראה זו כדי למנוע את השימוש בתואר אקדמאי או בתואר שדין אחר מסדיר את השימוש בו.

שימוש בתארים

58. עורך דין לא יעסוק במקצועו בשותפות עם אדם שאינו עורך דין או עם אדם שאינו עורך דין זר כהגדרתו בסעיף 98א, ולא ישתף אדם כזה בהכנסותיו – אם ברוטו ואם נטו – בתמורה לשירותים,

איסור שותפות

(תיקון מס' 5)

תשכ"ח-1967

חוק (מס' 11)

סיוע או תועלת אחרת לעסקו. אולם רשאי עורך דין לשתף בהכנסותיו את בן הזוג, הצאצאים וההורים של שותפו, בהווה או בעבר, שנפטר בעודו חבר הלשכה או בעודו רשום במרשם כהגדרתו בסעיף 98א ושל עורך דין או של עורך דין זר שממנו רכש את עסקו.

איסור העסקה

(תיקון מס' 33)
החל"ח-תשס"ח

59. עורך דין לא יעסיק במשרדו, בלי היתר מאת הלשכה, אדם שחברותו בלשכה הושעתה או שרישומו במרשם הותלה - בתקופת ההשעיה או ההתליה, לפי העניין, או אדם שהוצא מן הלשכה או שרישומו במרשם נמחק; לעניין זה, "מרשם" – כהגדרתו בסעיף 98א.

טייגים לעיסוק
בחברת עורכי-דין

(תיקון מס' 11)
החל"ח-תשס"ח
(תיקון מס' 33)
תשס"ט-2009

59א. (א) עורך דין לא יעסוק במקצועו כחבר בחברת עורכי דין אלא אם נתקיימו אלה:

(1) החברה רשומה בישראל לפי פקודת החברות ואין לה כל הגבלה על אחריות בעלי המניות בה;

(2) מטרות החברה, לפי תזכירה, הן האגדם של עורכי דין, פעולות עזר לעריכת דין, פעולות לניהול החברה ונכסיה ולהשקעת רווחיה ופעולות לוואי הדרושות לאלה, ונקבע בתזכיר ההתאגדות כי לא יהיו לחברה הסמכויות המפורטות בתוספת השניה לפקודת החברות;

(3) כל חברי החברה ומנהליה הם חברי הלשכה או עורכי דין זרים כהגדרתם בסעיף 98א.

(תיקון מס' 33)
תשס"ט-2009

(ב) לא יעסוק עורך דין במקצועו כחבר ביותר מחברת עורכי דין אחת.

59ב. שם של חברת עורכי דין לא יכלול אלא שמם של חברי החברה.

שם החברה

(תיקון מס' 11)
החל"ח-1978

וחיבורי מח' זכ

59ג. (א) חברת עורכי דין לא תשתף בהכנסותיה, על אף האמור בתזכירה, בתקנותיה או במסמך אחר, מי שאינו עורך דין או עורך דין זר, אולם רשאית היא לשתף בהכנסותיה את בן הזוג, הצאצאים וההורים של חבר, בהווה או בעבר, שנפטר בעודו חבר הלשכה או בעודו עורך דין זר כהגדרתו בסעיף 98א, או של עורך דין או עורך דין זר שהחברה רכשה את עסקו.

הגבלת שיתוף
בהכנסות

(תיקון מס' 11)
החל"ח-1978

וחיבורי מח' זכ

(ב) נפטר חבר או חדל להיות חבר הלשכה ולא הועבר חלקו בחברה, ירכשו חברי החברה תוך תקופה, בדרך, במועד ובתנאים שייקבעו בכללים.

59ד. (א) חבר בחברת עורכי דין שהושעה מחברותו בלשכה לא יהיה זכאי לקבל בתקופת השעייתו כל תשלום מהחברה חוץ מתשלומים בעד שירות שניתן לפני שהושעה ולא כל חלק מרווחי החברה שהרוויחה בשעה שהיה מושעה כאמור, והחברה לא תשלם לו, או לאחר על פי הוראותיו או בשל זכויות החברות שלו, דבר שאינו זכאי לקבל לפי סעיף קטן זה.

איסור השתתפות למי
שהושעה

(תיקון מס' 11)

(ב) חבר בחברת עורכי דין שהושעה מחברותו בלשכה לא יפעיל כל זכות או סמכות שיש לו כחבר בחברה או כמנהל או כפקיד החברה, כל זמן שהוא מושעה כאמור, והחברה לא תפעל על פי הוראה כאמור.

59ה. לענין פקודת הנזיקין [נוסח חדש] רואים חברת עורכי דין כאחראית בנזיקין לכל מעשה או מחדל בענין שפעלו בו חבריה כעורכי דין.

אחריות החברה
בנזיקין

(תיקון מס' 11)
החל"ח-1978
שמירת אחריות
ודינים

59ו. (א) אין בקיומה של חברת עורכי דין ובהיות עורך דין חבר בה כדי לגרוע —

(1) מאחריותו האישית של עורך הדין כפי שהיתה קיימת לולא החברה או חברותו בה;

(תיקון מס' 11)
החל"ח-1978

(2) מתחולת הוראות חוק זה על עורך הדין.

(ב) עורך דין או שותפות של עורכי דין הממשיכים לעסוק במקצוע במסגרת חברת עורכי דין, לא יראו בכך הפסקת התעסקות במקצוע לענין כל דין.

60. (א) עורך דין לא יעסוק בעיסוק אחר בנסיבות שבהן עלול היווצר ניגוד ענינים בין עיסוקו כעורך דין לבין העיסוק האחר.

עיסוק אחר

(תיקון מס' 28)
החל"ח-2002

(ב) בלי לפגוע בכלליות האמור בסעיף קטן (א), תקבע המועצה הארצית, באישור שר

המשפטים ובאישור ועדת החוקה חוק ומשפט של הכנסת, בכללים, נסיבות שיראו אותן כנסיבות שבהן עלול להיווצר ניגוד ענינים כאמור בסעיף קטן (א).

60א. (א) ועדת האתיקה הארצית רשאית לתת חוות דעת מקדימה בענייני משמעת של עורכי דין ומתמחים.

(ב) ועדת אתיקה מחוזית רשאית לתת חוות דעת מקדימה בענייני משמעת של עורכי דין לפי פנייה של עורך דין הרשום באותו מחוז, בעניין הנוגע אליו.

(ג) חוות דעת מקדימה של ועדת האתיקה הארצית תחייב את כל ועדות האתיקה המחוזיות.

61. אלה עבירות משמעת:

(1) הפרת הוראה מהוראות הסעיפים 53 עד 60 או של דין אחר המטיל חיוב או איסור על עורך דין בקשר למקצועו;

(2) הפרת כללי האתיקה המקצועית שנקבעו לפי סעיף 109 או לפי סעיף 98יג(3);

(3) כל מעשה או מחדל אחר שאינו הולם את מקצוע עריכת הדין.

חוות דעת מקדימה

(תיקון מס' 32)
תשס"ח-2008

עבירות משמעת

(תיקון מס' 33)
תשס"ט-2009

כללי לשכת עורכי הדין (אתיקה מקצועית), התשמ"ו-1986

(סעיפים נבחרים)

פרק ה': עורך הדין והלקוח

9. (א) לא יקבל עורך דין שכר טרחה בעד עבודתו המקצועית אלא בכסף. (ב) אין מניעה, כאשר הדין מאפשר זאת, כי שכר הטרחה יחושב כאחוז מנושא העניין. (ג) על אף האמור בסעיף קטן (א), עורך דין המטפל בעבור לקוח בעניין ממוני יהיה רשאי לקבל את שכר טרחתו, כולו או חלקו, על ידי קבלת זכויות שותף, אם הוסכם על כך בכתב בינו לבין הלקוח; בסעיף קטן זה – "זכויות שותף" – כל שיתוף בזכויות המוכר בדין, לרבות שיתוף באמצעות מניה, כתב אופציה או ניר ערך אחר המקנה לבעליו זכויות ביחס לתאגיד; "עניין ממוני" – כל עניין אזרחי הקשור למסחר ולעסקים, כגון פעילותו העסקית של אדם, הקניית זכות קניין, הקניית זכות חוזית או זכות ביחס לתאגיד, לרבות הגנה משפטית על זכויות כאמור והבטחת קיומן ומימושן.
10. לא יערוך עורך דין ערבות אישית בענין הנמצא בטיפולו, גם אם אין במתן הערבות טובת הנאה חומרית; ואולם אין בהוראה זו כדי לאסור על עורך דין לקבל אחריות אישית להוצאות עדים או להוצאות משפט אחרות.
11. לא ירכוש לו עורך דין טובת הנאה חומרית, פרט לשכר טרחתו, בענין שהוא משמש בו נאמן, מפרק, מנהל עזבון או כונס נכסים.
- 11א. (בוטל).
- 11ב. (א) עורך דין לא ייתן שירות משפטי ללקוח, שהפנה אליו גוף - שאינו עורך דין, שותפות של עורכי דין או חברת עורכי דין - הפועל למטרת רווח ולמטרה זו מפרסם ברבים מתן שירותים משפטיים. (ב) עורך דין המועסק על ידי מי שאינו עורך דין, שותפות של עורכי דין או חברת עורכי דין (להלן - המעסיק), לא ייתן שירות משפטי למי שאינו מעסיקו אם המעסיק פועל למטרת רווח וגובה תמורה בעד אותו שירות משפטי. (ג) הועד המרכזי, בהתייעצות עם ועד מחוז, רשאי להתיר, מטעמים מיוחדים שבטובת הציבור, חריגה מהוראות אלה, בתנאים ולתקופה שיקבע.
12. עורך דין רשאי, לפי שיקול דעתו, שלא לקבל ענין לטיפולו; החליט עורך דין שלא לקבל ענין לטיפולו, יודיע על כך לפונה תוך זמן סביר.
13. (א) קיבל עורך דין ענין לטיפולו, אינו רשאי להפסיק את הטיפול בו אלא אם כן נתגלעו חילוקי דעות בינו ובין לקוחו בנוגע לאופן הטיפול, או שנוצרה מניעה מבחינה חוקית או מבחינת האתיקה המקצועית, או בשל אי תשלום שכר טרחה והוצאות, או מחמת סיבה אחרת המצדיקה את הפסקת הטיפול. (ב) החליט עורך דין להפסיק טיפול בענין לפני סיומו, יתן, ללא דיחוי, הודעה על כך ללקוחו, וחובה עליו, במידת האפשר, להפסיק את הטיפול באופן שלא יפגע בעניינו של לקוחו. (ג) היה ענין תלוי ועומד לפני בית המשפט, לא יפסיק עורך דין לייצג את לקוחו אלא בכפוף להוראות כל חקוק.
14. (א) לא ייצג עורך דין לקוח, לא יקבל על עצמו לייצגו ולא ימשיך בייצוגו, אם קיים חשש שלא יוכל למלא את חובתו המקצועית כלפיו, בשל ענין אישי שלו, או בשל התחייבות או חובת נאמנות שיש לו כלפי אחר או בשל עומס עבודה או בשל סיבה דומה אחרת. (ב) לא ייצג עורך דין צדדים בעלי אינטרסים מנוגדים באותו ענין. (ג) בענין שצד בו לקוח קבוע של עורך הדין לא ייצג עורך דין צד אחר, גם אם באותו ענין אין עורך הדין מייצג את הלקוח הקבוע; לענין הוראה זו, "לקוח קבוע" - לקוח שעורך הדין נותן לו שירותים דרך קבע.

שכר טרחה רק בכסף

כללים תשע"ב-2012

איסור על מתן ערבות

איסור על רכישת טובת הנאה

כללים תשס"ג-2003

איסור מתן שירותים משפטיים במקרים מיוחדים כללים (מס' 2) כללים תשנ"ח-1998

רשות שלא לקבל

הפסקת טיפול

ניגוד אינטרסים

(ד) הוראות סעיפים קטנים (ב) ו-(ג) לא יחולו על עריכת הסכם ועל טיפול בענין שהצדדים הסכימו, בכתב, כי ייעשה בידי אותו עורך דין.

(ה) עורך דין ולקוחו רשאים להסכים, בכתב, לתחום את השירות המקצועי אשר יתן עורך הדין ללקוח, כדי למנוע התנגשות עם ייצוג לקוח אחר או עם ענין או עם חובה אחרת של עורך הדין, בתנאי שצמצום השירות הינו סביר בנסיבות הענין ואינו פוגע בחובת הנאמנות של עורך הדין ללקוחותיו.

טיעון נגד כשרות
הסכם

15. עורך דין שערך מסמך או השתתף בעריכתו, או שטיפל בעסקה או שהשתתף בטיפול בה, לא יטען לאחר מכן נגד כשרות המסמך או העסקה, ולא ייצג אדם שעניינו מחייב, באופן סביר, טענה כאמור.

איסור על טיפול נגד
לקוח

16. (א) עורך דין לא יטפל נגד לקוח –

(1) בענין או בקשר לענין שטיפל בו למען אותו לקוח ;

(2) בענין אליו יש זיקה של ממש למידע שקיבל עורך הדין מאותו לקוח או מטעמו.

(ב) הועד המחוזי, או מי שהוא הסמיכו לכך, רשאי להחליט, לפי פניית עורך דין, כי מתן חוות דעת או קיום התייעצות גרידא, או פעולה במקרה פלוני, לא היה בהם משום טיפול בענין למען לקוח, או כי מידע מסויים אין לו זיקה של ממש לענין, או כי אין במידע שהתקבל כדי למנוע מעורך הדין לטפל בענין, ובלבד שהחלטה כאמור תינתן לפני שעורך הדין יקבל על עצמו את הטיפול בענין האמור.

17. לא ייצג עורך דין אדם בענין שדן בו כשופט או כבורר.

עורך דין שדן בענין
כשופט

18. על אף הוראה כללית שביפוי כוח המרשה להעביר את הטיפול לעורך דין אחר, לא יעביר עורך דין את יפוי הכוח לעורך דין אחר, אלא אם כן נתן לכך הלקוח הסכמה נפרדת ומפורשת בכתב, אולם רשאי עורך דין, על פי הוראה כללית כאמור, לאצול מסמכיוותיו לעורך דין אחר או להיעזר בו בפעולותיו.

העברת ענין לעורך
דין אחר

פרק י"א: כספים

39. עורך דין ינהל חשבון בנק נפרד לכספים שהופקדו בידיו בנאמנות.

ניהול חשבון פקדון

40. (א) עורך דין חייב להודיע ללקוחו ולהעביר כל סכום כסף שקיבל עבורו, תוך זמן סביר מעת קבלתו.

העברת כספים ללקוח

(ב) עיכב עורך דין, על פי דין, סכומי כסף שקיבל עבור לקוחו, או ניכה, על פי הסכם, כספים מתוכם, יודיע על כך ללקוח תוך זמן סביר.

41. (א) עורך דין המקבל כספים בנאמנות, יודיע על כך ללקוחו מיד ויבקש, בסמוך למועד קבלתם, ממי שעבורו הוא מחזיק את הכספים בנאמנות, הוראות מפורטות המתייחסות למסירת הכספים ולהשקעתם.

השקעת פקדון

(ב) קיבל עורך דין כספים בנאמנות ולא נתקבלו, תוך זמן סביר, הוראות בקשר להשקעתם, ישקיע את הכספים באחת מדרכים אלה:

(1) בהתאם לסעיף 6 לחוק הנאמנות, תשל"ט-1979 ;

(2) בהתאם לסעיף 50 לתוק הכשרות המשפטית והאפוטרופסות, תשכ"ב-1962 ;

(3) בדרך אחרת שיש בה סיכוי סביר לשמירת ערך הכספים, לפי הנסיבות הידועות באותה העת.

42. (א) עורך דין ימציא ללקוח דין וחשבון על מצב חשבונו של הלקוח –

דין וחשבון כספי

(1) לפי דרישת הלקוח - תוך זמן סביר לאחר הדרישה, ובלבד שהוגשה לא יאוחר משלוש שנים מיום סיום הטיפול ;

(2) תוך זמן סביר לאחר סיום הטיפול.

(ב) עורך דין שנדרש בידי לקוחו להמציא לו העתק מקבלות על הוצאות שהוציא או ממסמכים הנוגעים לכספים המוחזקים כפקדון, ימציאם ללקוח תוך זמן סביר ; הוראה זו לא תחול כאשר דרישת הלקוח להמציא לו את המסמכים באה אחרי שעבר זמן סביר או שהמסמכים אינם עוד

בידי עורך הדין.

43. לא יתן עורך דין הלוואה או טובת הנאה אחרת כדי לקבל עבודה.

איסור על הלוואות

44. לא ילווה עורך דין כספים ללקוח כדי לשלם הוצאות הכרוכות במתן שירות מקצועי ללקוח; ואולם אין בהוראה זו כדי למנוע מעורך דין לשלם עבור הלקוח את ההוצאות האמורות, או להתחייב לשלמן, ובלבד שעורך הדין ינקוט אמצעים לגביית הכספים מאת הלקוח, תוך זמן סביר לאחר ששילם את ההוצאות.

תשלום בעד הוצאות הלקוח

פרק י"ב: הימנעות מסיוע להלבנת הון או מימון טרור

כללים תשע"ה-2015

44א. בפרק זה –

הגדרות לפרק י"ב

"החוק" – חוק איסור הלבנת הון, התש"ס-2000;

רלליח חזונו"ה-2015

"הצו" – צו איסור הלבנת הון (חובות זיהוי, ניהול רישומים של נותן שירות עסקי למניעת הלבנת הון ומימון טרור), התשע"ה-2014;

"מוסד פיננסי" – תאגיד בנקאי כהגדרתו בחוק או אחד הגופים המפורטים בפרטים 1 עד 4 ו-6 לתוספת השלישית לחוק;

"פעולה מחייבת" – כל אחת מאלה:

- (1) קנייה ומכירה של נכסי דלא-ניידי או של עסקים;
- (2) ניהול נכסי הלקוח, ובכלל זה ניהול כספים, ניירות ערך או נכסים אחרים, לרבות ניהול חשבונות של לקוח במוסד פיננסי;
- (3) גיוס כספים לצורך הקמה או ניהול של תאגידים;
- (4) הקמה או ניהול של נאמנות;
- (5) הקמה או ניהול של תאגידים.

44ב. לא יבצע עורך דין פעולה מחייבת שהתבקשה בשביל לקוח אם הוא מעריך, לפי סעיף 2(ג) לצו, שרמת הסיכון להלבנת הון או מימון טרור גבוהה.

אי-ביצוע עסקה ברמת סיכון גבוהה רלליח חזונו"ה-2015

45. כללי לשכת עורכי הדין (אתיקה מקצועית), תשכ"ו-1966 - בטלים.

ביטול

46. תחילתן של כללים אלה שלושה חדשים מיום פרסומם.

תחילה

כללי לשכת עורכי הדין (פרסומת), התשס"א-2001

בתוקף סמכותה לפי סעיפים 55 ו-109 לחוק לשכת עורכי הדין, תשכ"א-1961, ובאישור שר המשפטים וועדת החוקה חוק ומשפט של הכנסת, מתקינה המועצה הארצית של לשכת עורכי הדין כללים אלה:

ציון התואר

1. עורך דין רשאי לציין, בעל פה או בכתב, את דבר היותו עורך דין.

פרטים שחובה לציין

2. (א) עורך דין יציין את שמו ואת דבר היותו עורך דין:

(1) בנייר המכתבים המשרדי שלו;

(2) כאשר חובה זו מוטלת עליו על פי דין.

(ב) ציין עורך דין את שמו על מסמך הקשור בעבודתו המקצועית, יוסיף לצד שמו את דבר היותו עורך דין.

(ג) עורך דין יציין את מספר הרישום שלו בפנקס חברי לשכת עורכי הדין על –

(1) המסמך הראשון שהוא מגיש בשם לקוחו בהליך בבית משפט, לרבות בית דין וכל ערכאה שיפוטית או מעין שיפוטית שהוקמה על פי דין;

(2) תצהיר שהוא מאשר;

(3) מסמך אחר הכולל אישור או אימות על ידי עורך דין.

פרסומת אסורה

2א. עורך דין לא יפרסם פרסומת אף אם היא עומדת בתנאים שנקבעו בכללים אלה, אם יש בה כדי להטעות את הציבור או לפגוע בו, או שהיא פוגעת בכבוד המקצוע.

פרסומת מותרת

3. (א) פרסומת באמצעים המפורטים להלן בלבד מותרת לעורך דין:

(1) בעיתונות כתובה, במגזינים וכתבי עת שאין בהם כדי לפגוע בכבוד המקצוע; ככל האפשר, הפרסומת לא תהיה בסמיכות לפרסומים אחרים שיש בהם כדי לפגוע בכבוד המקצוע;

(2) במדריכי טלפון;

(3) בספרי מען;

(4) במדריכים מקצועיים מסווגים;

(5) באתרי אינטרנט, ברשתות חברתיות ובישומונים ייעודיים לעורכי דין; למעט –

(א) אתרי אינטרנט או יישומונים שמכילים תכנים של אלימות, פורנוגרפיה או תוכן בלתי חוקי אחר;

(ב) אתרי אינטרנט או יישומונים שמיועדים לקטינים;

(ג) אתרי אינטרנט או יישומונים אחרים שיש בהם כדי לפגוע בכבוד המקצוע;

(ד) פרסומת קופצת (Pop Up);

(6) בנייר המכתבים המשרדי שלו ובכל מסמך אחר היוצא ממשרדו;

(7) בשלט משרדו, ובלבד בשלט כאמור יהיה על קיר הכניסה למשרד או בכניסה לבניין המשרד, ושגודלו וצורתו יהיו סבירים.

(ב) פרסומת יכול שתכלול פרטים כמפורט להלן בלבד:

(1) שם עורך הדין;

(2) דבר היותו עורך דין;

(3) אם הוא נוטריון – דבר היותו נוטריון;

(4) תאריז האקדמי או הכשרתו כמגשר;

(5) תואר שדין אחר מסדיר את השימוש בו;

- (6) כשירותו לעסוק בעריכת דין מחוץ לישראל ;
- (7) פירוט עורכי הדין העובדים בפועל עמו במשרדו, לרבות פרטים כאמור בסעיף קטן זה לגבי כל אחד מהם ;
- (8) כל הפרטים הנוגעים למען המשרד ולדרכי התקשרות עם המשרד וכל שינוי בהם לרבות כתובת אלקטרונית של המשרד וכתובת אתר האינטרנט שלו, אם קיים ;
- (9) שמות שותפים ועורכי דין שכירים שפרשו לגמלאות ושמות שותפים ועורכי דין שכירים שנפטרו, ובלבד שלצד שמותיהם יופיע ציון שנותם פעילותם באותו משרד ;
- (10) תחומי עיסוקו של עורך הדין ושל משרדו ;
- (11) שעות קבלת קהל ;
- (12) השפות שדובר עורך הדין ;
- (13) מועד הסמכתו לעורך דין ;
- (14) מלל חופשי שעניינו הצעת שירות משפטי על ידי עורך הדין, שאינו כולל כל התייחסות לשכר הטרחה ;
- (15) ספרים, מאמרים ועבודות מחקר בתחום המשפטי שחיבר עורך הדין ;
- (16) משרות הוראה שבהן משמש עורך הדין ;
- (17) תפקידים וחברות בלשכת עורכי הדין או בארגונים משפטיים בארץ או בחוץ לארץ בכפוף לאמור בפסקה (18) ;
- (18) כל תפקיד שממלא עורך הדין או מילא בעבר, לרבות משרה ציבורית, שירות צבאי ובשירות המדינה בתחום המשפטי, ולמעט תפקיד שהוא ממלא על פי דין, כל עוד הוא מכהן בו, והוא תפקיד שיפוטי או מעין-שיפוטי או חברות בוועדות בחירה לתפקידים שיפויים או מעין-שיפויים ;
- (19) פרטים נוספים המותרים לפי סעיפים קטנים (ג) עד (יב).
- (ג) בפרסומת כאמור בסעיף קטן (א) (1) עד (3), רשאי עורך דין לפרסם מודעת פרסומת אחת באותו גיליון, אשר לא תעלה על רבע עמוד.
- (ד) בפרסומת כאמור בסעיף קטן (א) רשאי עורך דין לפרסם סרטונים, לרבות ראיונות וסרטוני תדמית, תמונות ואיוורים גרפיים, ובלבד שמתקיימים התנאים האלה :
- (1) יש להם קשר לשירות המקצועית שאותו מבקש עורך הדין להציע ;
 - (2) אין בהם כדי ליצור רושם מטעה ;
 - (3) אין בהם כדי לגרום, במישרין או בעקיפין, לזלזול בעורך דין אחר ;
 - (4) אין בהם כדי לפגוע בכבוד המקצוע.
- (ה) בפרסומת כאמור בסעיף קטן (א) רשאי עורך דין לפרסם תמונות שבהן הוא מופיע עם לקוחותיו וכן של עובדי משרדו אם אלו הצהירו בכתב כי הבינו שהם חופשיים לסרב לכך וכי מתן שירותיו של עורך הדין לא הותנה בפרסום שמם וכל עוד ההסכמה תקפה ; הסכמת הלקוח או עובד המשרד תבטא את הבנתו לפרטי הפרסום ובכלל זה היכן תתפרסם התמונה ולמשך כמה זמן.
- (ו) עורך דין רשאי להוסיף באתר האינטרנט שלו או בדף האישי שלו ברשת החברתית קישור (link) לאתר אינטרנט אחר, ובלבד שהקישור נוגע באופן ישיר לעיסוקו המקצועי של עורך הדין, ולמעט קישור –
- (1) לאתר אינטרנט שמכיל תכנים של אלימות, פורנוגרפיה או תוכן בלתי חוקי אחר ;
 - (2) לאתר אינטרנט המיועד לקטינים ;
 - (3) לאתר אינטרנט אחד שפוגע בכבוד המקצוע.
- (ז) פרסומת באתר האינטרנט של עורך הדין יכולה להיות מלווה במלל קולי או במוסיקה ששומרת על כבוד המקצוע.
- (ח) אתר אינטרנט של עורך דין לא יכול, במישרין או בעקיפין, פרסומות של אחרים.
- (ט) עורך דין רשאי לציין באתר האינטרנט שלו שמות של לקוחות אשר הצהירו בכתב כי הבינו שהם חופשיים לסרב לכך וכי מתן שירותיו של עורך הדין לא הותנה בפרסום שמם וכל עוד ההסכמה תקפה ; הסכמת הלקוח תבטא את הבנת הלקוח לפרטי הפרסום ובכלל זאת היכן יתפרסם שמו ולמשך כמה זמן.

(י) עורך דין רשאי –

- (1) לפרסם מאמרים מקצועיים וראיונות וכן לנהל פורומים, והכול בלי שהוא שילם על כך;
- (2) לשלם בעד פרסום מאמרים מקצועיים, ראיונות וניהול פורומים ובלבד שייכתב מפורשות במקום הפרסום כי מדובר בפרסומת.
- (יא) בפרסומת כאמור בסעיף קטן (א) רשאי עורך דין לפרסם המלצות, מכתבי תודה ודירוג במדריכי דירוג; המידע יימסר באופן שאין בו כדי ליצור רושם מטעה על אודות עורך הדין.
- (יב) עורך דין רשאי לפרסם באתר האינטרנט שלו טופסי פנייה מקוונים לייעוץ משפטי בשים לב כי הוא עומד בהוראות לפי חוק הגנת הפרטיות, התשמ"א-1981.
- (יג) נוסף על האמור בסעיף קטן (א), עורך דין רשאי לשלוח מידעו (ניוזלטר) לרשימת תפוצה של לקוחות משרדו שביקשו זאת ושל אחרים שביקשו זאת; המידעו יכול לכלול פרטים כמפורט בסעיפים קטנים (ב) עד (יב) וסעיף 5.

שמירת פרסומים

3א. עורך דין חייב לשמור לתקופה של שלוש שנים מיום הפסקת הפרסומת או שליחת המידעו עותק שלהם, לרבות רישום של מקומות הפרסום ומועדיו וכן רישום של מועדי שליחת המידעו, וימציאם ללשכה לפי דרישה.

פרטים שיציין עורך דין שכיר בנייר מכתבים

4. (א) עורך דין שהוא עובד של עורך דין, או של מי שאינו עורך דין (להלן – המעסיק), ישתמש, בכפוף לכללים אלה, לצורך עיסוקו כעורך דין אצל אותו מעסיק, בנייר מכתבים הכולל את שם המעסיק; היה המעסיק מי שאינו עורך דין ייוסף לאחר שם המעסיק – "הלשכה המשפטית", או ציון שם דומה.
- (ב) אין בהוראות סעיף זה כדי למנוע מעורך דין, שנוסף על עבודתו כעובד של המעסיק עוסק גם באופן עצמאי בעריכת דין, להשתמש, לצורך עבודתו המקצועית כעצמאי, בנייר מכתבים שבו צוינו הפרטים לפי סעיפים 2 ו-3.
- (ג) אין בהוראות סעיף זה כדי לגרוע מתחולת כל הוראות כללים אלה על עורך דין שכיר.

מידע בכתב

5. עורך דין רשאי לתת ללקוחותיו על פי פנייתם, ולאחרים הפונים אליו, מידע על אודות משרדו, ניסיונו והתיקים שבהם היה מעורב; המידע יימסר באופן שאין בו כדי ליצור רושם מטעה על אודות עורך הדין.

תיקון כללי האתיקה

6. פרק ד' לכללי לשכת עורכי הדין (אתיקה מקצועית), תשמ"ו-1986 – בטל.

ח'אלד אחמד זועבי

ו' באדר תשס"א (1 במרס 2001)

יושב ראש המועצה

הארצית

נתאשר.

יוסף ביילין
שר המשפטים

חוק מיסוי מקרקעין (שבח ורכישה), התשכ"ג-1963

(סעיפים נבחרים)

פרק חמישי 1: פטור לדירת מגורים מזכה

(תיקון מס' 8)

תש"ס-1980

הגדרה וחזקה

(תיקון מס' 8)

49. (א) לענין פרק זה,

"בעלות" – לרבות חכירה כמשמעותה בהגדרת "זכות במקרקעין";

"היום הקובע" – יום ג' בטבת התשנ"ח (1 בינואר 1998);

(תיקון מס' 34)

תשנ"ז-1997

(תיקון מס' 34)

תשנ"ז-1997

"דירת מגורים מזכה" – דירת מגורים ששימשה בעיקרה למגורים לפחות באחת משתי התקופות שלהלן:

(1) ארבע חמישיות מהתקופה שבשלה מחושב השבח;

(2) ארבע השנים שקדמו למכירתה;

לענין הגדרה זו, יראו תקופה שבה לא נעשה בדירה שימוש כלשהו, או תקופה שבה שימשה הדירה לפעולות חינוך, לרבות פעוטון, או דת כפי שקבע שר האוצר, באישור ועדת הכספים של הכנסת, כתקופה שבה שימשה הדירה למגורים; לענין התקופה הקבועה בפסקה (1) – לא תובא בחשבון תקופה שקדמה ליום הקובע, ולענין התקופה הקבועה בפסקה (2) – לא תובא בחשבון תקופה כאמור, אם ביקש זאת המוכר.

(תיקון מס' 34)

תשנ"ז-1997

(תיקון מס' 36)

(ב) לענין פרק זה יראו מוכר ובן זוגו, למעט בן זוג הגר דרך קבע בנפרד, וילדיהם שטרם מלאו להם 18 שנים למעט ילדים נשואים - כמוכר אחד.

49א. (א) תושב ישראל או תושב חוץ שאין לו דירת מגורים במדינה שבה הוא תושב, המוכר את כל הזכויות במקרקעין שיש לו בדירת מגורים מזכה, שלגביה נתקיימו התנאים האמורים בפרק זה, יהיה זכאי, על פי בקשתו שתוגש במועד הגשת ההצהרה לפי סעיף 73, לפטור ממס במכירתה; לענין סעיף קטן זה, יראו תושב חוץ כמי שיש לו דירת מגורים במדינה שבה הוא תושב, כל עוד לא המציא אישור משלטונות המס באותה מדינה כי אין לו דירה כאמור.

תנאים לפטור

(תיקון מס' 8)

תש"ס-1980

(תיקון מס' 34)

(1א) על אף האמור בסעיף 49ב, עלה סכום שווי המכירה על 4,500,000 שקלים חדשים (בסעיף קטן זה – סכום התקרה), יהיה המוכר זכאי לפטור ממס על חלק השווי שעד סכום התקרה, ויראו את סכום ההפרש שבין שווי המכירה לסכום התקרה כדמי מכר של זכות אחרת בדירת מגורים מזכה החייבת במס אשר שווי רכישתה הוא חלק יחסי משווי הרכישה של הזכות כולה, כיחס חלק שווי המכירה המתייחס לזכות זו למלוא שווי המכירה, ובהתאם לכך ייוחסו גם הניכויים והתוספות; הסכום הנקוב בסעיף קטן זה יתואם בתחילת כל שנת מס לפי שיעור עליית המדד, לעומת המדד שפורסם לאחרונה לפני יום כ"ט בטבת התשע"ד (1 בינואר 2014), ויעוגל ל-1,000 השקלים החדשים הקרובים.

(תיקון מס' 76)

תשע"ג-2013

(ב) על אף האמור בסעיף קטן (א), אך בכפוף לסעיף 49ב, מוכר המוכר חלק מזכויותיו בדירת מגורים מזכה שתמורתה היא שירותי בנייה בבניין שייבנה על הקרקע שעליה נמצאת דירת המגורים המזכה, זכאי על פי בקשתו, שתוגש במועד האמור בסעיף קטן (א), לפטור ממס על החלק הנמכר בדירת המגורים המזכה.

(תיקון מס' 76)

תשע"ג-2013

49ב. המוכר דירת מגורים מזכה יהא זכאי לפטור ממס במכירתה אם נתקיים אחד מאלה:

פטור לדירת מגורים מזכה

(תיקון מס' 8)

תש"ס-1980

(1) (נמחקה);

(תיקון מס' 76)

תשע"ג-2013

(תיקון מס' 34)

(2) הדירה הנמכרת היא דירתו היחידה של המוכר בישראל ובאזור כהגדרתו בסעיף 16א, והמוכר הוא בעל הזכות בה במשך 18 חודשים לפחות מיום שהיתה לדירת מגורים, ולא מכר, במשך שמונה עשר החודשים שקדמו למכירה האמורה, דירת מגורים אחרת כאמור, בפטור ממס לפי פסקה זו; הוראה זו לא תחול על מכירת חלק בדירה כאמור בסעיף 49ג(3) ועל מכירת דירה שהושכרה למגורים בשכירות מוגנת לפני יום כ"ב בטבת תשנ"ז (1 בינואר 1997) אם בשל החלק או הדירה האמורים הוחלה החזקה שבסעיף 49ג במכירת דירת מגורים אחרת בפטור ממס לפי פסקה זו;

תשנ"ז-1997

(תיקון מס' 76)

תשע"ג-2013

(3) – (נמחקה);

(תיקון מס' 34)

- (4) – (נמחקה); (תיקון מס' 34)
- (5) המכירה היא של דירת מגורים מזכה שקיבל המוכר בירושה, ובלבד שהתקיימו כל אלה:
- (א) המוכר הוא בן זוגו של המוריש, או צאצא של המוריש, או בן זוגו של צאצא של המוריש; (תיקון מס' 24)
תשנ"ג-1993
- (ב) לפני פטירתו היה המוריש בעלה של דירת מגורים אחת בלבד; (תיקון מס' 34)
- (ג) אילו היה המוריש עדיין בחיים ומוכר את דירת המגורים, היה פטור ממס בשל המכירה.
- (6) (א) בפסקה זו – (תיקון מס' 46)
תשס"ו-2000
- "מוסד ציבורי" – כהגדרתו בסעיף 61(ד) או כמשמעותו בסעיף 61(ה);
- "דירת מגורים" – דירת מגורים כהגדרתה בסעיף 1, אף כשהיא בבעלותו או בחירותו של מוסד ציבורי.
- (ב) המכירה היא של דירת מגורים מזכה שקיבל בירושה מוכר שהוא מוסד ציבורי ובלבד שנתקיימו כל אלה:
- (1) המוסד הציבורי מגיש דין וחשבון שנתי לגבי נכסיו, הכנסותיו והוצאותיו, כאמור בסעיף 9(2) לפקודה (להלן – דין וחשבון שנתי) והגיש דין וחשבון כדין בשנים שקדמו לשנת המכירה;
- (2) המוסד הציבורי עשה שימוש בכל סכום התמורה שנתקבל ממכירת דירת המגורים (להלן – סכום התמורה) למטרותיו הציבוריות ורואה החשבון שלו יאשר את השימוש האמור בדין וחשבון השנתי;
- (3) לפני פטירתו היה המוריש בעלה של דירת מגורים אחת בלבד;
- (4) אילו היה המוריש עדיין בחיים ומוכר את דירת המגורים, היה פטור ממס בשל המכירה;
- (5) המוריש קבע בצוואתו שימוש מוגדר למטרות הציבוריות של המוסד הציבורי בכל סכום התמורה ורואה החשבון שלו יאשר את השימוש כאמור בדין וחשבון השנתי.
- 49ג. לענין סעיף 49ב(2), יראו את הדירה הנמכרת כדירת המגורים היחידה שבבעלות המוכר גם אם יש לו, בנוסף על הדירה הנמכרת, דירת מגורים שנתקיים לגביה אחד מאלה:
- (1) היא נרכשה כתחליף לדירה הנמכרת ב-18 החודשים שקדמו למכירה; (תיקון מס' 8)
(תיקון מס' 34)
תשנ"ז-1997
- (2) היא הושכרה למגורים בשכירות מוגנת לפני יום כ"ב בטבת התשנ"ז (1 בינואר 1997); (תיקון מס' 55)
תשס"ה-2005
- (3) חלקו של המוכר בבעלותה הוא אינו עולה על שליש ולגבי דירה שהתקבלה בירושה – אינו עולה על מחצית; (תיקון מס' 34)
- (4) היא דירה שהתקבלה בירושה והתקיימו בה תנאי סעיף 49ב(5)(א) ו-(ב).
- 49ד. לענין סעיף 49ב(2) יראו כדירת מגורים נוספת גם דירה המשמשת למגורים או מיועדת למגורים לפי טיבה שהיא בבעלותו של איגוד, למעט דירה המהווה מלאי עסקי לענין מס הכנסה, אך למוכר יש באמצעות זכויותיו באיגוד, במישרין או בעקיפין, חלק העולה על שליש בבעלות בה, ולגבי מוכר שירש את זכויותיו באיגוד – חלק העולה על מחצית בבעלות בה, והיא לא הושכרה בשכירות מוגנת לפני יום כ"ב בטבת התשנ"ז (1 בינואר 1997); לענין זה, "זכויות" – כל אחת מאלה: הזכות לקבלת נכסי האיגוד בעת פירוקו, הזכות לקבל רווחים והזכות למנות מנהלים.
- 49ה. (א) על אף הוראות סעיף 49ב, המוכר דירת מגורים מזכה (בסעיף זה – הדירה הראשונה), יהיה זכאי לפטור ממס ממכירתה, אם התקיימו כל אלה:
- (1) במועד המכירה של הדירה הראשונה יש בבעלותו, דירת מגורים נוספת אחת בלבד (בסעיף זה – הדירה הנוספת);
- (2) המוכר מכר את הדירה הנוספת בפטור ממס, בתוך 12 חודשים מיום מכירת הדירה
- (תיקון מס' 76)
תשע"ג-2013
- חוקת דירת מגורים נוספת
- פטור חד-פעמי –
הוראה מיוחדת
- (תיקון מס' 34)
תשנ"ז-1997

הראשונה ;

(3) סכום השווי של הדירה הראשונה ושל הדירה הנוספת, יחד, לא עלה על 1,986,000 שקלים חדשים ;

(4) המוכר רכש בשנה שלפני מכירת הדירה הנוספת או ירכוש בשנה שלאחר מכירתה, דירת מגורים אחרת כהגדרתה בסעיף 9(ג), בישראל או באזור כהגדרתו בסעיף 16א (בסעיף זה – הדירה החלופית), בסכום השווה לשלושה רבעים לפחות משווי הדירות כאמור בפסקה (3) ; הדירה החלופית לא תבוא במניין הדירות כאמור בפסקה (1).

(1א) על אף הוראות סעיף 49ב, התקיימו במוכר דירה ראשונה הוראות סעיף קטן (א)(1), (2) ו-(4), וסכום השווי של הדירה הראשונה והדירה הנוספת, יחד, לא עלה על 3,303,000 שקלים חדשים, יהיה המוכר זכאי לפטור ממס במכירה של הדירה הראשונה, על סכום השווי להפרש שבין 1,986,000 שקלים חדשים לבין סכום השווי של הדירה הנוספת ; את יתרת סכום השווי של הדירה הראשונה יראו כדמי מכר של זכות אחרת במקרקעין אשר שווי רכישתה הוא חלק יחסי מהשווי של הזכות כולה, כיחס שבין חלק שווי המכירה המתייחס לזכות זו לבין מלוא שווי המכירה, ובהתאם לכך ייוחסו גם הניכויים והתוספות.

(תיקון מס' 76
תשע"ג-2013)

(2א) הסכומים הנקובים בסעיף זה יתואמו בתחילת כל שנת מס לפי שיעור עליית המדד, לעומת המדד שפורסם לאחרונה לפני יום י"ט בטבת התשע"ד (1 בינואר 2013) ויעוגלו ל-1,000 השקלים החדשים הקרובים.

(תיקון מס' 44
תשנ"ט-1999)

(ב) פטור לפי סעיף זה לא יינתן למוכר אחד יותר מפעם אחת.

(תיקון מס' 44)

49ו. (א) על אף האמור בהוראות הקודמות של פרק זה לא יינתן פטור במכירת דירת מגורים שהמוכר קיבל אותה במתנה –

סייג לדירה שנתקבלה
במתנה

(1) אם הדירה לא שימשה דרך קבע למגוריו של המוכר – עד שיחלפו ארבע שנים מיום שנעשה בעלה ;

(תיקון מס' 8
(תיקון מס' 76
תשע"ג-2013)

(2) אם הדירה שימשה דרך קבע למגוריו של המוכר – עד שיחלפו, מיום שהחל לגור בה דרך קבע בהיותו בעלה – שלוש שנים.

(תיקון מס' 55
תשס"ה-2005)

(ב) מוכר כאמור בסעיף קטן (א) שקיבל את הדירה לפני שמלאו לו 18 שנים, יתחיל לגביו מנין השנים האמורות מיום שמלאו לו 18 שנים.

(תיקון מס' 76)

(ג) לענין סעיף זה –

(1) יראו קבלת 50% לפחות ממחיר הדירה במתנה, בתוך שלוש שנים שקדמו לרכישתה, כקבלתה במתנה ;

(2) אם הבעלות בדירה הנמכרת משותפת לבני-זוג, יביאו בחשבון לענין התקופות האמורות בסעיף קטן (א) את גילו של המבוגר שבהם.

חוק המכר, התשכ"ח-1968

(סעיפים נבחרים)

סימן ג': הוראות משותפות למוכר ולקונה

23. חובת המוכר למסור את הממכר וחובת הקונה לשלם את מחירו הם חיובים מקבילים לקיימם בד בבד. חיובים מקבילים
24. הוצאות מסירת הממכר יחולו על המוכר; הוצאות קבלת הממכר יחולו על הקונה. הוצאות מסירה
25. הוציא צד אחד הוצאות החלות על הצד השני, זכאי הוא להחזרתן בצירוף ריבית עליהן בשיעור המלא לפי חוק פסיקת ריבית, תשכ"א-1961, מיום הוצאתן ועד יום החזרתן. החזרת הוצאות
26. הוראות חוק זה בענין מסירת הממכר וקבלתו כוחן יפה גם לגבי מסירה וקבלה של המסמכים המתייחסים לממכר. מסמכים המתייחסים לממכר

פרק ג': תרופות

27. הוראות פרק זה באות להוסיף על כל דין אחר בענין התרופות בשל הפרת חוזה. הוראה כללית
28. הפר המוכר חיוב כאמור בסעיף 11 ולא תיקן את הדבר תוך זמן סביר אחרי שהקונה נתן לו הודעה על כך, ואין הקונה רוצה לתבוע את ביצוע החוזה או לחזור בו ממנו, זכאי הוא לנכות מן המחיר את הסכום שבו פחת שווי הממכר עקב אי-ההתאמה לעומת שוויו לפי החוזה. ניכוי מהמחיר
29. מסר המוכר לקונה נכסים בכמות יתירה על המוסכם, והכמות היתירה ניתנת להפרדה ללא הוצאות או טרחה בלתי סבירות, אין הקונה זכאי לחזור בו בשל כך מן החוזה, אלא זכאי הוא, תוך זמן סביר, להודיע למוכר שהוא דוחה את הכמות היתירה; לא עשה כן, ישלם את מחירה לפי השיעור המוסכם. דין כמות עודפת
30. (א) ניתנה לקונה הזכות לקבוע מידה, מנין, משקל או נתונים אחרים הנוגעים לממכר או לתנאי המכר, והקונה לא קבעם תוך הזמן המוסכם בחוזה, ובאין זמן מוסכם – תוך זמן סביר אחרי שקיבל דרישה לכך מאת המוכר, זכאי המוכר, תוך זמן סביר, לחזור בו מן החוזה כאילו הופר או לקבוע נתונים אלה בעצמו בהתחשב בצרכיו של הקונה במידה שהם ידועים לו. מכירה על-פי מפרט
- (ב) קבע המוכר נתונים כאמור והודיע על כך לקונה, תהא קביעתו מחייבת, זולת אם קבע הקונה את הנתונים מיד לאחר שקיבל את ההודעה.
31. (א) למוכר תהא זכות עכבון על הממכר כדי תשלום הסכומים המגיעים לו מן הקונה עקב עסקת המכר; וכן תהא זכות עכבון לקונה כדי תשלום הסכומים המגיעים לו מן המוכר, אם קיבל את הממכר ועליו להחזירו למוכר. זכות עכבון
- (ב) מי שיש לו זכות עכבון לפי סעיף קטן (א) זכאי לדחות את הובלת הממכר או לשמור לעצמו את הזכות לשלוט בו תוך כדי הובלתו ולמנוע את קבלתו על ידי הצד השני.
32. חובות שהצדדים חבים זה לזה עקב עסקת מכר אחת ניתנים לקיזוז. קיזוז

פרק ד': שונות

33. הבעלות בממכר עוברת לקונה במסירתו, אם לא הסכימו הצדדים על מועד אחר או על דרך אחרת להעברת הבעלות. העברת הבעלות
34. נמכר נכס נד על ידי מי שעוסק במכירת נכסים מסוגו של הממכר והמכירה היתה במהלך הרגיל של עסקיו, עוברת הבעלות לקונה נקיה מכל שעבוד, עיקול וזכות אחרת בממכר אף אם המוכר לא היה בעל הממכר או לא היה זכאי להעבירו כאמור, ובלבד שהקונה קנה וקיבל אותו לחזקתו בתום-לב. תקנת השוק
- 34א. נמכר נכס על ידי בית משפט, לשכת הוצאה לפועל או רשות אחרת על פי דין, עוברת הבעלות לקונה נקיה מכל שעבוד, עיקול וזכות אחרת בנכס, חוץ מזכות שלפי תנאי המכירה אינה מתבטלת ומזכות שאינה משמשת ערובה לחיוב כספי. מכירה על ידי רשות
(תיקון מס' 1)
חוקל"א-1971
- 34ב. שעבוד, עיקול וזכות אחרת בנכס המשמשים ערובה לחיוב כספי ולפי סעיפים 34 או 34א אין להיזקק להם נגד הקונה, יחולו על הפדיון מן המכירה. תחולת זכויות על הפדיון
(תיקון מס' 1)
חוקל"א-1971

35. בפקודת הנזיקין [נוסח חדש], בסעיף 53 במקום הקטע המתחיל "בתום-לב בשוק חפשי" ועד סוף הסעיף יבוא "בתום-לב בהתאם לסעיף 34 לחוק המכר, תשכ"ח-1968". תיקון פקודת הנזיקין
36. הספר הראשון של המג'לה – בטל. ביטול
37. תחילתו של חוק זה ביום ט' בתשרי תשכ"ט (1 באוקטובר 1968); על מכר שנעשה לפני תחילתו של חוק זה יוסיף לחול הדין הקודם. תחילה והוראת מעבר

חוק המקרקעין, התשכ"ט-1969

(סעיפים נבחרים)

פרק א': פרשנות

1. בחוק זה –
"מקרקעין" - קרקע, כל הבנוי והנטוע עליה וכל דבר אחר המחובר אליה חיבור של קבע, זולת מחוברים הניתנים להפרדה;
"מקרקעין מוסדרים" - מקרקעין שנרשמו לאחר הסדר לפי פקודת הסדר זכויות במקרקעין [נוסח חדש], תשכ"ט-1969;
"רישום" - רישום בפנקסי המקרקעין המתנהלים לפי חוק זה או התקנות על פיו;
"רשם" - רשם שנתמנה לפי סעיף 116 ללשכה שבאזור פעולתה נמצאים המקרקעין הנדונים, לרבות סגן רשם הממונה על המרשם ומי שהוסמך בסמכויות של ממונה על המרשם לפי סעיף 118;
"מפקח" - מפקח שנתמנה לפי סעיף 117 ושבאזור סמכותו נמצאים המקרקעין הנדונים;
"הממונה על המרשם" - לרבות סגן הממונה על המרשם ומי שהוסמך בסמכויות של ממונה על המרשם לפי סעיף 118;
"שכירות" - לרבות שכירות משנה.
2. הבעלות במקרקעין היא הזכות להחזיק במקרקעין, להשתמש בהם ולעשות בהם כל דבר וכל עסקה בכפוף להגבלות לפי דין או לפי הסכם.
3. שכירות מקרקעין היא זכות שהוקנתה בתמורה להחזיק במקרקעין ולהשתמש בהם שלא לצמיתות; שכירות לתקופה שלמעלה מחמש שנים תיקרא "חכירה"; שכירות לתקופה שלמעלה מעשרים וחמש שנים תיקרא "חכירה לדורות".
4. משכנתה היא מישכון של מקרקעין.
5. זיקת הנאה היא שעבוד מקרקעין להנאה שאין עמו זכות להחזיק בהם.
פרק ב': עסקאות ורישומן
6. עסקה במקרקעין היא הקניה של בעלות או של זכות אחרת במקרקעין לפי רצון המקנה, למעט הורשה על פי צוואה.
7. (א) עסקה במקרקעין טעונה רישום; העסקה נגמרת ברישום, ורואים את השעה שבה אישר הרשם את העסקה לרישום כשעת הרישום.
(ב) עסקה שלא נגמרה ברישום רואים אותה כהתחייבות לעשות עסקה.
8. התחייבות לעשות עסקה במקרקעין טעונה מסמך בכתב.
9. התחייב אדם לעשות עסקה במקרקעין ולפני שנגמרה העסקה ברישום חזר והתחייב כלפי אדם אחר לעסקה נוגדת, זכותו של בעל העסקה הראשונה עדיפה, אך אם השני פעל בתום-לב ובתמורה והעסקה לטובתו נרשמה בעודו בתום-לב - זכותו עדיפה.
10. מי שרכש זכות במקרקעין מוסדרים בתמורה ובהסתמך בתום לב על הרישום, יהא כוחה של זכותו יפה אף אם הרישום לא היה נכון.

סימן ב': הערות

126. (א) הוכח להנחת דעתו של הרשם כי בעל מקרקעין, או בעל זכות שכירות, שאילה, זיקת הנאה, זכות קדימה או משכנתה, התחייב בכתב לעשות בהם עסקה, או להימנע מעשות בהם עסקה, ירשום הרשם, על פי בקשת מי שהתחייב או מי שזכאי לפי ההתחייבות (להלן - הזכאי), הערה על כך; לענין זה אין נפקא מינה אם ההתחייבות היתה בהסכם, בהרשאה בלתי חוזרת או במסמך אחר, ואם היתה מפורשת או משתמעת, מוחלטת או מותנית.
(ב) נרשמה ההערה על-פי בקשת הזכאי בלבד, יודיע הרשם מיד על רישומה למי שהתחייב כאמור.

127. (א) נרשמה הערת אזהרה וכל עוד לא נמחקה, לא תירשם עסקה הסותרת את תוכן ההערה, אלא בהסכמת הזכאי או לפי צו בית המשפט.

תוצאות של הערת אזהרה

(תיקון מס' 2)

(ב) נרשמה הערת אזהרה ולאחר מכן הוטל עיקול על המקרקעין או על הזכות במקרקעין נשוא ההערה, או שניתן צו לקבלת נכסים בפשיטת רגל או צו פירוק נגד בעל המקרקעין או בעל הזכות במקרקעין, או שנתמנה כונס נכסים על רכושו, הרי כל עוד לא נמחקה ההערה, לא יהיה בכל אלה כדי לפגוע בזכויות הזכאי הנובעות מההתחייבות נשוא ההערה, ובלבד שטענה לביטול העסקה מחמת פשיטת הרגל או הפירוק שהיתה עומדת אילו בוצעה העסקה במועדה, תעמוד גם נגד ההתחייבות האמורה.

(16) הערת אזהרה שנרשמה כאמור בסעיף 126, אינה טעונה רישום בכל מרשם או פנקס אחר המתנהל על-פי דין.

(תיקון מס' 16)

תשנ"ד-1994

(ג) עסקה המקנה חלק ממקרקעין, בבעלות או בחכירה לדורות, לרשות מקומית למטרות דרכים או מדרכות או הרחבתם, המתחייבת מתכנית שאושרה לפי חוק התכנון והבניה, תשכ"ה-1965, לא יראו כעסקה הסותרת הערת אזהרה, ובלבד ששלושים יום לפני רישום העסקה נשלחה הודעה על כך לזכאי על פי הערת האזהרה.

(תיקון מס' 6)

128. הוכח להנחת דעתו של הרשם כי עשיית עסקה בידי בעל המקרקעין או בעל זכות במקרקעין מותנית – על פי חיקוק, על פי צו של בית משפט או על פי התחייבות בכתב של הבעל – בהסכמתו של צד שלישי, ירשום הרשם, לפי בקשת הצד השלישי, הערה על כך.

הערה על צורך בהסכמה

129. הוכח לרשם בצו של בית משפט או בתעודה ציבורית כמשמעותה בסעיף 20 לפקודת העדות, כי כשרותו המשפטית של בעל מקרקעין או של בעל זכות במקרקעין נשללה או הוגבלה על פי חוק, ירשום הרשם, לפי בקשת צד מעוניין או לפי בקשת היועץ המשפטי לממשלה, הערה על כך.

הערה על הגבלת כשרות

130. בית המשפט רשאי, בכל הליך שלפניו בענין זכות במקרקעין, להורות על רישום הערה כפי שיקבע.

הערה על פי צו בית משפט

131. נרשמה הערה לפי סעיפים 128, 129 או 130, לא תירשם עסקה הסותרת את תוכן ההערה, כל עוד לא נמחקה ההערה.

תוצאה של רישום הערה

132. (א) הערה שנרשמה לפי סעיפים 126, 128 או 129 תימחק על פי צו של בית משפט או אם הוכח להנחת דעתו של הרשם אחד מאלה:

מחיקת הערה

(1) הצדדים המעוניינים הסכימו למחיקה;

(2) עילת ההערה בטלה, ובלבד שהרשם הודיע מראש לצדדים המעוניינים על כוונתו למחוק את ההערה ונתן להם זמן סביר לפנות לבית המשפט;

(3) (בוטל).

(תיקון מס' 2)
תשל"ג-1972

(ב) הערה שנרשמה לפי סעיף 130 תימחק על פי צו של בית משפט.

חוק המשכון, התשכ"ז-1967

(סעיפים נבחרים)

1. (א) מישכון הוא שעבוד נכס כערוכה לחיוב; הוא מזכה את הנושה להיפרע מהמשכון אם לא סולק החיוב.
(ב) הערובה יכול שתהיה לחיוב כולו או מקצתו, קיים או עתיד לבוא, מתחדש או מותנה, קצוב או בלתי קצוב.
2. (א) הוראות חוק זה יחולו כשאין בדין אחר הוראות מיוחדות לענין הנדון.
(ב) הוראות חוק זה יחולו על כל עסקה שכוונתה שעבוד נכס כערוכה לחיוב, יהא כינויה של העסקה אשר יהא.
3. (א) מישכון נוצר בהסכם בין החייב לבין הנושה.
(ב) הגבלה או תנאי החלים, לפי דין או הסכם, על העברת בעלות בנכס יחולו גם על מישכונו.
4. כלפי נושים אחרים של החייב יהיה כוחו של מישכון יפה –
(1) בנכסים שיש לגביהם בדין אחר הוראות מיוחדות לענין זה – בהתאם לאותן הוראות;
(2) בנכסים נדים ובניירות ערך שאין לגביהם בדין אחר הוראות מיוחדות לענין זה והם הופקדו בידי הנושה או בידי שומר מטעם הנושה שאיננו החייב – עם הפקדתם כאמור וכל עוד הם מופקדים;
(3) בנכסים נדים ובניירות ערך שלא הופקדו כאמור ובכל מקרה אחר – עם רישום המישכון בהתאם לתקנות שהותקנו לפי חוק זה, אולם כלפי נושה שידע או היה עליו לדעת על המישכון יהיה כוחו של המישכון יפה אף ללא רישום.
5. נכסים נדים שמושכנו כשהיו בהחזקתו של הממשכן והם הופקדו כאמור בסעיף 4(2) או שמישכונם נרשם כאמור בסעיף 4(3), יהיה כוחו של המישכון יפה לכל דבר, אף אם הממשכן לא היה בעל הנכסים או לא היה זכאי למשכנם, ובלבד שהנושה פעל בתום-לב והנכסים באו לידי הממשכן על דעת בעליהם או על דעת מי שהיה זכאי להחזיקם.
6. (א) החייב רשאי לשעבד את הנכס הממושכן במישכון נוסף בלי נטילת רשות מאת הנושה; אולם נושה נוסף לא יוכל להיפרע מן המשכון אלא לאחר שסולק החיוב שהובטח במישכון שלפניו; והכל באין קביעה אחרת בהסכם המישכון הקודם.
(ב) בהסכמת הנושה רשאי החייב לשעבד את הנכס הממושכן במישכון נוסף שדרגתו תהיה שווה לדרגת המישכון של אותו נושה או עדיפה ממנה.
7. (א) המשכון משמש ערובה גם לריבית, להוצאות ולדמי נזק שנתחייב בהם החייב בשל החיוב ולהוצאות של שמירת המשכון ומימוש, ודינם של כל אלה כדין החיוב; והוא באין קביעה אחרת בהסכם המישכון.
(ב) הוגדל היקפו של החיוב על פי הסכם בין החייב לבין הנושה, לא ישמש המשכון ערובה ליתרה שנוספה, זולת אם נוצר מישכון נוסף כערוכה ליתרה.
8. הופקד המשכון בידי הנושה או בידי שומר מטעם הנושה, יחול המישכון גם על פירות המשכון; והוא באין קביעה אחרת בהסכם המישכון.
9. (א) אבד המשכון או ניזוק או הופקע ויש לחייב בשל כך זכות לפיצוי או לשיפוי כלפי צד שלישי, יחול המישכון על הזכות האמורה.
(ב) נתמשה זכות שמושכנה, כולל זכות כאמור בסעיף קטן (א), יחול המישכון על מה שניתן במימושה של הזכות, אולם סכום שקיבל הנושה במימושה של הזכות דינו כאמור בסעיף 22.
- (ג) נתחלף המשכון מכוח סעיף זה, על החייב לעשות, לפי דרישת הנושה, את הפעולות הדרושות כדי שכוחו של המישכון יהא יפה כלפי נושים אחרים של החייב.
10. (א) הופקד המשכון בידי הנושה או בידי שומר מטעם הנושה שאיננו החייב (לשניהם ייקרא להלן – המחזיק), לא יהיה המחזיק רשאי להשתמש במשכון או לזכות בפירותיו, אלא אם הרשה

זאת החייב בהסכם המישכון או לאחר מכן.
 (ב) הרשה החייב את השימוש במשכון או הזכיה בפירותיו, ישלם לו המחזיק, באין הסכם אחר, את התמורה הראויה.
 (ג) היה המשכון נושא פירות שמטבעם אינם משתמרים, חזקה על החייב שהרשה למחזיק לזכות בהם.

ת"ט תשכ"ז-1967

מישכון של חלק בנכס 11. (א) מושכן חלק בלתי מסויים של נכס –

(1) אין הבעלים המשותפים רשאים לחלק את הנכס אלא בהסכמת הנושה או ברשות בית המשפט;

(2) תהא זכותו של החייב לתבוע חלוקת הנכס נתונה גם לנושה, משעה שהוא רשאי לתבוע מימוש המשכון.

(ב) חולק הנכס בהתאם להוראות סעיף זה, יחול המישכון על מה שנפל בחלקו של החייב.

12. מושכן נכס של אדם כערוכה לחיובו של אדם אחר, יהא דינו של בעל הנכס כדין מי שערב אותו חיוב, אך אין להיפרע מבעל הנכס אלא במימוש המשכון כאמור בחוק זה.

מישכון להבטחת חיובו של אחר

13. (א) החייב וכל אדם שזכותו עלולה להיפגע ממתן המשכון או ממימושו, רשאים לפדות את המשכון על ידי קיום החיוב לאחר המועד לקיומו; והוא אף אם יש קביעה אחרת בהסכם המישכון.

פדיון המשכון

(ב) החייב וכל אדם שזכותו עלולה להיפגע ממתן המשכון או ממימושו, רשאים לפדות את המשכון על ידי קיום החיוב לפני המועד לקיומו, ובלבד שבחיוב לתשלום כסף הנושא ריבית ישלמו לנושה גם את הריבית שהיתה מגיעה לו עד המועד לקיום החיוב או בעד ששה חדשים אחרי התשלום, הכל לפי התקופה הקצרה יותר; סעיף קטן זה לא יחול אם יש קביעה אחרת בהסכם המישכון ולא יחול על משכון שניתן להבטחת סדרה של איגרות חוב.

(ג) מושכן נכס בנסיבות האמורות בסעיף 5, רשאים בעל הנכס או האדם שהיה זכאי להחזיקו לפדות את המשכון לפי סעיף קטן (ב) אף אם יש קביעה אחרת בהסכם המישכון.

(ד) אין בהוראות סעיף זה כדי להקנות זכות לפדות חלק מן המשכון על ידי קיום חלק מן החיוב, זולת אם הוסכם על כך בהסכם המישכון.

14. נפדה משכון לפי סעיף 13 על ידי מי שאינו החייב, זכאי הפודה לחזור אל החייב ולהיפרע ממנו כדין ערב שמילא את ערבותו, ואם הפודה לא היה בעל הנכס יעמוד לו המשכון להבטחת זכותו זו.

פדיון משכון שלא על ידי החייב

15. (א) חדל החיוב, יפקע המישכון.

פקיעת המישכון

(ב) פקע המישכון, רשאי החייב לדרוש החזרת המשכון אם הופקד בידי הנושה או בידי שומר מטעם הנושה; נרשם המישכון, רשאי החייב לדרוש מחיקת הרישום.

(ג) אין בהוראות סעיף זה כדי לפגוע במשכון המשמש ערובה לחיוב מתחדש.

פקודת הנזיקין [נוסח חדש]

(סעיפים נבחרים)

פרק א': פרשנות

1. בכפוף לפקודת הפרשנות תתפרש פקודה זו לפי עיקרי הפרשנות המשפטית המקובלים באנגליה, וביטויים המשמשים בה – חזקה היא – ככל שהדבר מתיישב עם ההקשר ובאין הוראה אחרת מפורשת – שמשמעותם כמשמעות הנודעת למקביליהם במשפט האנגלי ויתפרשו על דרך זו.

פירוש

2. בפקודה זו –

הגדרות

"הורים" – לרבות הורי הורים והורים חורגים;

"חיה" – לרבות צפרים, דגים, חרקים וזחלים;

"חיית בר" – כל חיה שכנוהג בישראל אין מחזיקים אותה כלואה או בפיקוחו של אדם;

"ילד" – לרבות נכד, ילד חורג, עובר, ילד שלא-מנישואין, או ילד מאומץ; ובהסקת מסקנה בדבר קירבה משפחתית, הכלולה לפי הוראות פקודה זו בהגדרת הביטויים "הורים" ו"ילד", יראו את הנולד שלא-מנישואין ואת המאומץ כצאצא כשר של אמו ושל הידוע כאביו או של מאמצו, הכל לפי הענין;

"מיטלטלין" – דומם או חיה, לרבות כסף, פרי עצים וגפנים, דגנים, ירקות ויבולים אחרים ומים, בין בתלוש ובין במחובר;

"מעביד" – מי שיש לו ביחסיו עם אדם אחר שליטה גמורה על הדרך שבו אדם אחר מבצע עבודה בשבילו, ואילו הוא עצמו אין עליו מרות דומה לגבי אותה עבודה, ו"עובד" הוא מי שעבודתו נתונה לשליטה כאמור; אולם מי שהוא בשירות של המדינה או של רשות מקומית או של אדם אחר – לא יראוהו כמעביד או כעובד של זולתו באותו שירות;

"מקרקעין" – קרקע, עצים, בתים, בנינים וקירות או מבנים אחרים;

"נזק" – אבדן חיים, אבדן נכס, נזק, נזק גופני או שם-טוב, או חיסור מהם, וכל אבדן או חיסור כיוצאים באלה;

"נזק ממון" – הפסד או הוצאה ממשיים הניתנים לשומה בכסף ואפשר למסור עליהם פרטים;

"נכס" – מקרקעין או מיטלטלין;

"נתבע" – לרבות נתבע בתביעה-שכנגד או בתובענה-שכנגד;

"פגיעה" – נגיעה שלא כדין בזכות משפטית;

"תובע" – לרבות תובע בתביעה-שכנגד או בתובענה-שכנגד;

"תובענה" – כל הליך אזרחי לפני בית משפט, לרבות קיזוז ותביעה שכנגד;

"תופש" – אדם התופש מקרקעין כדין, או הזכאי כלפי בעל המקרקעין לתפוש אותם או להשתמש בהם, ובאין אדם כאמור – בעל המקרקעין.

פרק ב': זכויות וחבויות בנזיקין

3. הדברים המנויים להלן בפקודה זו הם עוולות, ובכפוף להוראות הפקודה – כל הנפגע או הניזוק על ידי עוולה שנעשתה בישראל יהא זכאי לתרופה המפורשת בפקודה מידי עושה העוולה או האחראי לה.

עוולה והזכות לתרופה

4. לא יראו כעוולה מעשה, שאילו היה חוזר ונשנה לא היה בו כדי ליצור תביעה לזכות נוגדת, ואדם בר-דעת ומזג כרגיל לא היה בא בנסיבות הנתונות בתלונה על כך.

מעשה של מה בכך

5. (א) בתובענה שהוגשה על עוולה תהא הגנה שהתובע ידע והעריך, או יש להניח שידע והעריך, את מצב הדברים שגרמו לנזק וכי חשף עצמו או רכשו למצב זה מרצונו.

הסתכנות מרצון

(ב) הוראות סעיף זה לא יחולו על תובענה שהוגשה על עוולה הנובעת מאי-מילוי חובה שהיתה מוטלת על הנתבע מכוח חיקוק.

(ג) ילד למטה מגיל שתים עשרה לא ייחשב כמסוגל לדעת או להעריך את מצב הדברים שגרמו לנזק או כמסוגל מרצונו לחשוף עצמו או רכשו למצב זה.

6. בתובענה שהוגשה על עוולה, חוץ מרשלנות, תהא הגנה שהמעשה שמתלוננים עליו היה לפי הוראות חיקוק ובהתאם להן או שנעשה בתחום הרשאה חוקית או מתוך אמונה סבירה ובתום לב

מעשה לפי חיקוק

(תיקון מס' 10)
תשס"ה-2005

בקיומה של הרשאה חוקית; בסעיף זה, "מעשה" – לרבות מחדל.

7. בסעיפים 7א עד 17 –

"מעשה" – לרבות מחדל;

"עובד המדינה" – לרבות אורגן של המדינה וכל אדם הממלא מטעם המדינה תפקיד ציבורי על פי חיקוק, לרבות המשרתים בצבא ההגנה לישראל, במשטרת ישראל, בשירות בתי הסוהר ובארגוני הביטחון האחרים של המדינה, ולמעט בעל חוזה כמשמעותו בסעיף 15;

"עובד רשות ציבורית" – לרבות אורגן של רשות ציבורית וכל אדם הממלא מטעם הרשות הציבורית תפקיד ציבורי על פי חיקוק, ולמעט בעל חוזה כמשמעותו בסעיף 15;

"עובד ציבור" – עובד המדינה או עובד רשות ציבורית, לפי הענין;

"רשות ציבורית" – רשות מקומית, וכל תאגיד שהוקם בחוק המנוי בתוספת;

"תפקיד שלטוני" – תפקיד ציבורי על פי דין כמשמעותו בסעיף 15(ד)(2) לחוק-יסוד: השפיטה.

7א. (א) לא תוגש תובענה נגד עובד ציבור על מעשה שעשה תוך כדי מילוי תפקידו השלטוני כעובד ציבור, המקים אחריות בנזיקין; הוראה זו לא תחול על מעשה כאמור שנעשה ביוזמה מתוך כוונה לגרום נזק או בשוויון נפש לאפשרות גרימתו במעשה כאמור.

(ב) אין בהוראות סעיף קטן (א) כדי לגרוע מאחריותה של המדינה או של רשות ציבורית לפי סעיפים 13 ו-14 ולפי כל דין.

(ג) החסינות לפי סעיף זה תחול גם על מי שהיה עובד ציבור בעת ביצוע המעשה נושא התובענה.

7ב. (א) הוגשה תובענה נגד עובד המדינה על מעשה שנעשה בעת מילוי תפקידו כעובד המדינה, וטענה המדינה בהודעה לבית המשפט לקיומה של חסינות לפי סעיף 7א לגבי מעשה העובד, אם נעשה המעשה, תצורף המדינה להליך, אם לא צורפה אליו כנתבעת.

(ב) ביקשה המדינה, בהודעתה לפי סעיף קטן (א), כי תידחה התובענה נגד עובד המדינה – תידחה התובענה נגדו, ויראו את התובענה כאילו הוגשה נגד המדינה מכוח אחריותה למעשהו של עובד המדינה לפי סעיפים 13 או 14, ואת מעשה עובד המדינה כאילו נעשה תוך כדי מילוי תפקידו. (ג) על אף הוראות סעיף קטן (ב) רשאי התובע לבקש, בתוך תקופה שתיקבע בתקנות, כי בית המשפט יקבע שלא מתקיימים תנאי החסינות לפי סעיף 7א; קבע בית המשפט כאמור, לא תידחה התובענה נגד עובד המדינה, ולא יחולו הוראות סעיף קטן (ב).

(ד) לא מסרה המדינה הודעה כאמור בסעיף קטן (א) או לא ביקשה לדחות את התובענה נגד עובד המדינה כאמור בסעיף קטן (ב), רשאי עובד המדינה לבקש, בתוך תקופה שתיקבע בתקנות, כי בית המשפט יקבע שמתקיימים תנאי החסינות לפי סעיף 7א; ביקש העובד כאמור, תצורף המדינה להליך, אם לא צורפה אליו כנתבעת; קבע בית המשפט כי מתקיימים תנאי החסינות כאמור בסעיף 7א, תידחה התובענה נגד עובד המדינה, ויחולו הוראות סעיף קטן (ב), בשינויים המחויבים; קבע בית המשפט שעובד המדינה עשה את המעשה שלא תוך כדי מילוי תפקידו – תידחה התובענה כנגד המדינה.

(ה) בית המשפט יחליט בבקשת תובע כאמור בסעיף קטן (ג) או בבקשת עובד המדינה כאמור בסעיף קטן (ד), לאלתר.

7ג. (א) הוגשה תובענה נגד עובד רשות ציבורית על מעשה שנעשה בעת מילוי תפקידו כעובד הרשות הציבורית, רשאים הרשות הציבורית או העובד לבקש, בתוך תקופה שתיקבע בתקנות, כי בית המשפט יקבע שמתקיימים תנאי החסינות לפי סעיף 7א לגבי מעשה העובד, אם נעשה המעשה; הוגשה בקשה כאמור, תצורף הרשות הציבורית להליך, אם לא צורפה אליו כנתבעת, ובית המשפט יקבע האם התקיימו תנאי החסינות לפי סעיף 7א.

(ב) קבע בית המשפט כי התקיימו תנאי החסינות לפי סעיף 7א, תידחה התובענה נגד עובד הרשות הציבורית, ויחולו הוראות סעיף 7ב(ב), בשינויים המחויבים; קבע בית המשפט שעובד הציבור עשה את המעשה שלא תוך כדי מילוי תפקידו – תידחה התובענה נגד הרשות הציבורית.

(ג) בית המשפט יחליט בבקשת הרשות הציבורית או העובד כאמור בסעיף קטן (א), לאלתר.

7ד. עובד ציבור רשאי להצטרף כנתבע לתובענה שהוגשה נגד המדינה או נגד הרשות הציבורית,

לפי הענין, בשל מעשה שהיה אחראי בשלו אלמלא הוראת סעיף 7א(א), או לשמור, על אף הוראות סעיפים 7א עד 7ג, על מעמדו כנתבע בתובענה שהוגשה נגדו.

7ה. שר המשפטים, באישור ועדת החוקה חוק ומשפט של הכנסת, רשאי להתקין תקנות לביצוע הוראות סעיפים 7ב עד 7ד, לרבות בענין –

תקנות
(תיקון מס' 10)

(1) סדרי דין ומועדים;

(2) חובת מתן הודעה למדינה או לרשות הציבורית על הגשת תביעה;

(3) התנאים למסירת הודעה על ידי המדינה כאמור בסעיף 7ב(א), והמוסמך לאשר את מסירתה.

17ו. (א) פעל עובד ציבור בסטיה חמורה מהתנהגות ראויה של עובד ציבור, זכאית המדינה או הרשות הציבורית, לפי הענין, על אף הוראות סעיף 7א –

פיצוי ושיפוי המדינה
או הרשות הציבורית

(תיקון מס' 10)
תשס"ה-2005

(1) אם ביצע כלפיה עובד הציבור מעשה המקיים אחריות בנזיקין – לפיצוי ממנו;

(2) אם נמצאה אחראית למעשה שעשה עובד הציבור – לשיפוי ממנו.

(ב) בהליכים על שיפוי לפי סעיף זה יהיו דמי השיפוי בסכום שיקבע בית המשפט על פי הצדק והיושר.

8. אדם שהוא גופו בית משפט או בית דין או אחד מחבריהם, או שהוא ממלא כדין חובותיו של אדם כאמור, וכל אדם אחר המבצע פעולות שיפוט, לרבות בורר – לא תוגש נגדו תובענה על עוולה שעשה במילוי תפקידו השיפוטי.

רשות שופטת

9. (א) לא תוגש תובענה נגד אדם על עוולה שעשה אותה בטרם מלאו לו שנים עשרה שנים.

קטין

(ב) מי שלא מלאו לו שמונה עשרה שנים יכול לתבוע על עוולה, ובכפוף לסעיף קטן (א) – להיתבע עליה אולם אין להגיש נגדו תובענה על עוולה הנובעת, במישרין או בעקיפין, מחוזה שעשה.

10. תאגיד לא יפרע פיצויים בשל עוולה אלא אם גרמה לו נזק.

תאגיד

11. היה כל אחד משני בני-אדם או יותר חבים לפי הוראות פקודה זו, על מעשה פלוני, והמעשה הוא עוולה, יהיו חבים יחד על אותו מעשה כמעוולים יחד וניתנים להיתבע עליה יחד ולחוד.

מעוולים יחד

12. לענין פקודה זו, המשתף עצמו, מסייע, מיעץ או מפתה למעשה או למחדל, שנעשו או שעומדים להיעשות על ידי זולתו, או מצווה, מרשה או מאשרר אותם, יהא חב עליהם.

אחריות של משתף
ומשדל

13. (א) לענין פקודה זו יהא מעביד חב על מעשה שעשה עובד שלו –

חבות מעביד

(1) אם הרשה או אישרר את המעשה;

(2) אם העובד עשה את המעשה תוך כדי עבודתו;

אולם –

(א) מעביד לא יהא חב על מעשה שעשה מי שאיננו מעובדיו אלא אחד מעובדיו העביר לו תפקידו בלא הרשאתו המפורשת או המשתמעת של המעביד;

(ב) מי שהיה אנוס על פי דין להשתמש בשירותו של אדם שאין בחירתו מסורה לו, לא יהיה חב על מעשה שעשה האדם תוך כדי עבודתו זו.

(ב) רואים מעשה כאילו נעשה תוך כדי עבודתו של עובד, אם עשהו כעובד וכשהוא מבצע את התפקידים הרגילים של עבודתו והכרוכים בה אף על פי שמעשהו של העובד היה ביצוע לא נאות של מעשה שהרשה המעביד; אולם לא יראו כן מעשה שעשה העובד למטרות של עצמו ולא לענין המעביד.

(ג) לענין סעיף זה, מעשה – לרבות מחדל.

14. לענין פקודה זו, המעסיק שלוח, שאיננו עובדו, בעשיית מעשה או סוג של מעשים למענו, יהא חב על כל דבר שיעשה השלוח בביצוע אותו מעשה או סוג מעשים ועל הדרך שבה הוא מבצע אותם.

חבותו של שולח

15. לענין פקודה זו, העושה חוזה עם אדם אחר, שאיננו עובדו או שלוחו, על מנת שיעשה למענו מעשה פלוני, לא יהא חב על עוולה שתצמח תוך כדי עשיית אותו מעשה; הוראה זו לא תחול באחת מאלה:

חבותו של בעל חוזה

(1) הוא התרשל בבחירת בעל חוזהו;

- (2) הוא התערב בעבודתו של בעל חוזהו באופן שגרם לפגיעה או לנזק;
- (3) הוא הרשה או אישר את המעשה שגרם לפגיעה או לנזק;
- (4) הוא היה אחראי מכוח חיקוק לעשיית המעשה שביצעו מסר לקבלן עצמאי;
- (5) הדבר שלעשייתו נעשה החוזה היה שלא כדין.
16. האמור בסעיפים 12, 14 ו-15 אינו גורע מחבותו של שום אדם על מעשה שעשה והאמור בסעיף 13 אינו גורע מחבותו של העובד על מעשה שעשה.
17. כל מקום שלפי פקודה זו יש לטעון או להוכיח ידיעה, יראו ידיעתו של שלוח או עובד כידיעתו של שולחו או מעבידו, ובלבד שהידיעה נרכשה על ידי השלוח כשהוא פועל למען שולחו, או על ידי העובד תוך כדי עבודתו לגבי הענין או הדבר שעליהם נדרשת הידיעה.
18. אין בן-זוג חב על עוולה שעשה בן-זוגו אלא לפי הוראות סעיפים 11 עד 16.
19. (א) נפטר אדם – כל עילות תביעה בשל עוולה שהיו עומדות לנפטר או נגדו, יוסיפו לעמוד בעינן, בכפוף להוראות סעיף זה, לטובת עזבונו או נגד עזבונו, הכל לפי הענין.
- (ב) היתה עילת תובענה מוסיפה לעמוד כאמור לטובת עזבונו של נפטר, והמעשה או המחדל היוצר את העילה גרם למותו, יהיו הפיצויים שניתן להיפרע לטובת העזבון מחושבים בלי שים לב להפסד או לריווח שנגרם לעזבון עקב המוות, אבל ניתן לכלול בהם סכום להוצאות קבורה.
- (ג) נסבל נזק על ידי מעשה או מחדל שהיו משמשים עילה לתובענה בשל עוולה נגד אדם פלוני אלא שנפטר לפני הנזק או בשעת הנזק, יראו, לענין פקודה זו, את עילת התובענה שהיתה קיימת נגדו בשל המעשה או המחדל אילו נפטר אחרי הנזק, כאילו היתה קיימת נגדו לפני שנפטר.
- (ד) הזכויות הנתונות לפי פקודה זו לעזבון של נפטר באות להוסיף על הזכויות הנתונות לתלויים בנפטר לפי פקודה זו או כל חיקוק אחר ולא לגרוע מהן.
20. עזבון חדל פרעון שניתן להגיש נגדו תובענה לפי סעיף 19, יראו כל חבות בשל עילת התובענה כאילו היא חוב בר-הוכחה נגד העזבון אף שלפי טבעה היא דרישה לדמי נזק בלתי קצובים שאינם נובעים מחוזה או מהבטחה או מהפרת נאמנות.
21. מי שניתן לגביו צו לפתיחת הליכים לפי חוק חדלות פירעון ושיקום כלכלי, התשע"ח-2018, יכול לתבוע על עוולה; ואולם –
- (1) הזכות לתבוע על עוולה שגרמה נזק ממון לנכסי מי שניתן לגביו צו לפתיחת הליכים לפי החוק האמור תעבור לידי הנאמן או תמומש בידי;
- (2) (נמחקה);
- (3) סעיף זה כפוף להוראות סעיף 19.
22. הזכות לתרופה בשל עוולה, וכן החבות עליה, אינה ניתנת להמחאה אלא מכוח הדין.

סימן ד': רשלנות

35. עשה אדם מעשה שאדם סביר ונבון לא היה עושה באותן נסיבות, או לא עשה מעשה שאדם סביר ונבון היה עושה באותן נסיבות, או שבמשלח יד פלוני לא השתמש במיומנות, או לא נקט מידת זהירות, שאדם סביר ונבון וכשיר לפעול באותו משלח יד היה משתמש או נוקט באותן נסיבות – הרי זו התרשלות; ואם התרשל כאמור ביחס לאדם אחר, שלגביו יש לו באותן נסיבות חובה שלא לנהוג כפי שנהג, הרי זו רשלנות, והגורם ברשלנותו נזק לזולתו עושה עוולה.
36. החובה האמורה בסעיף 35 מוטלת כלפי כל אדם וכלפי בעל כל נכס, כל אימת שאדם סביר צריך היה באותן נסיבות לראות מראש שהם עלולים במהלכם הרגיל של דברים להיפגע ממעשה או ממחדל המפורשים באותו סעיף.
37. האחריות לפי סעיפים 35 ו-36 של בעל מקרקעין או של תופשם, בשל מצבם של המקרקעין, תחזוקתם או תיקונם, לא תחול כלפי מי שנכנס למקרקעין כמסיג גבול, אלא אם הוכיח התובע שנכנס בתום לב ובלי כוונה לעבור עבירה או לעשות עוולה.
- 37א. (א) האחריות לפי סעיפים 35 ו-36 בשל מצבו של שטח צבאי, תחזוקתו או תיקונו או בשל

השימוש בו, לא תחול כלפי מי שנכנס לאותו שטח כמסיג גבול, אלא אם הוכיח התובע שנכנס בתום לב ובלי כוונה לעבור עבירה או לעשות עוולה ושהאחראי לאותו שטח, או הפועל מטעמו במקום הכניסה, ידע על הימצאותו של הנכנס באותו שטח בשעה שנגרם הנזק.

(ב) בסעיף זה, "שטח צבאי" –

(1) מקרקעין התפוששים בידי צבא-הגנה לישראל או שלוחה אחרת של מערכת הבטחון שאישר אותה שר הבטחון לענין זה;

(2) מקרקעין המשמשים למטרה בטחונית שעל הכניסה אליהם הופקדה שמירה או שהכניסה הוגבלה בהודעה המוצגת מחוצה להם;

(3) מקרקעין שיש בהם מיתקנים המיועדים למנוע כניסה לישראל או יציאה ממנה; לענין זה אישורו של מי שהסמיכו לכך שר הבטחון, כי המיתקן נועד לשמש למניעת כניסה לישראל או יציאה ממנה, יהא ראייה מוחלטת לדבר.

(ג) סעיף זה לא יחול אלא בתקופה שקיים במדינה מצב של חירום בתוקף אכרזה לפי סעיף 9(א) לפקודת סדרי השלטון והמשפט, תש"ח-1948.

38. בתובענה שהוגשה על נזק והוכח בה שהנזק נגרם על ידי דבר מסוכן, למעט אש או חיה, או על ידי שנמלט דבר העלול לגרום נזק בהימלטו, וכי הנתבע היה בעליו של הדבר או ממונה עליו או תופש הנכס שמתוכו נמלט הדבר – על הנתבע הראייה שלא היתה לגבי הדבר המסוכן או הנמלט התרשלות שיחוב עליה.

חובת הראייה
ברשלנות לגבי
דברים מסוכנים

39. בתובענה שהוגשה על נזק והוכח בה שהנזק נגרם על ידי אש או עקב אש, וכי הנתבע הבעיר את האש או היה אחראי להבער האש, או שהוא תופש המקרקעין או בעל המיטלטלין שמהם יצאה האש – על הנתבע הראייה שלא היתה לגבי מקורה של האש או התפשטותה, התרשלות שיחוב עליה.

חובת הראייה
ברשלנות לגבי אש

40. בתובענה שהוגשה על נזק והוכח בה שתי אלה:

חובת הראייה
ברשלנות לגבי חיה

(1) הנזק נגרם על ידי חיה-בר, או על ידי חיה שאינה חיה-בר אלא שהנתבע ידע, או חזקה עליו שידע, כי היא מועדת לעשות את המעשה שגרם את הנזק;

(2) הנתבע היה בעל אחת החיות האמורות או היה ממונה עליה – על הנתבע הראייה שלא היתה לגביה התרשלות שיחוב עליה.

41. בתובענה שהוגשה על נזק והוכח בה כי לתובע לא היתה ידיעה או לא היתה לו יכולת לדעת מה היו למעשה הנסיבות שגרמו למקרה אשר הביא לידי הנזק, וכי הנזק נגרם על ידי נכס שלנתבע היתה שליטה מלאה עליו, ונראה לבית המשפט שאירוע המקרה שגרם לנזק מתיישב יותר עם המסקנה שהנתבע לא נקט זהירות סבירה מאשר עם המסקנה שהוא נקט זהירות סבירה – על הנתבע הראייה שלא היתה לגבי המקרה שהביא לידי הנזק התרשלות שיחוב עליה.

חובת הראייה
ברשלנות כשהדבר
מעיד על עצמו

סימן ו': שליחת יד

49. עיכוב שלא כדין הוא מניעת מיטלטלין שלא כדין מאדם הזכאי להחזיק בהם מיד.

עיכוב נכס שלא כדין

50. בתובענה שהוגשה על עיכוב שלא כדין – חובת ההוכחה על הנתבע שהמניעה היתה כדין.

חובת ההוכחה

51. בתובענה שהוגשה על עיכוב שלא כדין רשאי בית המשפט, לפי הנסיבות, לצוות על החזרת הנכס המעוכב, בנוסף על כל תרופה אחרת שנקבעה בפקודה זו או במקומה של תרופה כאמור.

החזרת המעוכב

52. גזל הוא כשהנתבע מעביר שלא כדין לשימוש עצמו מיטלטלין שהזכות להחזיקם היא לתובע, על ידי שהנתבע לוקח אותם, מעכב אותם, משמיד אותם, מוסר אותם לאדם שלישי או שולל אותם מן התובע בדרך אחרת.

גזל

53. בתובענה שהוגשה על גזל תהא הגנה לנתבע, אם קנה את המיטלטלין בתום לב בהתאם לסעיף 34 לחוק המכר, תשכ"ח-1968.

הגנה מיוחדת
(תיקון מס' 1)

54. בתובענה שהוגשה על גזל, לא יוכל הנתבע לשם הגנה להעלות, נגד האדם הזכאי להחזיק במיטלטלין מיד, את זכותו של אדם שלישי.

זכות אדם שלישי
אינה הגנה

55. בתובענה שהוגשה על גזל רשאי בית המשפט, לפי הנסיבות, לצוות על החזרת הגזלה, בנוסף על כל תרופה אחרת שנקבעה בפקודה זו או במקומה של תרופה כאמור.

החזרת הגזלה

פרק ד': אשם

64. "אשם" הוא מעשהו או מחדלו של אדם, שהם עוולה לפי פקודה זו, או שהם עוולה כשיש בצדם נזק, או שהם התרשלות שהזיקה לעצמו, ורואים אדם כמי שגרם לנזק באשמו, אם היה האשם הסיבה או אחת הסיבות לנזק; אולם לא יראוהו כך אם נתקיימה אחת מאלה:
- (1) הנזק נגרם על ידי מקרה טבעי בלתי רגיל, שאדם סביר לא יכול היה לראותו מראש ואי אפשר היה למנוע תוצאותיו אף בזהירות סבירה;
- (2) אשמו של אדם אחר הוא שהיה הסיבה המכרעת לנזק;
- (3) הוא ילד שלא מלאו לו שנים עשרה שנה, והוא שניזוק, לאחר שהאדם שגרם לנזק הזמין אותו, או הרשה לו, לשהות בנכס, שבו או בקשר עמו אירע הנזק או להימצא כה קרוב לאותו נכס שבמהלכם הרגיל של הדברים היה עשוי להיפגע באשמו של אותו אדם.
65. נתבע שגרם לנזק באשמו, אלא שהתנהגותו של התובע היא שהביאה לידי האשם, רשאי בית המשפט לפטור אותו מחבותו לפצות את התובע או להקטין את הפיצויים ככל שבית המשפט יראה לצורך.
66. מקום שגם התובע גם הנתבע גרמו לנזק באשמו, אלא שהתנהגותו של הנתבע היא שהביאה לידי אשמו של התובע, רשאי בית המשפט להגדיל את הפיצויים שהנתבע היה חייב לשלם, אילולא הוראות סעיף 64, ובלבד שלא יעלו על הסכום שהיה חייב לשלם לולא גרם גם התובע לנזק באשמו.
67. אשמו של פלוני, לענין סעיפים 64 עד 66 – לרבות אשמו של אדם שאותו פלוני אחראי לו, והוא כשאין משמעות אחרת מתחייבת מן ההקשר.
68. (א) סבל אדם נזק, מקצתו עקב אשמו שלו ומקצתו עקב אשמו של אחר, לא תיכשל תביעת פיצויים בעד הנזק מחמת אשמו של הניזוק, אלא שהפיצויים שייפרעו יופחתו בשיעור שבית המשפט ימצא לנכון ולצורך תוך התחשבות במידת אחריותו של התובע לנזק; אולם האמור בזה אין כוחו יפה להכשיל הגנה הנובעת מחוזה, ואם חל על התביעה חוזה או דין המגבילים את החבות, לא ייפרע התובע פיצויים למעלה מן הגבול שנקבע כאמור.
- (ב) הופחתו הפיצויים לפי סעיף קטן (א), יקבע בית המשפט וירשום את סך כל הפיצויים שהתובע היה יכול להיפרע אילולא אשמו.
- (ג) הוראות הסעיפים 11 ו-83 יחולו כל אימת שנמצאו שנים או יותר חבים לפי סעיף קטן (א) על נזק שנגרם לאדם, או שהיו חבים אילו נתבעו לדין.
69. מת אדם, עקב אשמו שלו ושל אחר, ואילו הוגשה תובענה לטובת העזבון לפי סעיף 19 היה בית המשפט מפחית את הפיצויים לפי סעיף 68(א), הרי אם תוגש תובענה לטובת התלויים באותו אדם לפי סעיף 78 יופחתו הפיצויים בשיעור יחסי.
70. בכל מקרה שחל עליו סעיף 68(א) ואחד מבני האשם פוטר עצמו מחבותו כלפי בר-אשם פלוני או בא-כוחו החוקי, בהסתמך על דין התיישנות, לא יהיה זכאי להיפרע מאותו פלוני או מבא-כוחו פיצויים או השתתפות מכוח הסעיף האמור.
- פרק ה': תרופות לעוולות**
71. כל בית משפט אזרחי יהא מוסמך בתחומי שיפוטו ליתן תרופה לעוולה על פי פקודה זו, בכפוף להוראות כל דין חקוק החל על אותו בית משפט, ורשאי הוא ליתן ציווי בשל עוולה גם כשלא נתבעו או לא נפסקו פיצויים או סעד אחר.
72. ציווי יכול שיהיה צו עשה או צו לא-תעשה, לשעה או לתמיד.
73. בית המשפט לא יתן ציווי לשעה אלא אם ראה להנחת דעתו, על פי תצהיר או בדרך אחרת, כי קיימת שאלה של ממש שיש לדון בה, וקרוב לודאי שהתובע יהא זכאי לתרופה ושיהא קשה, או אי אפשר, לעשות מלוא הצדק בשלב מאוחר יותר אם לא יינתן ציווי לשעה.
74. בית המשפט לא יתן ציווי, אם הוא סבור שהפגיעה או הנזק שנגרמו לתובע הם קטנים וניתנים להערכה בכסף ולפיצוי מספיק בתשלום כסף, ומתן ציווי יהיה בו משום התעמרות בנתבע, אך רשאי הוא לפסוק פיצויים.
75. הוראות סעיפים 72 עד 74 באות להוסיף על סמכויות בתי המשפט ליתן ציווי לפי כל דין חקוק אחר ולא לגרוע מהן.

גרם נזק באשם

התנהגות התובע

התנהגות הנתבע

אשם של פלוני – מהו

אשם תורם

אשם תורם שגרם מוות

טענת התיישנות

כל בית משפט מוסמך ליתן תרופה

ציוויים

תנאים למתן ציווי

מקום שאין ליתן ציווי

שמירת סמכויות

76. פיצויים אפשר שיינתנו הם בלבד או בנוסף על ציווי או במקומו; אלא שאם —

(1) סבל התובע נזק, יינתנו פיצויים רק בשל אותו נזק שעלול לבוא באורח טבעי במהלכם הרגיל של הדברים ושכא במישרין מעולת הנתבע;

(2) סבל התובע נזק ממון, לא יינתנו לו פיצויים בשל הנזק אלא אם מסר פרטים עליו בכתב התביעה או בצירוף לו.

77. (א) בכפוף להוראות סעיפים 83-85, אדם שנפרע פיצויים או סעד אחר בשל עוולה, ומי שתובע באמצעות אדם כאמור או מכוחו, לא ייפרעו פיצויים נוספים בשל אותה עוולה.

אין נפרעים אלא פעם אחת בלבד

(ב) לא ייפרע אדם פיצויים או סעד אחר בשל עוולה אם יש בה גם הפרת חוזה או הפרת חיוב הדומה לחיוב על פי חוזה, ובית משפט, בית דין או בורר כבר פסק פיצויים בעד הפרה זו לאותו אדם או למי שמכוחו הוא תובע.

(ג) לא ייפרע אדם פיצויים בעד הפרת חוזה או בעד הפרת חיוב הדומה לחיוב על פי חוזה, אם אותה הפרה היא גם עוולה ובית משפט כבר פסק בשל אותה עוולה פיצויים או סעד אחר לאותו אדם או למי שבאמצעותו או מכוחו הוא תובע.

78. גרמה עוולה למותו של אדם, והיה אותו אדם, אילולא מת, זכאי אותה שעה לפיצויים לפי פקודה זו בעד חבלת גוף שגרמה לו העוולה — יהיו בן זוגו, הורו וילדו זכאים לפיצויים מן האדם האחראי לעוולה.

זכותם של תלויים לפיצויים

79. תובענה לפיצויים לפי סעיף 78 תוגש על ידי מבצע הצוואה, או מנהל העזבון, או היורשים של המת, לטובת בן זוגו, הורו וילדו, או לטובת אלה מהם שעודם בחיים; אם תוך ששה חדשים לאחר מות הנפגע לא הוגשה תובענה כאמור — כל מי שלטובתו אפשר היה להגישה רשאי להגישה בשם כולם או בשם מקצתם.

הזכאי להגיש תובענה

80. בתובענה לפי סעיף 78 יש למסור פרטים בדבר האנשים שלטובתם היא מוגשת ובדבר הפסד הממון שסבל כל אחד מהם עקב מות הנפגע, והפיצויים יינתנו בעד הפסד הממון שסבלו למעשה, או עתידים לסבול אותו למעשה, ובכלל זה הוצאות שהוציאו לקבורתו; לאחר שינוכו מסכום הפיצויים הוצאות משפט שלא נגבו מהנתבע, יקבע בית המשפט בשעת שפיטה, את חלקו של כל אחד מן הזכאים בסכום הנותר.

הפיצויים וחישובם

81. בקביעת סכום הפיצויים לא יובאו בחשבון —

סכומים שלא יחושבו

(1) סכום שנתקבל או שזכאים לקבלו במות המת לפי חוזה ביטוח;

(2) סכום ששולם או שחייבים לשלמו לרגל האבל על המת.

82. (א) המבוטח לפי חלק ב' לחוק הביטוח הלאומי, תשי"ד-1953 (להלן בפרק זה — החוק), לרבות התלוי בו כאמור בסעיף 22(ב) לחוק, שהיו זכאים לפי פקודה זו עקב מאורע אחד גם לפיצויים מן המעביד, וגם לגימלה לפי חלק ב' לחוק — תנוכה הגימלה מסכום הפיצויים שהיו מגיעים להם ממעבידם אילולא סעיף זה.

פיצויים וגימלאות

(ב) לענין סעיף זה —

"גימלה" — השווי הכספי של הגימלאות, להוציא גימלה בעין, שניתנו או שעתידות להינתן לפי חלק ב' לחוק, לרבות תמורת דמי פגיעה המשתלמת לפי סעיף 38 לחוק, וגימלה שהופחתה או שנשללה עקב מעשה או מחדל של העובד, או שלא ניתנה בגלל בחירה בגימלה אחרת לפי החוק, רואים אותה כאילו ניתנה או שעתידה להינתן בשלמותה; הוראות שר העבודה לפי סעיף 49(ב) לחוק בדבר היוון קיצבאות ובדבר חישוב ערכן הכספי של גימלאות בעין, כוחן יפה גם לקביעת השווי הכספי של גימלאות לענין סעיף קטן זה;

"מעביד" — החייב לפי החוק בתשלום דמי הביטוח בעד המבוטח, לרבות מי שהמעביד אחראי למעשהו לפי סעיף 13 לפקודה זו.

(ג) בנסיבות האמורות בסעיף קטן (א) לא יראו, לענין סעיף 70 לחוק, את המעביד כצד שלישי שזכויות כלפיו מועברות למוסד לביטוח לאומי.

83. (א) סבל אדם נזק עקב עוולה — אין פסק הדין שניתן נגד מעוול החב על אותו נזק חוסם בעד הגשת תובענה נגד אדם אחר שאילו נתבע לדין היה חב על אותו נזק כמעוול יחד.

תביעה ושיפוי במעוולים יחד

(ב) הוגשו בשל נזק אחד על ידי האדם שסבל אותו או לטובת עזבונו, בן זוגו, הורו או ילדו, תובענות אחדות נגד מעוולים החבים על אותו נזק, אם כמעוולים יחד ואם באופן אחר — סך כל הסכומים שאפשר להיפרע כפיצויים בפסקי הדין שיינתנו באותן תובענות לא יעלה על סכום

הפיצויים שנפסק בפסק הדין שניתן ראשון ולא בוטל בערעור, או כפי ששונה בערעור, ובכל אחת מן התובענות, זולת זו שניתן בה פסק דין ראשון כאמור, לא יהיה התובע זכאי להוצאות, אלא אם סבור בית המשפט שהיה יסוד סביר להגיש את התובענה; היה פסק הדין הראשון נגד מעביד כמשמעותו בסעיף 82 ובנסיבות המפורטות בו, יבוא לענין סעיף קטן זה במקום סכום הפיצויים שבפסק הדין הראשון הסכום שהיו פוסקים אילולא סעיף 82.

שיפוי בין מעוולים

84. (א) כל מעוול החב על הנזק רשאי להיפרע דמי השתתפות מכל מעוול אחר החב, או שאילו נתבע היה חב, על אותו נזק, אם כמעוול יחד ואם באופן אחר, אלא ששום אדם לא יהא זכאי להיפרע דמי השתתפות לפי סעיף קטן זה ממי שזכאי לשיפוי ממנו בשל החבות שבגללה נתבעת ההשתתפות. (ב) בהליכים על השתתפות לפי סעיף זה יהיו דמי ההשתתפות בסכום שיקבע בית המשפט על פי הצדק והיורש בהתחשב עם מידת אחריותו של האדם לנזק; בית המשפט מוסמך לפטור אדם מחובת השתתפות או להורות שהשתתפותו של אדם תהא כדי שיפוי מלא.

הגדרה

85. "עוולה", בסעיפים 83 ו-84 – בין אם היא עבירה פלילית ובין אם לאו, והאמור בהם אינו בא להשפיע על הליך פלילי בשל מעשה שלא כדין או לעשות אכיף כל הסכם בדבר שיפוי, שלא היה אכיף אילולא סעיפים אלה.

86. שעה שבאים לשום פיצויים המשתלמים בשל עוולה, לא יובא בחשבון כל סכום ששולם או שמגיע לרגל אותה עוולה על פי חוזה ביטוח.

סכום ביטוח לא יובא בחשבון פיצויים

87. (בוטל).

(תיקון מס' 11 תשע"ז-2017)

88. היו העובדות שעליהן מתבססת תובענה על עוולה מהוות עבירה פלילית, לא ישמש הדבר מחסום בפני התובענה, אך אם ראה בית המשפט הדין בתובענה בכל שלב של ההליכים שהעובדות מהוות, או עשויות להוות, פשע, יעכב בית המשפט את המשך ההליכים עד שיוכח שהעובדות נמסרו לידיעת המשטרה או שהן ידועות לה.

עוולה שהיא גם עבירה

89. לענין תקופת התיישנות בתובענות על עוולות - "היום שנולדה עילת התובענה" הוא אחד מאלה:

תחילת התיישנות

- (1) מקום שעילת התובענה היא מעשה או מחדל – היום שבו אירע אותו מעשה או מחדל; היה המעשה או המחדל נמשך והולך – היום שבו חדל;
- (2) מקום שעילת התובענה היא נזק שנגרם על ידי מעשה או מחדל – היום שבו אירע אותו נזק; לא נתגלה הנזק ביום שאירע – היום שבו נתגלה הנזק, אלא שבמקרה אחרון זה תתיישן התובענה אם לא הוגשה תוך עשר שנים מיום אירוע הנזק.

תקנות הנזיקין (אחריות עובדי ציבור), התשס"ו-2006

בתוקף סמכותי לפי סעיפים 7ב(ג) ו-7ד, 7א(א) ו-7ה לפקודת הנזיקין [נוסח חדש] (להלן – הפקודה), וסעיף 108 לחוק בתי המשפט [נוסח משולב], התשמ"ד-1984, ובאישור ועדת חוקה חוק ומשפט של הכנסת אני מתקינה תקנות אלה:

פרק א': פרשנות

הגדרה

1. בתקנות אלה, "תקנות סדר הדין" – תקנות סדר הדין האזרחי, התשמ"ד-1984.

פרק ב': הודעה על הגשת תובענה נגד עובד ציבור

חובת הודעה על הגשת תובענה נגד עובד ציבור

2. (א) הוגשה תובענה נגד עובד ציבור שהוא עובד המדינה, כאמור בסעיף 7ב לפקודה, יודיע התובע על הגשתה למשרד פרקליט המחוז שבו נמצא מקום מושבו של בית המשפט הדין בתובענה או ליועץ המשפטי לכנסת, לפי הענין; העתק כתב התביעה יצורף להודעה.
(ב) הוגשה תובענה נגד עובד ציבור שהוא עובד רשות ציבורית, כאמור בסעיף 7ג לפקודה, יודיע התובע על הגשתה ליועץ המשפטי של הרשות הציבורית; העתק כתב התביעה יצורף להודעה.
(ג) הודעה לפי תקנת משנה (א) או (ב) תהא ערוכה לפי טופס 1 שבתוספת.

המועד להמצאת ההודעה ודרכי המצאתה

3. הודעה כאמור בתקנה 2 תומצא למדינה או לרשות הציבורית, לפי הענין, באותו מועד שבו יומצא כתב התביעה לעובד הציבור; על המצאת ההודעה יחולו הוראות פרק ל"ב לתקנות סדר הדין, בשינויים המחויבים ובכפוף להוראות תקנות אלה.

פרק ג': הודעת המדינה על הכרה במעשה העובד כמעשה שנעשה תוך כדי תפקידו השלטוני

התנאים למסירת הודעה על הכרה במעשה

4. המדינה תמסור הודעה לבית המשפט, לגבי עובד ציבור שהוא עובד מדינה, כי היא מכירה בכך שמעשה העובד נעשה תוך כדי מילוי תפקידו השלטוני, כאמור בסעיף 7ב(א) לפקודה (להלן – הודעת הכרה), אם התקיימו כל אלה:

- (1) המעשה נעשה תוך כדי תפקידו השלטוני של העובד;
- (2) המעשה לא נעשה ביועץ מתוך כוונה לגרום נזק או בשוויון נפש לאפשרות גרימתו במעשה כאמור.

מסירת הודעת הכרה

5. הודעת הכרה לגבי –

- (1) עובד המדינה – תימסר על ידי היועץ המשפטי לממשלה או מי שהוא הסמיכו לכך^[1];
- (2) עובד המדינה שהוא עובד הכנסת – תימסר על ידי היועץ המשפטי לכנסת.

התקופה למסירת הודעת הכרה ועריכתה

6. (א) היתה המדינה צד לתובענה – תוגש הודעת ההכרה לבית המשפט יחד עם כתב ההגנה מטעם המדינה והעתק ממנה יומצא לבעלי הדין.
(ב) לא היתה המדינה צד לתובענה – תוגש הודעת ההכרה לבית המשפט בתוך התקופה הקבועה בתקנות סדר הדין להגשת כתב הגנה והעתק ממנה יומצא לבעלי הדין; כתב הגנה מטעם המדינה יוגש בתוך 30 ימים מיום שהורה בית המשפט על צירוף המדינה כצד לתובענה לפי הוראות סעיף 7ב(א) לפקודה.

(ג) הודעת הכרה תהיה ערוכה לפי טופס 2 שבתוספת; אישור היועץ המשפטי לממשלה או היועץ המשפטי לכנסת, לפי הענין, יצורף להודעה.

מועדים להגשת בקשות לפי סעיף 7ב לפקודה

7. (א) בקשת תובע לפי סעיף 7ב(ג) לפקודה, כי בית המשפט יקבע שלא מתקיימים תנאי החסינות לפי סעיף 7א לפקודה, תוגש לבית המשפט בתוך 14 ימים מן היום שבו הומצאה לו בקשת המדינה לפי סעיף 7ב(ב) לפקודה לדחות את התובענה נגד עובד המדינה.

(ב) בקשת עובד המדינה לפי סעיף 7ב(ד) לפקודה, כי בית המשפט יקבע שמתקיימת החסינות לפי סעיף 7א לפקודה, תוגש לבית המשפט בתוך 14 ימים מן היום האחרון להגשת הודעת הכרה כאמור בתקנה 6.

פרק ד': הגשת תובענה נגד עובד ציבור שהוא עובד רשות ציבורית

אישור היועץ המשפטי של הרשות הציבורית

8. בקשת רשות ציבורית לפי סעיף 7ג(א) לפקודה, כי בית המשפט יקבע שמתקיימים תנאי החסינות לפי סעיף 7א לפקודה, תוגש לבית המשפט לאחר קבלת אישורו של היועץ המשפטי של הרשות הציבורית; אישור היועץ המשפטי יצורף לבקשה.

המועד להגשת בקשה לפי סעיף 7ג לפקודה

9. בקשת רשות ציבורית או עובד רשות ציבורית לפי סעיף 7ג(א) לפקודה, כי בית המשפט יקבע שמתקיימים תנאי החסינות לפי סעיף 7א לפקודה, תוגש לבית המשפט בתוך 30 ימים מהיום שבו הומצא כתב התביעה לרשות הציבורית או לעובד הרשות הציבורית, לפי הענין; העתק הבקשה יומצא לבעלי הדין.

פרק ה': הגשת בקשה בענין התקיימות תנאי החסינות והחלטה בה

הגשת בקשה לפי סעיפים 7ב(ב), 7ב(ד) או 7ג(א)

10. על הגשת בקשה לפי סעיפים 7ב(ג) או (ד) או 7ג(א) לפקודה יחולו הוראות סימן א' לפרק כ' בתקנות סדר הדין, בשינויים המחויבים ובכפוף להוראות תקנות אלה.

החלטה בבקשה

11. (א) במועד שנקבע לדיון יתייצבו המצהירים לחקירה על תצהיריהם, אלא אם כן הורה בית המשפט אחרת.

(ב) הדיון בבקשה יסתיים בתוך יום אחד; ראה בית המשפט כי יש צורך בכך, רשאי הוא לקבוע ימי דיונים נוספים, ברציפות ככל האפשר, עד גמר חקירת העדים.

(ג) בעלי הדין רשאים להגיש לבית המשפט, עד שבעה ימים לפני המועד שנקבע לדיון, רשימת אסמכתאות משפטיות ועיקרי טיעון בכתב; סיכום טענות בעלי הדין יהיה בעל פה ביום הדיון בבקשה לאחר סיום הבאת הראיות.

(ד) בית המשפט ייתן החלטה בבקשה לכל המאוחר בתוך 14 ימים, לכל המאוחר, מתום הדיון בבקשה, ולפני מתן כל החלטה אחרת בתובענה.

הגשת כתב הגנה בתובענה נגד עובד רשות ציבורית

12. החליט בית המשפט, לבקשת רשות ציבורית או עובד הרשות לפי סעיף 7ג(א) לפקודה, כי מתקיימים תנאי החסינות לפי סעיף 7א לפקודה, תגיש הרשות הציבורית כתב הגנה בתוך 30 ימים מהיום שבו ניתנה החלטת בית המשפט, אם לא הגישה קודם לכן; החליט בית המשפט כי לא מתקיימים תנאי החסינות, יגיש העובד כתב הגנה בתוך 30 ימים מהיום שבו ניתנה החלטת בית המשפט.

הגשת כתב הגנה בתובענה נגד עובד המדינה

13. לא הגישה המדינה הודעת הכרה, והחליט בית המשפט, לבקשת עובד המדינה לפי סעיף 7ב(ד) לפקודה, כי מתקיימים תנאי החסינות לפי סעיף 7א לפקודה, תגיש המדינה כתב הגנה בתוך 30 ימים מהיום שבו ניתנה החלטת בית המשפט, אם לא הגישה קודם לכן; הגישה המדינה הודעת הכרה, והחליט בית המשפט, לבקשת תובע לפי סעיף 7ב(ג) לפקודה, כי לא מתקיימים תנאי החסינות לפי סעיף 7א לפקודה, יגיש עובד המדינה כתב הגנה בתוך 30 ימים מהיום שבו ניתנה החלטת בית המשפט.

ערעור

14. המועד להגשת ערעור או בקשת רשות לערער לפי הענין, על החלטה של בית המשפט בבקשות לפי סעיפים 7ב(ג) או (ד), ו-7ג(א) לפקודה, הוא 30 ימים מיום מתן ההחלטה.

פרק ו': שונות

תחולת תקנות סדר הדין האזרחי

15. בעל ענין שבסדר דין שאין לגביו הוראה בתקנות אלה, ינהג בית המשפט על פי הוראות תקנות סדר הדין.

תחילה

16. תחילתן של תקנות אלה ביום י"ב בשבט התשס"ו (10 בפברואר 2006).

תוספת

טופס 1

(תקנה 2(ג))

הודעה על הגשת תובענה נגד עובד ציבור

טופס 2

(תקנה 6(ג))

הודעה על קיומה של חסינות לפי סעיף 7א לפקודת הנזיקין

כ"ז באדר התשס"ו (27 במרס 2006)

ציפי לבני

שרת המשפטים

חוק העונשין, התשל"ז-1977

(סעיפים נבחרים)

פרק ד': העבירה הפלילית ואחריות לה

סימן א': היסוד העובדתי שבעבירה

18. (א) "פרט", לענין עבירה - המעשה בהתאם להגדרתה, וכן נסיבה או תוצאה שנגרמה על ידי המעשה, מקום שהן נמנות עם הגדרת אותה עבירה.
(ב) "מעשה" - לרבות מחדל, אם לא נאמר אחרת.
(ג) "מחדל" - הימנעות מעשייה שהיא חובה לפי כל דין או חוזה.

(תיקון מס' 39)
תשנ"ד-1994

(תיקון מס' 39)
תשנ"ד-1994

מבנה היסוד העובדתי

(תיקון מס' 39)

סימן ב': היסוד הנפשי שבעבירה

19. אדם מבצע עבירה רק אם עשאה במחשבה פלילית, זולת אם –
(1) נקבע בהגדרת העבירה כי רשלנות היא היסוד הנפשי הדרוש לשם התהוותה; או
(2) העבירה היא מסוג העבירות של אחריות קפידה.
20. (א) מחשבה פלילית - מודעות לטיב המעשה, לקיום הנסיבות ולאפשרות הגרימה לתוצאות המעשה, הנמנים עם פרטי העבירה, ולענין התוצאות גם אחת מאלה:
(1) כוונה - במטרה לגרום לאותן תוצאות;
(2) פיזיות שבאחת מאלה:

(תיקון מס' 39)
תשנ"ד-1994

דרישת מחשבה פלילית

(תיקון מס' 39)
תשנ"ד-1994

מחשבה פלילית

(תיקון מס' 39)
תשנ"ד-1994

- (א) אדישות - בשוויון נפש לאפשרות גרימת התוצאות האמורות;
(ב) קלות דעת - בנטילת סיכון בלתי סביר לאפשרות גרימת התוצאות האמורות, מתוך תקווה להצליח למנען.
(ב) לענין כוונה, ראייה מראש את התרחשות התוצאות, כאפשרות קרובה לוודאי, כמוה כמטרה לגרמן.
(ג) לענין סעיף זה –
(1) רואים אדם שחשד בדבר טיב ההתנהגות או בדבר אפשרות קיום הנסיבות כמי שהיה מודע להם, אם נמנע מלבררם;
(2) אין נפקה מינה אם נעשה המעשה באדם אחר או בנכס אחר, מזה שלגביו אמור היה המעשה להיעשות.

21. (א) רשלנות – אי מודעות לטיב המעשה, לקיום הנסיבות או לאפשרות הגרימה לתוצאות המעשה, הנמנים עם פרטי העבירה, כשאדם מן היישוב יכול היה, בנסיבות הענין, להיות מודע לאותו פרט, ובלבד –

רשלנות

(תיקון מס' 39)

- (1) שלענין הפרטים הנותרים היתה לפחות רשלנות כאמור;
(2) שבעבירה שעם פרטיה נמנית תוצאה שנגרמה על ידי המעשה או סכנה העלולה להיגרם בשלו – העושה נטל סיכון בלתי סביר להתרחשות התוצאה או לגרימת הסכנה כאמור.

(תיקון מס' 126)
תשע"ו-2016

- (ב) רשלנות יכול שתקבע כיסוד נפשי מספיק רק לעבירה שאיננה מסוג פשע.

סימן ג': אחריות קפידה

(תיקון מס' 39)
תשנ"ד-1994

אחריות קפידה והיקפה

(תיקון מס' 39)
תשנ"ד-1994

(תיקון מס' 39) (תיקון)

22. (א) אדם נושא באחריות קפידה בשל עבירה, אם נקבע בחיקוק שהעבירה אינה טעונה הוכחת מחשבה פלילית או רשלנות; ואולם, אין בהוראות סעיף קטן זה לבטל את האחריות בשל עבירות שחוקקו טרם כניסתו לתוקף של חוק זה ונקבע בדין שאינן טעונות הוכחת מחשבה פלילית או רשלנות. לענין סעיף קטן זה, "בדין" - לרבות בהלכה פסוקה.
(ב) לא יישא אדם באחריות לפי סעיף זה אם נהג ללא מחשבה פלילית וללא רשלנות ועשה כל שניתן למנוע את העבירה; הטוען טענה כאמור - עליו הראיה.
(ג) לענין אחריות לפי סעיף זה, לא יידון אדם למאסר, אלא אם כן הוכחה מחשבה פלילית או רשלנות.

23. (א) תאגיד יישא באחריות פלילית –

- (1) לפי סעיף 22, כשהעבירה נעברה על-ידי אדם במהלך מילוי תפקידו בתאגיד;
- (2) לעבירה המצריכה הוכחת מחשבה פלילית או רשלנות, אם, בנסיבות הענין ולאור תפקידו של האדם, סמכותו ואחריותו בניהול עניני התאגיד, יש לראות במעשה שבו עבר את העבירה, ובמחשבתו הפלילית או ברשלנותו, את מעשהו, ומחשבתו או רשלנותו, של התאגיד.
- (ב) בעבירה שנעברה במחדל, כאשר חובת העשיה מוטלת במישרין על התאגיד, אין נפקה מינה אם ניתן לייחס את העבירה גם לבעל תפקיד פלוני בתאגיד, אם לאו.

סימן ה': העבירות לפי חומרתן

(תיקון מס' 39)
תשנ"ד-1994
סיווג עבירות

24. אלה סוגי העבירות לפי חומרתן:

(תיקון מס' 39)

- (1) "פשע" - עבירה שנקבע לה עונש חמור ממאסר לתקופה של שלוש שנים;
- (2) "עוון" - עבירה שנקבע לה עונש מאסר לתקופה העולה על שלושה חודשים ושאינה עולה על שלוש שנים; ואם העונש הוא קנס בלבד - קנס העולה על שיעור הקנס שניתן להטיל בשל עבירה שעונשה הוא קנס שלא נקבע לו סכום;
- (3) "חטא" - עבירה שנקבע לה עונש מאסר לתקופה שאינה עולה על שלושה חודשים, ואם העונש הוא קנס בלבד - קנס שאינו עולה על שיעור הקנס שניתן להטיל בשל עבירה שעונשה הוא קנס שלא נקבע לו סכום.

פרק ה': עבירות נגזרות

(תיקון מס' 39)
תשנ"ד-1994

סימן א': הנסיון

(תיקון מס' 39)
תשנ"ד-1994
נסיון מהו

25. אדם מנסה לעבור עבירה אם, במטרה לבצעה, עשה מעשה שאין בו הכנה בלבד והעבירה לא הושלמה.

(תיקון מס' 39)

26. לענין נסיון, אין נפקה מינה אם עשיית העבירה לא היתה אפשרית מחמת מצב דברים שהמנסה לא היה מודע לו או טעה לגביו.

חוסר אפשרות
לעשיית העבירה

27. הוראה שבה נקבע לעבירה עונש חובה או שנקבע לה עונש מזערי, לא תחול על נסיון לעבור אותה.

(תיקון מס' 39)
עונש מיוחד על נסיון

28. מי שניסה לעבור עבירה, לא יישא באחריות פלילית לנסיון, אם הוכיח שמחפץ נפשו בלבד ומתוך חרטה, חדל מהשלמת המעשה או תרם תרומה של ממש למניעת התוצאות שבהן מותנית השלמת העבירה; ואולם, אין באמור כדי לגרוע מאחריותו הפלילית בשל עבירה מושלמת אחרת שבמעשה.

(תיקון מס' 39)
תשנ"ד-1994
פטור עקב חרטה

(תיקון מס' 39)
חומר"ד-1994

סימן ב': צדדים לעבירה

(תיקון מס' 39)
תשנ"ד-1994
מבצע

29. (א) מבצע עבירה - לרבות מבצעה בצוותא או באמצעות אחר.

- (ב) המשתתפים בביצוע עבירה תוך עשיית מעשים לביצועה, הם מבצעים בצוותא, ואין נפקה מינה אם כל המעשים נעשו ביחד, או אם נעשו מקצתם בידי אחד ומקצתם בידי אחר.
- (ג) מבצע באמצעות אחר הוא אדם שתורם לעשיית המעשה על-ידי אדם אחר שעשאו ככלי בידיו, כשהאחר היה נתון במצב כגון אחד המצבים הבאים, כמשמעותם בחוק זה:

(תיקון מס' 39)

(1) קטינות או אי שפיות הדעת;

(2) העדר שליטה;

(3) ללא מחשבה פלילית;

(4) טעות במצב דברים;

(5) כורח או צידוק.

(ד) לענין סעיף קטן (ג), אם העבירה מותנית בעושה מיוחד, יהיה אדם מבצע אותה עבירה גם כאשר הייחוד מתקיים באדם האחר בלבד.

30. המביא אחר לידי עשיית עבירה בשכנוע, בעידוד, בדרישה, בהפצרה או בכל דרך שיש בה

משדל

(תיקון מס' 39)

משום הפעלת לחץ, הוא משדל לדבר עבירה. 31. מי אשר, לפני עשיית העבירה או בשעת עשייתה, עשה מעשה כדי לאפשר את הביצוע, להקל עליו או לאבטח אותו, או למנוע את תפיסת המבצע, גילוי העבירה או שללה, או כדי לתרום בדרך אחרת ליצירת תנאים לשם עשיית העבירה, הוא מסייע.	מסייע (תיקון מס' 39) תשנ"ד-1994
32. הסיוע לעבור עבירה, עונשו - מחצית העונש שנקבע בחיקוק בשל ביצועה העיקרי; ואולם אם נקבע לה – (1) עונש מיתה או מאסר עולם חובה - עונשו מאסר עשרים שנה; (2) מאסר עולם - עונשו מאסר עשר שנים; (3) עונש מזערי - עונשו לא יפחת ממחצית העונש המזערי; (4) עונש חובה כלשהו - הוא יהיה עונש מרבי, ומחציתו תהא עונש מזערי.	עונש על סיוע (תיקון מס' 39)
33. הנסיון לשדל אדם לבצע עבירה, עונשו - מחצית העונש שנקבע לביצועה העיקרי; ואולם אם נקבע לה – (1) עונש מיתה או מאסר עולם חובה - עונשו מאסר עשרים שנים; (2) מאסר עולם - עונשו מאסר עשר שנים; (3) עונש מזערי - עונשו לא יפחת ממחצית העונש המזערי; (4) עונש חובה כלשהו - הוא יהיה עונש מרבי, ומחציתו תהא עונש מזערי.	נסיון לשידול (תיקון מס' 39)
34. (א) משדל או מסייע לא יישא באחריות פלילית לשידול או לסיוע, או לנסיון לשידול, אם מנע את עשיית העבירה או את השלמתה, או אם הודיע בעוד מועד לרשויות על העבירה לשם מניעת עשייתה או השלמתה ועשה למטרה זו כמיטב יכולתו בדרך אחרת; ואולם, אין באמור כדי לגרוע מאחריות פלילית לעבירה מושלמת אחרת שבמעשה. (ב) "רשויות", לענין סעיף זה - משטרת ישראל, או גוף אחר המוסמך על פי דין למנוע את עשיית העבירה או את השלמתה.	פטור עקב חרטה (תיקון מס' 39)
34א. (א) עבר מבצע, אגב עשיית העבירה, עבירה שונה ממנה או נוספת לה, כאשר בנסיבות הענין, אדם מן היישוב יכול היה להיות מודע לאפשרות עשייתה – (1) יישאו באחריות לה גם המבצעים בצוותא הנותרים; ואולם, נעברה העבירה השונה או הנוספת בכוונה, יישאו המבצעים הנותרים באחריות לה כעל עבירה של אדישות בלבד; (2) יישא באחריות לה גם המשדל או המסייע, כעבירה של רשלנות, אם קיימת עבירה כזאת באותו יסוד עובדתי.	עבירה שונה או נוספת (תיקון מס' 39)
(ב) הרשיע בית המשפט נאשם על פי סעיף קטן (א) (1) בעבירה שנקבע לה עונש חובה, רשאי הוא להטיל עליו עונש קל ממנו. 34ב. נתון שהוא תנאי להתהוות עבירה, תהיה לו נפקות לגבי כל צד לאותה עבירה, אף אם אינו מתקיים בו; ואולם נתון אישי שנפקותו מכוח חיקוק להחמיר בעונש, להקל בו, לשנותו בדרך אחרת, או למנעו, תהיה הנפקות לגבי אותו צד בלבד שבו הוא מתקיים.	נתונים ענייניים ואישיים (תיקון מס' 39)
סימן ג': הוראות משותפות 34ג. הנסיון, השידול, הנסיון לשידול או הסיוע, לעבירה שהיא חטא אינם בני עונש. 34ד. מלבד אם נאמר בחיקוק או משתמע ממנו אחרת, כל דין החל על הביצוע העיקרי של העבירה המושלמת חל גם על נסיון, שידול, נסיון לשידול או סיוע, לאותה עבירה.	(תיקון מס' 39) תשנ"ד-1994 סייג לנסיון, לשידול ולסיוע (תיקון מס' 39) חזון-1994 תחולת דין העבירה (תיקון מס' 39) תשנ"ד-1994

פרק ה'1: סייגים לאחריות פלילית

(תיקון מס' 39)
תשנ"ד-1994

(תיקון מס' 39) (תיקון)

סימן א': הוראות כלליות

(תיקון מס' 39)
תשנ"ד-1994

34ה. מלבד אם נאמר בחיקוק אחרת, חזקה על מעשה שנעשה בתנאים שאין בהם סייג לאחריות פלילית.

נטל ההוכחה
(תיקון מס' 39)

סימן ב': סייגים לפליליות המעשה

(תיקון מס' 39)
תשנ"ד-1994
קטיונות

34ו. לא יישא אדם באחריות פלילית בשל מעשה שעשה בטרם מלאו לו שתים עשרה שנים.

(תיקון מס' 39)

34ז. לא יישא אדם באחריות פלילית למעשה שעשה ולא היה בידו לבחור בין עשייתו לבין ההימנעות ממנו מחמת העדר שליטה על תנועותיו הגופניות, לענין אותו מעשה, כמו מעשה שנעשה עקב כפייה גופנית שהעושה לא יכול להתגבר עליה, תוך תגובה רפלקטורית או עוויתית, בשעת שינה, או במצב של אוטומטיזם או של היפנוזה.

העדר שליטה
(תיקון מס' 39)

34ח. לא יישא אדם באחריות פלילית למעשה שעשה אם, בשעת המעשה, בשל מחלה שפגעה ברוחו או בשל ליקוי בכושרו השכלי, היה חסר יכולת של ממש –

אי שפיות הדעת
(תיקון מס' 39)

(1) להבין את אשר הוא עושה או את הפסול שבמעשהו ; או

(2) להימנע מעשיית המעשה.

34ט. (א) לא יישא אדם באחריות פלילית למעשה שעשה במצב של שכרות שנגרמה שלא בהתנהגותו הנשלטת או שלא מדעתו.

שכרות
(תיקון מס' 39)

(ב) עשה אדם מעשה במצב של שכרות והוא גרם למצב זה בהתנהגותו הנשלטת ומדעת, רואים אותו כמי שעשה את המעשה במחשבה פלילית, אם העבירה היא של התנהגות, או באדישות אם העבירה מותנית גם בתוצאה.

(ג) גרם אדם למצב השכרות כדי לעבור בו את העבירה, רואים אותו כמי שעבר אותה במחשבה פלילית אם היא עבירה של התנהגות, או בכוונה אם היא מותנית גם בתוצאה.

(ד) בסעיף זה, "מצב של שכרות" - מצב שבו נמצא אדם בהשפעת חומר אלכוהולי, סם מסוכן או גורם מסמם אחר, ועקב כך הוא היה חסר יכולת של ממש, בשעת המעשה, להבין את אשר עשה או את הפסול שבמעשהו, או להימנע מעשיית המעשה.

(ה) סעיפים קטנים (א), (ב) ו-(ג) חלים גם על מי שלא היה חסר יכולת כאמור בסעיף קטן (ד), אך עקב שכרות חלקית לא היה מודע, בשעת מעשה, לפרט מפרטי העבירה.

34י. לא יישא אדם באחריות פלילית למעשה שהיה דרוש באופן מיידי כדי להדוף תקיפה שלא כדין שנשקפה ממנה סכנה מוחשית של פגיעה בחייו, בחירותו, בגופו או ברכושו, שלו או של זולתו; ואולם, אין אדם פועל תוך הגנה עצמית מקום שהביא בהתנהגותו הפסולה לתקיפה תוך שהוא צופה מראש את אפשרות התפתחות הדברים.

הגנה עצמית
(תיקון מס' 39)

34יא. (א) לא יישא אדם באחריות פלילית למעשה שהיה דרוש באופן מיידי כדי להדוף מי שמתפרץ או נכנס לבית המגורים, בית העסק או המושק החקלאי המגודר, שלו או של זולתו, בכוונה לבצע עבירה, או מי שמנסה להתפרץ או להיכנס כאמור.

הגנת בית מגורים,
בית עסק ומושק
חקלאי מגודר

(תיקון מס' 98)
תשס"ח-2008

(ב) הוראת סעיף קטן (א) לא תחול אם –

(1) המעשה לא היה סביר בעליל, בנסיבות העניין, לשם הדיפת המתפרץ או הנכנס ;

(2) האדם הביא בהתנהגותו הפסולה להתפרצות או לכניסה תוך שהוא צופה מראש את אפשרות התפתחות הדברים.

(ג) לענין סעיף זה, "מושק חקלאי" – לרבות שטח מרעה ושטח המשמש לאחסון ציוד וכלי רכב במושק חקלאי.

34יב. לא יישא אדם באחריות פלילית למעשה שהיה דרוש באופן מיידי להצלת חייו, חירותו, גופו או רכושו, שלו או של זולתו, מסכנה מוחשית של פגיעה חמורה הנובעת ממצב דברים נתון בשעת המעשה, ולא היתה לו דרך אחרת אלא לעשותו.

צורך
(תיקון מס' 39)

34יג. לא יישא אדם באחריות פלילית למעשה שנצטוו לעשותו תוך איום שנשקפה ממנו סכנה מוחשית של פגיעה חמורה בחייו, בחירותו, בגופו או ברכושו, שלו או של זולתו, ושאנוס היה לעשותו עקב כך.

כורח
(תיקון מס' 39)

34יד. לא יישא אדם באחריות פלילית למעשה שעשה באחד מאלה :

צידוק
(תיקון מס' 39)

- (1) הוא היה חייב או מוסמך, לפי דין, לעשותו;
- (2) עשהו על-פי צו של רשות מוסמכת שהיה חייב לפי דין לציית לה, זולת אם הצו הוא בעליל שלא כדין;
- (3) במעשה הטעון לפי דין הסכמה, כאשר המעשה היה דרוש באופן מידי לשם הצלת חיי אדם, שלמות גופו, או למניעת נזק חמור לבריאותו, ואם בנסיבות הענין לא היה בידו להשיג את ההסכמה;
- (4) עשהו באדם בהסכמה כדין, תוך פעולה או טיפול רפואיים, שתכליתם טובתו או טובת הזולת;
- (5) עשהו תוך פעילות ספורטיבית או משחק ספורטיבי, שאינם אסורים לפי דין ואינם נוגדים את תקנת הציבור, ובהתאם לכללים הנהוגים בהם.

34יד. (א) הוראות סעיפים 34ז, 34יא ו-34יב לא יחולו אם העושה היה מודע או אם אדם מן הישוב במקומו יכול היה, בנסיבות הענין, להיות מודע, לפני היווצרות המצב שבו עשה את מעשהו, כי הוא עלול לעשותו במצב זה, ואם העמיד את עצמו בהתנהגות נשלטת ופסולה באותו מצב; ובלבד שענינו של המעשה שנעשה במצבים האמורים בסעיף 34יא או בסעיף 34יב, לא היה הצלת אינטרס הזולת.

כניסה למצב בהתנהגות פסולה (תיקון מס' 39) תשנ"ד-1994

(ב) במקרה כאמור בסעיף קטן (א), רואים את האדם כמי שעשה את המעשה במחשבה פלילית, אם העבירה היא של התנהגות, או באדישות אם העבירה מותנית גם בתוצאה; נכנס אדם למצב כדי לעבור את העבירה, והיא מותנית גם בתוצאה, רואים אותו כמי שעבר את העבירה בכוונה.

34טו. הוראות סעיפים 34יא ו-34יב לא יחולו כאשר היתה מוטלת על האדם חובה על-פי דין או מכוח תפקידו לעמוד בסכנה או באיום.

חובה לעמוד בסכנה או באיום (תיקון מס' 39) תשנ"ד-1994

34טז. הוראות סעיפים 34י, 34יא ו-34יב לא יחולו כאשר המעשה לא היה סביר בנסיבות הענין לשם מניעת הפגיעה.

חריגה מן הסביר (תיקון מס' 39) תשנ"ד-1994

34יז. לא יישא אדם באחריות פלילית למעשה, אם, לאור טיבו של המעשה, נסיבותיו, תוצאותיו והאינטרס הציבורי, המעשה הוא קל ערך.

זוטי דברים (תיקון מס' 39)

34יח. (א) העושה מעשה בדמותו מצב דברים שאינו קיים, לא יישא באחריות פלילית אלא במידה שהיה נושא בה אילו היה המצב לאמיתו כפי שדימה אותו.

טעות במצב דברים (תיקון מס' 39) תשנ"ד-1994

(ב) סעיף קטן (א) יחול גם על עבירת רשלנות, ובלבד שהטעות היתה סבירה, ועל עבירה של אחריות קפידה בכפוף לאמור בסעיף 22(ב).

34יט. לענין האחריות הפלילית אין נפקה מינה אם האדם דימה שמעשהו אינו אסור, עקב טעות בדבר קיומו של איסור פלילי או בדבר הבנתו של האיסור, זולת אם הטעות היתה בלתי נמנעת באורח סביר.

טעות במצב משפטי (תיקון מס' 39)

34כ. נושא משרה שיפוטית לא יישא באחריות פלילית למעשה שעשה במילוי תפקידו השיפוטיים, אף אם חרג בכך מתחום סמכותו.

הגנה על רשות שופטת (תיקון מס' 39)

פרק ה'2: הוראות שונות

(תיקון מס' 39) תשנ"ד-1994

34כא. ניתן דין לפירושים סבירים אחדים לפי תכליתו, יוכרע הענין לפי הפירוש המקל ביותר עם מי שאמור לשאת באחריות פלילית לפי אותו דין.

(תיקון מס' 39) פרשנות

34כב. (א) לא יישא אדם באחריות פלילית לעבירה אלא אם כן היא הוכחה מעבר לספק סביר.

(תיקון מס' 39)

(ב) התעורר ספק סביר שמא קיים סייג לאחריות פלילית, והספק לא הוסר, יחול הסייג.

נפקותו של ספק (תיקון מס' 39)

34כג. באין בחוק הוראה לסתור, יחולו הוראות החלק המקדמי והחלק הכללי גם על עבירות שלא לפי חוק זה.

כלליות החלק המקדמי והחלק הכללי (תיקון מס' 39) תשנ"ד-1994

34כד. לענין עבירה –

(תיקון מס' 39) תשנ"ד-1994
הגדרות [5/א]

"בית מגורים" - בנין או מבנה או חלק מהם, שבידי בעלו או תופשו לשם מגורים, לעצמו או

(תיקון מס' 39) תשנ"ד-1994

למשפחתו או לעובדו, גם אם לעתים אין גרים בו; ולענין זה יראו כחלק מבית המגורים גם בנין או מבנה הסמוך לו, או תפוש עמו או משמש לצורך מסויים שלו, ובלבד שיש קשר ביניהם, בין צמוד ובין דרך מעבר גדור ומכוסה המוליך מן האחד למשנהו;

"בעל" ומונחים כיוצא בו, לענין נכסים - לרבות תאגיד, חבר בני-אדם הכשיר להיות בעל נכסים, והמדינה;

"דרך ציבורית" - כביש, שוק, ככר, רחוב, גשר וכל דרך שעוברים בה הרבים כדין;

"החזקה" - שליטתו של אדם בדבר המצוי בידו, בידו של אחר או בכל מקום שהוא, בין שהמקום שייך לו ובין אם לאו; ודבר המצוי בידם או בהחזקתם של אחד או כמה מבני חבורה בידיעתם ובהסכמתם של השאר יראו כמצוי בידם ובהחזקתם של כל אחד מהם ושל כולם כאחד;

"הליך שיפוטי" - כל הליך לפני בית משפט, בית דין, רשות שיפוטית, ועדת חקירה או אדם המוסמכים להשביע עדים;

"חבלה" - מכאוב, מחלה או ליקוי גופניים, בין קבועים ובין עוברים;

"חבלה חמורה" - חבלה העולה כדי חבלה מסוכנת, או הפוגעת או עלולה לפגוע קשות או לתמיד בבריאות הנחבל או בנוחותו, או המגיעה כדי מום קבע או כדי פגיעה קשה באחד האיברים, הקרומים או החושים החיצוניים או הפנימיים;

"חבלה מסוכנת" - חבלה שיש בה סכנת נפשות;

"חומר מחשב", "מחשב" - כהגדרתם בחוק המחשבים, תשנ"ה-1995;

"חוק" - לרבות אקט של הפרלמנט הבריטי או דבר המלך במועצתו או חלק מהם, או תקנות לפיהם, כפי תוקפם במדינה;

"ידיעה", לענין כל ביטוי המציין ניפוק או שימוש - ידיעת טיבו של הדבר המנופק או המשמש;

"כסף" - לרבות שטר מטבע, ממשך בנקאי, שיק וכל אסמכתה אחרת לתשלום כסף;

"לילה" - משעה 18.30 עד שעה 6.30;

"מקום ציבורי" - דרך, בנין, מקום או אמצעי תעבורה שיש אותה שעה לציבור זכות או רשות של גישה אליהם, בלא תנאי או בתנאי של תשלום, וכל בנין או מקום המשמש אותה שעה להתקהלות ציבורית או דתית או לבית משפט היושב בפומבי;

"ניפוק", של דבר - לרבות שימוש או עשיה בו, נסיון של שימוש או עשיה בו, או נסיון להניע אדם להשתמש או לעשות בו או לפעול על פיו;

"נייר ערך" - לרבות תעודה המעידה על זכות או זכות תביעה לנכס;

"נכס" - חי או דומם היכול לשמש נושא לבעלות;

"עובד הציבור" -

(1) עובד המדינה, לרבות חייל כמשמעותו בחוק השיפוט הצבאי, תשט"ו-1955;

(2) עובד רשות מקומית או רשות חינוך מקומית;

(3) עובד מועצה דתית;

(4) עובד המוסד לביטוח לאומי;

(5) עובד בנק ישראל;

(6) עובד ההסתדרות הציונית העולמית, הסוכנות היהודית לארץ ישראל, קרן קיימת לישראל, קרן היסוד - המגבית המאוחדת לישראל, לרבות חבר מועצה או הנהלה במוסדות אלה;

(7) עובד לשכת שירות התעסוקה;

(8) עובד מפעל, מוסד, קרן או גוף אחר שהממשלה משתתפת בהנהלתו, לרבות חבר מועצה או הנהלה בגופים אלה;

(9) בורר;

(10) נושא משרה או תפקיד על פי חיקוק, בין במינוי, בין בבחירה ובין בהסכם, אף אם איננו אחד מעובדי הציבור המנויים בפסקאות (1) עד (9);

(11) דירקטור מטעם המדינה בחברה ממשלתית, בחברה בת ממשלתית או בחברה מעורבת, כמשמעותן בחוק החברות הממשלתיות, תשל"ה-1975, וכן עובד של חברה

(תיקון מס' 52)

תשנ"ח-1998

(תיקון מס' 39) (תיקון

מס' 2) תשנ"ה-1995

[תשי"ז]

[תשל"ה]

כאמור או אדם המועסק בשירותה;

”פומבי”, לענין מעשה –

(1) מקום ציבורי, כשאדם יכול לראות את המעשה מכל מקום שהוא;

(2) מקום שאינו ציבורי, ובלבד שאדם המצוי במקום ציבורי יכול לראות את המעשה;

”פצע” – חתך או דקירה המבתרים או בוקעים כל קרום חיצוני של הגוף, ולענין זה קרום חיצוני הוא כל קרום שאפשר לנגוע בו בלי לבתר או לבקוע כל קרום;

”פרסום” – כתב, דבר דפוס, חומר מחשב, או כל מוצג חזותי אחר וכן כל אמצעי שמיעתי העשויים להעלות מלים או רעיונות, בין לבדם ובין בעזרת אמצעי כלשהו;

”פרסם” –

(1) בדברים שבעל פה – להשמיע מלים בפה או באמצעים אחרים, בהתקלות ציבורית או במקום ציבורי או באופן שאנשים הנמצאים במקום ציבורי יכולים לשמוע אותם, או להשמיען בשידורי רדיו או טלוויזיה הניתנים לציבור, או להפיצן באמצעות מחשב בדרך הזמינה לציבור, או להציען לציבור באמצעות מחשב;

(2) בפרסום שאינו דברים שבעל פה – להפיצו בקרב אנשים או להציגו באופן שאנשים במקום ציבורי יכולים לראותו, או למכרו או להציעו למכירה בכל מקום שהוא, או להפיצו בשידורי טלוויזיה הניתנים לציבור, או להפיצו לציבור באמצעות מחשב בדרך הזמינה לציבור, או להציעו לציבור באמצעות מחשב;

”ציבור” – לרבות כל חלק ממנו העלול להיפגע מהתנהגות שעליה מדובר בהקשרו של מונח

זה;

”קטין” – אדם שטרם מלאו לו 18 שנים.

סימן ה': התחייבות להימנע מעבירה

72. (א) בית משפט שהרשיע אדם רשאי, נוסף על העונש שהטיל, לצוות שהנידון ייתן התחייבות להימנע מעבירה בתוך תקופה שיקבע בית המשפט ושלא תעלה על שלוש שנים.

(ב) קבע בית המשפט שנאשם ביצע עבירה אך לא הרשיעו, רשאי הוא לצוות כי הנאשם ייתן התחייבות להימנע מעבירה בתוך תקופה שיקבע בית המשפט ושלא תעלה על שנה אחת.

(ג) התחייבות כאמור בסעיף זה תהיה בסכום שלא יעלה על סכום הקנס שמותר להטיל בשל העבירה שבה הורשע הנידון או שנקבע שביצע אותה, לפי העניין, ותהיה בערכים או בלי ערכים, הכל כפי שיצווה בית המשפט.

73. (בוטל).

74. ציווה בית המשפט על אדם לפי סעיף 72 ליתן התחייבות להימנע מעבירה, רשאי בית המשפט לכפותו לציית לצו וליתן את ההתחייבות על ידי שיטיל עליו מאסר לתקופה שלא תעלה על שלושה חדשים.

75. צו לפי סעיפים 72 או 74 ניתן לערער כאילו היה גזר דין של מאסר לשלושה חדשים.

76. התחייב אדם לפי סעיף 72 להימנע מעבירה, ולאחר מכן בית משפט הרשיעו בעבירה שתהייב להימנע ממנה או קבע כי הוא ביצע את העבירה כאמור אך לא הרשיעו, יצווה בית המשפט שהרשיע או שקבע כאמור, על תשלום סכום ההתחייבות; לא שולם סרום ההתחייבות, יהא דינו של סכום זה כדין קנס ויחולו עליו הוראות סעיפים 66 עד 70, ולענין התחייבות שהוטלה על אדם לפי סעיף 72(א) – גם הוראות סעיף 71.

סימן ו': פיצויים והוצאות

77. (א) הורשע אדם, רשאי בית המשפט לחייבו, בשל כל אחת מן העבירות שהורשע בהן, לשלם לאדם שניזוק על ידי העבירה סכום שלא יעלה על 258,000 שקלים חדשים לפיצוי הנזק או הסבל שנגרם לו.

(ב) קביעת הפיצויים לפי סעיף זה תהא לפי ערך הנזק או הסבל שנגרמו, ביום ביצוע העבירה

- או ביום מתן ההחלטה על הפיצויים, הכל לפי הגדול יותר.
- (ג) לענין גביה, דין פיצויים לפי סעיף זה כדין קנס; סכום ששולם או נגבה על חשבון קנס שיש בצדו חובת פיצויים, ייזקף תחילה על חשבון הפיצויים.
- (ד) הורה בית משפט כי פיצוי שהנאשם חויב בו לפי סעיף זה ישולם לשיעורין, והנאשם לא שילם את אחד התשלומים במועדו, תעמוד יתרת החוב לפירעון מיידי.
78. חיוב בפיצוי לפי סעיף 77 הוא, לענין ערעור הנאשם עליו, כפסק דין של אותו בית משפט שניתן בתובענה אזרחית של הזכאי נגד החייב בו; בערעור על פסק הדין שהביא לידי החיוב בפיצוי מותר לכלול גם ערעור על החיוב.
79. הורשע אדם, רשאי בית המשפט לחייבו בתשלום הוצאות המשפט, לרבות הוצאות העדים, בסכום שקבע בית המשפט; לענין ערעור ולענין סעיפים 66 עד 71 רואים הוצאות המשפט שחוייב בהן אדם לפי סעיף זה כאילו היו קנס.
80. (א) משפט שנפתח שלא דרך קובלנה וראה בית המשפט שלא היה יסוד להאשמה, או שראה נסיבות אחרות המצדיקות זאת, רשאי הוא לצוות כי אוצר המדינה ישלם לנאשם הוצאות הגנתו ופיצוי על מעצרו או מאסרו בשל האשמה שממנה זוכה, או בשל אישום שבוטל לפי סעיף 94(ב) לחוק סדר הדין הפלילי [נוסח משולב], תשמ"ב-1982 בסכום שייראה לבית המשפט; במשפט שמנהל קובל רשאי בית המשפט להטיל על הקובל תשלום כאמור.
- (ב) שר המשפטים רשאי לקבוע בתקנות, באישור ועדת החוקה חוק ומשפט של הכנסת, סכומי מקסימום להוצאות ולפיצויים האמורים.
- (ג) החלטת בית המשפט לפי סעיף זה ניתנת לערעור כפסק דין בפלילים.
81. (א) זיכה בית המשפט את הנאשם לאחר שראה כי התלונה שגרמה למשפט הוגשה בקלות ראש או לשם קינטור או ללא יסוד, רשאי הוא לחייב את המתלונן, לאחר שנתן לו הזדמנות סבירה לטעון טענותיו לענין זה, בתשלום הוצאות הגנתו של הנאשם והוצאות התביעה, כפי שיקבע בית המשפט.
- (ב) לענין ערעור על חיוב לפי סעיף קטן (א), דין המתלונן כדין נאשם שהורשע, ולענין גביית ההוצאות רואים את החיוב בהן כפסק דין של אותו בית משפט שניתן בתובענה אזרחית לטובת הזכאי נגד המתלונן.

(תיקון מס' 114)
תשע"ב-2012

חיוב בפיצוי דינו
כפסק דין [יא/41]

(תיקון מס' 23)

הוצאות המשפט
[יא/42]

הוצאות ההגנה
מאוצר המדינה
[יא/43] [תשל"א,
תשל"ה]

חוק סדר

יחסינו מח' 41

(תיקון מס' 9)

הוצאות הגנה על
המתלונן [יא/44]

חוק הערבות, התשכ"ז-1967

(סעיפים נבחרים)

פרק א': הוראות כלליות

1. (א) ערבות היא התחייבותו של אדם לקיים חיובו של אדם אחר כלפי שלישי.
- (ב) הערבות יכול שתהיה לחיוב כולו או מקצתו, קיים או עתיד לבוא, מתחדש או מותנה, קצוב או בלתי קצוב.
2. אין ערבות אלא לחיוב בר-תוקף.
3. הערבות נוצרת בהסכם בין הערב לבין הנושה או בהתחייבותו של הערב שהודעה עליה ניתנה לנושה; ואם היתה הערבות על פי צו של רשות - משנמסר כתב הערבות לרשות.
4. (א) אין הערב חב ביותר מחיובו של החייב ולא בחמור ממנו.
- (ב) הערב חב גם בריבית, בהוצאות ובדמי נזק שנתחייב בהם החייב בשל החיוב הנערב, ודינם של כל אלה כדין החיוב הנערב; והוא כשאין כוונה אחרת משתמעת מן הערבות.
- (ג) היה היקף הערבות מוגבל, אין הערב חב אלא בתחום ערבותו.
5. (א) הוקטן החיוב הנערב, על פי הסכם בין החייב לבין הנושה או על פי ויתור של הנושה, מופטר הערב במידה שהופטר החייב.
- (ב) הוגדל החיוב הנערב, על פי הסכם בין החייב לבין הנושה, אין הדבר משנה בחיובו של הערב.
- (ג) חל בחיוב הנערב שינוי אחר, על פי הסכם בין החייב לבין הנושה, משתנה חיובו של הערב לפי השינוי, אולם הברירה בידי הערב –
- (1) למלא ערבותו ללא שינוי, אם ניתן לעשות כן;
- (2) לבטל ערבותו אם השינוי היה שינוי יסודי הפוגע בזכויות הערב.
6. (א) גרם הנושה לאי-מילוי החיוב הנערב, מופטר הערב.
- (ב) גרם הנושה לפקיעת ערובה שניתנה להבטחת החיוב הנערב ונגרם על ידי כך לערב נזק, מופטר הערב כדי סכום הנזק.
7. (א) כל טענה שיש לחייב כלפי הנושה בקשר לחיובו עומדת גם לערב.
- (ב) התיישנה התביעה נגד החייב, מתיישנת גם התביעה נגד הערב, אם לא התיישנה לפני כן.
8. הערב והחייב אחראים כלפי הנושה יחד ולחוד, אולם אין הנושה רשאי לדרוש מן הערב מילוי ערבותו בלי שדרש תחילה מן החייב קיום חיובו, אלא באחת הנסיבות האלה:
- (1) הערב ויתר על הדרישה מן החייב;
- (2) ניתן נגד החייב צו קבלת נכסים או צו פירוק;
- (3) החייב מת או נמצא מחוץ לישראל או שמתן הדרישה כרוך בקשים מיוחדים.
9. זולת אם ניתנה הערבות שלא בהסכמת החייב, זכאי הערב לחזור על החייב ולהיפרע ממנו מה שנתן למילוי ערבותו, בתוספת הוצאות סבירות שהוציא לרגל הערבות וריבית בשיעור המלא לפי חוק פסיקת ריבית, תשכ"א-1961, מיום מילוי הערבות או מיום ההוצאות.
10. (א) הערב לא יהיה זכאי לחזור על החייב במידה שהוא היה עשוי להיות מופטר על ידי טענה שעמדה לחייב כלפי הנושה בקשר לחיובו והטענה היתה ידועה לערב ולא התגונן בה; ובלבד שזכות הערב לחזור על החייב אינה נפגעת אם עשה כאמור בסעיף 5(ג)(1).
- (ב) הוראות סעיף קטן (א) לא יחולו אם הערב מילא את ערבותו לאחר ששלח לחייב הודעה על כוונתו לעשות כן ונתן לו זמן סביר לפנות לבית המשפט.
11. לערב יהיו, לפני שמילא ערבותו, אותם הסעדים להבטחת זכותו לחזור על החייב הנתונים לנושה להבטחת חוב שטרם הגיע זמן פרעונו.
12. היה החיוב הנערב מובטח גם בשעבוד נכס של החייב, יעבור השעבוד לזכות הערב, לאחר

(תיקון מס' 1)
תשנ"ב-1992
מהות הערבות

סייג לערבות

יצירת הערבות

תחומה של הערבות

שינוי בחיוב

הפטר הערב

טענות הגנה

אחריות הערב

זכות הערב לחזור על החייב

סייג לזכות הערב לחזור על החייב

דין הערב לפני שמילא ערבותו

שעבוד נכס של החייב

שמילא ערבותו, להבטחת זכותו לחזור על החייב, ועל נותן השעבוד והנושה לעשות, לפי דרישת הערב, את הפעולות הדרושות כדי שכוחה של ההעברה יהיה יפה לכל דבר; והכל במידה שאין הדבר פוגע בזכויות הנושה.

13. שנים או יותר שערכו חיוב אחד, אם במאוחד ואם בנפרד, יהיו אחראים יחד ולחוד; ואם היה היקף הערבויות שונה, יהיו אחראים כאמור בתחום הערבות המשותפת; והכל כשאין כוונה אחרת משתמעת מן הערבויות.

ריבוי ערבים

14. נתן אדם לנושה התחייבות למילוי ערבותו של ערב, יהא דין ערבותו של הערב כלפי הנושה כדין חיוב נערב הן לענין היחסים בין אותו אדם לבין הנושה והן לענין היחסים בינו לבין הערב.

ערב בעד ערב

15. (א) ניתנה ערבות לחיוב עתיד לבוא רשאי הערב, כל עוד לא נוצר החיוב הנערב, לבטל ערבותו על ידי מתן הודעה בכתב לנושה, אולם עליו לפצות את הנושה בעד הנזק שנגרם לו עקב הביטול.

ביטול ערבות לחיוב עתיד לבוא

(ב) ניתנה ערבות כאמור בהסכמת החייב וביטל הערב ערבותו בלי שנתן לחייב הודעה על כך זמן סביר מראש, על הערב לפצות את החייב בעד הנזק שנגרם לו עקב אי-מתן ההודעה.

16. התחייבות של אדם לשפות נושה בשל אי-קיום חיובו של חייב כלפי הנושה, כשהתחייבות אינה בבחינת ערבות, יחולו עליה סעיפים 3, 9, 11 ו-12, בשינויים המחוייבים לפי הענין.

התחייבות לשיפוי

17. ערבות לחיוב שתקפו פגום רק מבחינת כשרותו או ייצוגו של החייב יראוה כהתחייבות לשיפוי; על התחייבות לשיפוי בשל אי-קיום חיוב כאמור לא יחולו סעיפים 9, 11 ו-12.

ערבות או התחייבות

לשיפוי בשל חיוב פגום
(תיקון מס' 2)
תשנ"ח-1997

פרק ב': ערבות של ערב יחיד

18. הוראות פרק זה יחולו על ערבות שנתן ערב יחיד לנושה, יהא כינויה אשר יהא, לרבות התחייבות לשיפוי.

תחולה

(תיקון מס' 2)

19. בפרק זה –

הגדרות

(תיקון מס' 2)

"נושה" – מי שמתן הלוואות הוא במהלך עסקיו הרגיל, אף אם אינו עיסוקו העיקרי;

"ערב יחיד" – מי שאינו תאגיד, ולמעט בן זוג של החייב או שותפו של החייב, בין בשותפות רשומה ובין בשותפות שאינה רשומה; היה החייב תאגיד, לא ייחשב כערב יחיד גם מי שהוא בעל ענין בתאגיד; לענין זה, "בעל ענין בתאגיד" – כהגדרת "בעל ענין" בתאגיד, בחוק ניירות ערך, תשכ"ח-1968;

"ערב מוגן" – אחד מאלה:

הודעה תשנ"ד-2014

(1) ערב יחיד, שבחווה הערבות בינו לבין הנושה נקוב סכום שאינו עולה על 89,311.66 שקלים חדשים;

(2) ערב יחיד, שבחווה הערבות בינו לבין הנושה נקוב סכום שאינו עולה על 744,263.82 שקלים חדשים, ובלבד שהחיוב הנערב נועד לרכישת זכויות בדירה המיועדת למגורי החייב, ילדיו הבגירים או הוריו.

20. (א) הסכומים הנקובים בהגדרה "ערב מוגן" בסעיף 19 יעודכנו ב-1 בינואר וב-1 ביולי של כל שנה (להלן – יום העדכון), לפי שיעור עליית המדד החדש לעומת המדד היסודי; ואולם יום העדכון הראשון יהיה ביום ג' באדר תשנ"ח (1 במרס 1998).

עדכון סכומים

(תיקון מס' 2)

(ב) לענין סעיף זה –

"מדד" – מדד המחירים לצרכן שמפרסמת הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה;

"המדד החדש" – המדד שפורסם לאחרונה לפני יום העדכון;

"המדד היסודי" – המדד שפורסם לאחרונה לפני יום העדכון הקודם, ולענין יום העדכון הראשון – המדד שפורסם בחודש יולי 1997.

21. (א) ערב יחיד ערב רק לסכום הנקוב בחווה הערבות ולתוספות כמפורט בסעיף 25.

ערבות בסכום קצוב

(ב) לא נקוב בחווה הערבות סכום קצוב – פטור ערב יחיד מערבותו.

(תיקון מס' 2)

22. (א) נושה יגלה לערב יחיד, לפני כריתת חוזה הערבות, את כל הפרטים הבאים, כפי שנקבעו בחווה שבינו לבין החייב:

חובת גילוי

(תיקון מס' 2)

(1) הסכום הנקוב בחווה שבינו לנושה לבין החייב (להלן – הקרן);

- (2) שיעור הריבית השנתי, בחישוב המביא בחשבון ריבית דריבית בהתאם למועד הפרעון;
- (3) תקופת החיוב, סכומי הפרעון של הקרן ושל הריבית ומועדי הפרעון;
- (4) היתה הריבית משתנה - שיעור הריבית בעת כריתת החוזה בהתחשב בריבית דריבית בהתאם למועד הפרעון בעת כריתת החוזה, ודרך השינוי;
- (5) היות הקרן או הריבית צמודות, ובסיס ההצמדה;
- (6) תוספות שנקבעו לפי סעיף 25(א)(4);
- (7) שיעור ריבית בשל איחור בפרעון וכן כל תשלום שיחויב בו החייב בשל אי קיום החיוב הנערב.
- (ב) נושה יגלה לערב יחיד, לפני כריתת חוזה הערבות, בנוסף לפרטים לפי סעיף קטן (א), את הפרטים הבאים:

- (1) היות הערב ערב יחיד או ערב מוגן;
- (2) מספר הערבים וחלקו היחסי של הערב בחיוב;
- (3) היות הערבות ערבות לחיוב קיים או לחיוב המחליף חיוב קיים;
- (4) שיעור הריבית כמשמעותה בסעיף 25(א)(2).
- (ג) גילוי הפרטים המפורטים בסעיף קטן (א)(1), (3) ו-(4), יהא כפי שהם מעודכנים למועד כריתת חוזה הערבות.
- (ד) גילוי הפרטים שבסעיף קטן (א) לגבי ערבות לחיוב עתיד לבוא, יהא כפי שהם ידועים לנושה בעת כריתת חוזה הערבות או כפי שניתן לקבוע אותם במועד האמור.

23. (א) לא גילה הנושה לערב יחיד את הפרטים המפורטים –

- (1) בסעיף 22(א)(1) - פטור ערב יחיד מערבותו אם בעת כריתת החוזה היה פער משמעותי בין סכום הערבות לסכום ההלוואה;
- (2) בסעיף 22(א)(2) - ימלא ערב יחיד את ערבותו לפי שיעור הריבית המינימלי המקובל בחוזים מאותו סוג;
- (3) בסעיף 22(א)(4) - ימלא ערב יחיד את ערבותו לפי שיעור הריבית המינימלי המקובל בחוזים מאותו סוג;
- (4) בסעיף 22(א)(3), (5), (6) או (7) ובסעיף 22(ב)(2) - ימלא ערב יחיד את ערבותו לפי אומד דעתו בעת כריתת חוזה הערבות;
- (5) בסעיף 22(ב)(1), (3) או (4) - פטור ערב יחיד מערבותו.
- (ב) הוכיח הנושה שערב יחיד ידע פרט מהפרטים הקבועים בסעיף 22, לא יחול סעיף קטן (א) בכל הנוגע לאותו פרט.

24. (א) נושה העומד לחתום על חוזה ערבות עם ערב יחיד, ימסור לו העתק מהחוזה ויתן לו הזדמנות סבירה לעיין בו לפני חתימתו, וכן ימסור לו העתק חתום לאחר החתימה.
- (ב) נושה ימסור לערב יחיד, לפי בקשתו, העתק מהחוזה שבין הנושה לחייב.

25. (א) ערב יחיד ערב, בנוסף לסכום הנקוב בחוזה הערבות, רק לתוספות אלה:

- (1) הפרשי הצמדה וריבית שלא יעלו על המוסכם בין הנושה לבין החייב;
- (2) ריבית בשל איחור בפרעון, ובלבד שלא יעלה שיעורה על ארבע נקודות אחוז מעל הריבית שנקבעה בחוזה שבין הנושה לבין החייב באין איחור בפרעון (להלן - ריבית מקורית); היתה הריבית המקורית ריבית משתנה, ייעשה החישוב על פי אותה ריבית כפי שינוייה מעת לעת, בתוספת שלא תעלה על ארבע נקודות אחוז על שיעור הריבית המקורית;
- (3) הוצאות שקבע בית המשפט או ראש ההוצאה לפועל;
- (4) תוספת שיקבע שר המשפטים בהתייעצות עם נגיד בנק ישראל.
- (ב) ערב יחיד יהיה חייב בתוספת המפורטת בסעיף קטן (א)(2) רק עבור התקופה שלאחר תום 15 הימים מיום שקיבל את ההודעה על אי קיום החיוב כאמור בסעיף 26.

26. (א) לא קיים החייב את חיובו, יודיע על כך הנושה לערב יחיד תוך 90 ימים מיום שהיה על

תוצאות אי גילוי
(תיקון מס' 2)

מסירת העתק מחוזה
(תיקון מס' 2)

תוספות לסכום
הערבות
(תיקון מס' 2)

הודעה על אי-קיום
(תיקון מס' 2)
תשנ"ח-1997

החייב לקיים את החיוב; לא הודיע כאמור, יופטר הערב כדי הנזק שנגרם לו בשל כך.
(ב) בהודעה כאמור בסעיף קטן (א), יפרט הנושה את תוכן הוראות סעיף קטן (ד)(2) ו-(3) ואת תוכן של הוראות סעיפים 27 ו-29.

(ג) שר המשפטים רשאי, בהתייעצות עם נגיד בנק ישראל, לקבוע סוג וסכום של חיובים שלגביהם פטור הנושה מלהודיע לערב על אי-קיום החיוב כאמור בסעיף קטן (א).

(ד) (1) ביקש נושה להעמיד לפרעון מוקדם הלוואה לפרעון בתשלומים, בשל איחור בפרעון, יודיע על כך לערב יחיד לפחות 15 ימים מראש; לא הודיע הנושה כאמור, לא יהיה הערב היחיד חייב בפרעון המוקדם;

(2) הודיע הערב היחיד על רצונו לפרוע את ההלוואה בתשלומים, רשאי הוא לפרוע את ההלוואה בהתאם לתנאי ההלוואה ולתנאי פריסת התשלומים כפי שנקבעו בחוזה שבין הנושה לחייב, וזאת מבלי לגרוע מזכויותיו כערב מוגן;

(3) לא הודיע הערב היחיד על רצונו לפרוע את ההלוואה כאמור בפסקה (2) תוך 15 ימים מיום שקיבל את ההודעה של הנושה כאמור בפסקה (1), יהיה הנושה רשאי להעמיד את ההלוואה לפרעון מוקדם.

(ה) הודעה של נושה לפי סעיפים קטנים (א) ו-(ד)(1) תישלח בדואר רשום לפי המען שמסר הערב לנושה; דרך מסירת הודעה של ערב יחיד לפי סעיף קטן (ד)(2) תיקבע בתקנות.

27. (א) לא תוגש תובענה נגד ערב מוגן אלא לאחר שנתקיימו שניים אלה:

(1) ניתן פסק דין נגד החייב;

(2) רשם ההוצאה לפועל אישר שעל מנת להיפרע מהחייב, ננקטו כל הליכי ההוצאה לפועל, לרבות הליכים למימוש משכנתה על דירת מגורים או למימוש משכון על זכויותיו בדירת מגורים והכל כשהם סבירים בנסיבות הענין.

(ב) על אף הוראות סעיף קטן (א), ניתן להגיש תובענה נגד ערב מוגן למילוי ערבותו אם התקיים אחד משני הסייגים הבאים:

(1) החייב נפטר, הוכרז פסול דין, ניתן נגדו צו כינוס נכסים או יצא מן הארץ לצמיתות; היה החיוב מובטח במשכנתה או במשכון, לא יחול סייג זה אלא אם כן קבע בית המשפט או ראש ההוצאה לפועל, לפי הענין, שנעשו מאמצים סבירים לאיתור החייב או למימוש המשכנתה או המשכון;

(2) היה החייב תאגיד – ניתן נגדו צו כינוס נכסים או צו פירוק.

(ג) הוגשה תובענה נגד חייב, ימסור הנושה הודעה לכל ערב מוגן, והוא יהיה רשאי להצטרף להליך.

(ד) לענין סעיף זה, "הגשת תובענה" – לרבות דרישה לתשלום החוב, כולו או מקצתו, קיזוז, או מימוש כל סעד שיש לנושה כלפי הערב המוגן.

28. מילא ערב מוגן את ערבותו, כולה או מקצתה, יהא דינו כדין הנושה לענין הליכי גביית החוב מאת החייב שבהם פתח הנושה, והוא יהיה רשאי להמשיך בהליכים אלה.

29. (א) ערבים מוגנים יהיו חייבים כלפי הנושה בחלקים שווים.

(ב) היו לאותו חיוב גם ערבים שאינם ערבים מוגנים, יחושב חלקו של כל ערב מוגן לפי מספרם של כלל הערבים.

(ג) היה הסכום הנקוב בחוזה הערבות של ערב מוגן נמוך מחלקו לפי סעיפים קטנים (א) או (ב), לא יהא אותו ערב חב מעבר לסכום הנקוב בחוזה ערבותו; אין בהוראה זו כדי להשפיע על חלקם של יתר הערבים.

30. אין בהוראות פרק זה כדי לגרוע מהוראות סעיף 4(א).

31. הוראות פרק זה יחולו על אף האמור בסעיף 57 לפקודת השטרות.

32. על אף האמור בכל דין, בערבות לפי פרק זה, התניה על הוראות הפרק ועל סעיפים 5, 6, 7, 11 ו-12 שאינה לטובת ערב יחיד בטלה.

תובענה מהחייב
תחילה

(תיקון מס' 2)
(תיקון מס' 3)
תשע"ה-2015

חזרה אל החייב

(תיקון מס' 2)

ריבוי ערבים

(תיקון מס' 2)

תחום ערבותו של
ערב יחיד

(תיקון מס' 2)

עדיפות

(תיקון מס' 2)

אי התנאה

(תיקון מס' 2)

תקנות פיצויים לנפגעי תאונות דרכים (מומחים), התשמ"ז-1986

בתוקף סמכותי לפי סעיף 6א(א) לחוק פיצויים לנפגעי תאונות דרכים, תשל"ה-1975 (להלן - החוק), וסעיף 108 לחוק בתי המשפט [נוסח משולב], תשמ"ה-1984, ובאישור ועדת החוקה חוק ומשפט של הכנסת, אני מתקין תקנות אלה:

הגדרות

1. (א) בתקנות אלה –

"טופס" - שנוסחו ניתן בתוספת;

"מומחה" - רופא או מי שעוסק כמומחה בנושא רפואי, לרבות בנושא דרכי שיקומו של נפגע;

"מסמך" - לרבות עותק צילומי מאושר של מסמך;

"תקנות סדר הדין האזרחי" - תקנות סדר הדין האזרחי, תשמ"ד-1984.

(ב) ליתר המונחים בתקנות אלה תהא המשמעות שיש להם בחוק או בתקנות סדר הדין האזרחי, לפי הענין.

בקשה למינוי מומחה וצרופיה

2. (א) נפגע הטוען בכתב תביעתו לענין נכותו הרפואית שעליה לא חל סעיף 6ב לחוק, או לענין כל נושא רפואי שאינו נכות, לרבות דרכי שיקומו, יצרף לכתב התביעה –

(1) בקשה למינוי מומחה, לפי טופס 1;

(2) תצהיר שבו יתן תשובות לשאלות המפורטות בטופס 2;

(3) כתב ויתור על סודיות רפואית לפי טופס 3;

(4) העתק של סיכומי המחלה מתיק המוסד הרפואי שבו היה מאושפז.

(ב) לא אושפז הנפגע במוסד רפואי או שהוא טוען לנכות או לענין נושא רפואי אחר שאינם מתבטאים בסיכומי המחלה, יצרף לכתב התביעה מסמך שנערך לצורך טיפול רפואי בו ושיש בו ראיה לענין טענותיו.

תשובה לבקשה

3. בעל דין המגיש כתב הגנה, יצרף אליו תשובה לבקשה למינוי מומחה, ערוכה לפי טופס 4, והוא רשאי גם לבקש מינוי מומחה בנושא שלגביו לא נתבקש מינוי מומחה כאמור; לא הגיש תשובה כאמור, יראו את בעל הדין כמסכים למינוי מומחה כמבוקש.

הסכמה לענין הבקשה

4. בעלי הדין יהיו רשאים להודיע לבית המשפט כי הסכימו ביניהם בענין הנוגע לבקשה שהוגשה לפי תקנה 2 או 3, ואם נעשה ההסכם בכתב הוא יצורף להודעה.

המצאת העתקים ממסמך ובקשה

5. בעל דין או מומחה הממציא מסמך או בקשה לפי תקנות אלה ימציא העתקים מהם לבית המשפט, למומחה ולכל בעלי הדין האחרים, לפי הענין.

מועד הדיון בבקשה

6. (א) בקשה למינוי מומחה לא תידון לפני תום ששים ימים מהמצאת כתב ההגנה, או האחרון שבכתבי ההגנה כשיש נתבעים אחדים או מהמצאת כתב תשובה לכתב ההגנה, לפי המאוחר.

(ב) הוגשה בקשה לסילוק התובענה על הסף, לא תידון הבקשה למינוי מומחה לפני מתן ההחלטה בבקשה לסילוק על הסף.

מינוי מומחה בידי בית המשפט

7. (א) בית המשפט או הרשם יחליט בבקשה למינוי מומחה לאחר שנתן לבעלי הדין הזדמנות נאותה להשמיע את טענותיהם בענין שטרם הוסכם עליו; החליט למנות מומחה או מומחים - תיערך ההחלטה לפי טופס 5.

(ב) בית המשפט או הרשם יורה לבעלי הדין או למי מהם, להפקיד סכומי כסף שיקבע בית המשפט או הרשם, כפיקדון להבטחת שכרו של מומחה.

(ג) לאחר הפקדת הפקדון ישלח בית המשפט אל המומחה הודעה על מינויו, לפי טופס 6.

המצאת מסמכים למומחה

8. (א) תוך חמישה עשר ימים מיום שהודע לנפגע על מינויו של מומחה, ימציא הנפגע למומחה ולכל בעלי הדין האחרים את כל המסמכים בדבר הטיפול הרפואי שניתן לו ובדבר הבדיקות שנבדק לצורך אותו טיפול, הנוגעים לענין שבמחלוקת, ובלבד שלא יגיש למומחה חוות דעת רפואית.

(ב) תוך ארבעים וחמישה ימים מקבלת המסמכים, רשאי כל בעל דין להמציא למומחה מסמכים כאמור בתקנת משנה (א) אשר הנפגע לא המציאם לו.

סמכותו של מומחה וחובותיו

9. (א) המומחה רשאי לדרוש מהנפגע לעמוד לבדיקה רפואית או אחרת, וכן רשאי הוא לדרוש מכל אדם או מוסד את הרשומות הרפואיות הנוגעות לנפגע לשם עיון והעתקה.

(ב) המומחה יעיין בכל המסמכים שהוגשו לו ורשאי הוא לדרוש מבעלי הדין מסמכים קיימים שלא הומצאו לו והדרושים לצורך מילוי תפקידו על פי ההחלטה שלפיה התמנה, ובלבד שלא ידרוש ולא יקבל מהם חוות דעת רפואית.

התנגדות לדרישת המומחה

10. (א) מי שהומצאה לו דרישה להמצאת מסמכים לפי תקנה 9, רשאי להגיש לבית המשפט, תוך שבעה ימים מקבלתה, בקשה לביטולה; הוא הדין בנפגע שנדרש לעמוד לבדיקה אשר יש בה, לדעתו, כדי לפגוע בבריאותו או לסכנה.

(ב) הבקשה תפרט את נימוקי ההתנגדות ותהא נתמכת בתצהיר לשם אימות העובדות.

בקשה לצוות על ביצוע

11. לא נענתה דרישתו של מומחה לפי תקנה 9 ולא הוגשה התנגדות לפי תקנה 10, יודיע המומחה על כך לבית המשפט ולבעלי הדין; בעל דין רשאי לפנות לבית המשפט בבקשה לצוות על ביצוע הבדיקה או על המצאת המסמכים, לפי הענין.

ביצוע הדרישה

12. החליט בית המשפט לדחות התנגדות או ציווה על ביצוע או על המצאת מסמכים כאמור, ישלח העתקים מההחלטה למי שצריך לבצעה ולמומחה; הפעולה תבוצע תוך שלושים ימים מיום המצאת ההחלטה, זולת אם קבע בית המשפט מועד אחר.

מחיקת כתב טענות

13. בעל דין שלא קיים הוראות תקנה 7 (ב) או 8 או שלא נענה לדרישת המומחה לפי תקנה 9 או לצו בית המשפט לפי תקנה 12, או שהיענותו היתה בלתי מספקת, ללא הצדק סביר, רשאי בית המשפט או הרשם למחוק את כתב טענותיו.

הוראות בית המשפט למומחה

14. בית המשפט או הרשם רשאי, בכל עת, לתת הוראות למומחה על פי בקשתו או על פי בקשת בעל דין, ורשאי בית המשפט לעשות כן גם מיזמתו.

חוות דעת המומחה

15. (א) המומחה יגיש לבית המשפט את חוות דעתו, ערוכה לפי סעיף 24 לפקודת הראיות [נוסח חדש], תשל"א-1971, תוך שלושים ימים מיום שהגיעו לידי כל המסמכים ותוצאות הבדיקות שדרש, זולת אם הורה בית המשפט אחרת; לחוות הדעת יצרף המומחה בקשה לקביעת שכרו והוצאותיו.

(ב) בעל דין רשאי להציג למומחה שאלות בכתב להבהרת חוות דעתו, תוך שלושים ימים מקבלתה; המומחה ישיב על השאלות, בכתב, לבית-המשפט תוך חמישה עשר ימים מקבלתו, זולת אם הורה בית המשפט אחרת.

(ג) על פי בקשת בעל דין יזמן בית המשפט את המומחה לחקירה על חוות דעתו והבהרותיו, ובלבד שהבקשה הוגשה ארבעים וחמישה ימים לפני המועד שנקבע לתחילת שמיעת הראיות, או תוך שבעה ימים לאחר קבלת ההודעה על המועד האמור, לפי המאוחר.

שכר המומחה והוצאותיו

16. (א) בית המשפט יקבע למומחה את שכרו והוצאותיו ואת אופן תשלומם, ויטיל על בעלי הדין או על אחד מהם.

(ב) בית המשפט רשאי להטיל על בעלי הדין, או על אחד מהם, גם הוצאות בדיקות שנערכו לפי תקנה 9(א).

החלפת מומחה

17. (א) נבצר מהמומחה לפעול בהתאם למינויו או שלא עשה, תוך זמן סביר, אחת מהפעולות המוטלות עליו לפי תקנות אלה, רשאי בית-המשפט, לפי בקשת בעל דין ולאחר ששמע את טענות הצדדים למנות מומחה אחר תחתיו, החליט לעשות כן, יחליט גם בדבר שכרו של המומחה שהוחלף כאמור.

(ב) העתק בקשה לפי תקנת משנה (א) והודעה על מועד הדיון בה, יומצאו למומחה.

הסכמה מראש למומחה

18. (א) בעלי הדין רשאים להודיע לבית המשפט או לרשם כי הסכימו ביניהם, לפני הגשת התובענה, על מינוי מומחה או מומחים, ועל כך שחוות הדעת של המומחה או המומחים כאמור תהא מחייבת; נעשה ההסכם בכתב - יש לצרפו להודעה.

(ב) הוגשה לבית המשפט או לרשם חוות-דעת שנתן מומחה כאמור בתקנת משנה (א), יראוה כאילו הוגשה בידי מומחה אשר מונה לפי תקנה 7.

מומחה בראיות לסתור

19. קבע בית-המשפט כי נסתרה קביעתה של דרגת נכות כאמור בסעיף 6 לחוק והחליט למנות מומחה, יחולו הוראות תקנות אלה, בשינויים המחויבים, ובית-המשפט יקבע את המועדים לענין תקנות 2 ו-3.

סייג לתחולה

20. תקנות אלה לא יחולו על תביעות לפי סעיפים 5 ו-9 לחוק.

תחולת תקנות סדר הדין

21. על הליכים לפי תקנות אלה יחולו הוראות תקנות סדר הדין האזרחי, למעט פרק י"א בהן.

ביטול

22. תקנות פיצויים לנפגעי תאונות דרכים (מומחים), תשמ"ה-1985 (להלן - תקנות תשמ"ה) - בטלות.

תחילה והוראות מעבר

23. (א) תחילתן של תקנות אלה ביום כ"ט בחשוון תשמ"ז (1 בדצמבר 1986).

(ב) החליט בית המשפט למנות מומחה רפואי מטעמו לאחר תחילתן של תקנות תשמ"ה ולפני תחילתן של תקנות אלה יחולו על הענין תקנות תשמ"ה.

(ג) הגיש בעל דין בקשה למינוי מומחה מטעם בית המשפט בהתאם לתקנות תשמ"ה, ובית המשפט טרם מינה את המומחה, יראו את הבקשה כאילו הוגשה על פי תקנות אלה והוראותיהן יחולו בשינויים המחויבים לפי הענין.

(ד) הוגשה תובענה לפני תחילת תקנות תשמ"ה ובית המשפט החליט למנות מומחה מטעמו לאחר תחילתן של תקנות אלה - יחולו הוראות תקנות 5 ו-7 עד 18.

(ה) הוראות תקנה 19 יחולו גם על ענינים התלויים ועומדים ביום תחילתן של תקנות אלה לפני בית המשפט ושטרם הוגשה בהם חוות דעת רפואית כמשמעותה בתקנות סדר הדין האזרחי.

(ו) הוגשה תובענה לפני יום כ"ט בחשוון תשמ"ז (1 בדצמבר 1986) ולא הומצא כתב ויתור על סודיות רפואית לפי טופס 3, ימציא הנתבע כתב ויתור כאמור תוך חמישה עשר ימים מיום שקיבל דרישה לכך מבעל דין או מיום שציווה על כך בית המשפט.

פקודת השטרות [נוסח חדש]

(סעיפים נבחרים)

פרק ראשון: מבוא

1. בפקודה זו –
- ”בנקאי” – לרבות חבר בני אדם, מואגד ושאינו מואגד, העוסק בעסקי בנק;
- ”הוצאה” – מסירה ראשונה של שטר או של שטר חוב, כשהם שלמים בצורתם, לאדם הנוטל אותם בתור אוחז;
- ”הסב” – היסב מוגמר במסירה;
- ”המוכ”ז” – אדם המחזיק בשטר או בשטר-חוב שהם בני פרעון למוכ”ז;
- ”אוחז” – מי שהוא הנפרע או הנסב של שטר או של שטר-חוב ומחזיק בו, או מי שהוא המוכ”ז;
- ”מסירה” – העברת החזקה מאדם לאדם, בין החזקה למעשה ובין החזקה להלכה;
- ”ערך” – תמורה בת-ערך;
- ”פושט רגל” – לרבות אדם שרכושו הוקנה לנאמן, או לנמחה לפי דין בר-תוקף אותה שעה בעניני פשיטת-רגל;
- ”קיבול” – קיבול מוגמר במסירה או בהודעה;
- ”שטר” – שטר חליפין, לרבות שק;
- ”תובענה” – לרבות תביעה שכנגד וקיצוז.

הגדרות

2. פקודה זו תתפרש בסימוכין לדיני אנגליה בענין שטרי חליפין, שיקים ושטרי חוב, חוץ מדינים שאינם מתיישבים עם הוראות הפקודה, ובמידה שאינם מתיישבים.

הוראה כללית
בפרשנות

פרק שני: שטרי חליפין

סימן א': הצורה והפירוש

3. (א) שטר-חליפין הוא פקודה ללא תנאי ערוכה בכתב מאת אדם אל חברו, חתומה בידי נותנה, בה נדרש האדם שאליו ערוכה הפקודה לשלם לאדם פלוני או לפקודתו, או למוכ”ז, סכום מסויים בכסף, עם דרישה או בזמן עתיד קבוע או ניתן לקביעה.
- (ב) מסמך שלא נתקיימו בו תנאים אלה, או שיש בו פקודה לעשות מעשה בנוסף על פרעון כסף, איננו שטר-חליפין.
- (ג) פקודה לפרוע מתוך קרן מיוחדת אינה פקודה ללא תנאי כמשמעותו בסעיף זה; אבל פקודה לפרוע שאין בה סייג אלא שיש בצדה נקיבת קרן מיוחדת שממנה יחזור ויפרע הנמשך, או נקיבת חשבון מיוחד שלחובתו ייזקף הסכום, או הודעה בדבר העסקה המשמשת עילה לשטר – היא פקודה ללא תנאי.

שטר-חליפין מהו

קרן מיוחדת

- (ד) על שלוש אלה אין השטר נפסל;
- (1) על שאין בו תאריך עריכתו;
- (2) על שאינו מפרש הערך שניתן בעדו או שאינו מפרש שניתן בעדו ערך כלשהוא;
- (3) על שאינו מפרש את מקום המשיכה או את מקום הפרעון;
- אלא שלעולם, באין מקום פרעונו של השטר נקוב במפורש, יראו כמקום פרעונו את המקום שניקב כמקום עסקו של הנמשך, או כמקום מגוריו.

התאריך, המקום והערך

4. (א) השטר יכול להיות משוך בר-פרעון למושך או לפקודתו, או לנמשך או לפקודתו.
- (ב) מקום שמושך השטר הוא גם הנמשך, או מקום שהנמשך הוא אדם בדוי או אדם חסר-כושר להתקשר בחוזה, הברירה בידי האוחז לנהוג במסמך דרך שטר-חליפין או דרך שטר-חוב.

הדין כשצדדים שונים בשטר חד הם

הדין כשהמושך והנמשך חד הם או פירמה אחת הם

5. (א) הנמשך צריך להיות נקוב בשטר בבהירות סבירה, אם בשמו ואם בדרך אחרת.
- (ב) השטר יכול להיות ערוך אל שני נמשכים או יותר, בין שהם שותפים ובין אם לאו, אבל פקודה ערוכה לשני נמשכים לחלופין, או לשני נמשכים או יותר בזה אחר זה – אינה שטר חליפין.

ערוך אל הנמשך

6. (א) שטר שאיננו בר-פרעון למוכ”ז צריך שהנפרע יהא נקוב בו בבהירות סבירה, אם בשמו

דרושה בהירות

ואם בדרך אחרת.	
(ב) השטר יכול להיות עשוי בר-פרעון לשני נפרעים או יותר יחדיו, ויכול שיהא עשוי בר-פרעון לחלופין לאחד משני נפרעים או לאחדים מתוך מספר נפרעים; כן יכול שיהא עשוי בר-פרעון לנושא משרה אותה שעה.	נפרע חלופי או נושא משרה
(ג) מקום שהנפרע הוא אדם בדוי או אדם שאינו קיים, מותר לנהוג בשטר כאילו הוא בר-פרעון למוכ"ז.	נפרע בדוי
7. (א) שטר שיש בו מלים האוסרות העברתו, או המורות על כוונה שהשטר לא יהיה עביר, השטר כשר בין הצדדים שבו לבין עצמם, אך אין הוא סחיר.	אילו שטרות סחירים
(ב) שטר סחיר יכול שיהא בר-פרעון בין לפקודה ובין למוכ"ז.	בר-פרעון למוכ"ז
(ג) שטר בר-פרעון למוכ"ז הוא שטר שנאמר בו כך, או שטר שההיסב היחיד או האחרון שעליו, הוא היסב על החלק.	בר פרעון לפקודה
(ד) שטר בר-פרעון לפקודה הוא שטר שנאמר בו כך, או שנאמר בו שהוא בר-פרעון לאדם מיוחד ואין בו מלים האוסרות העברתו או המורות על כוונה שלא יהא עביר.	הסכום שיש לפרוע
(ה) שטר שנאמר בו, בין מלכתחילה ובין בהיסב, שהוא בר-פרעון לפקודת אדם פלוני, ולא לו או לפקודתו, הריהו אף על פי כן בר-פרעון לו או לפקודתו, והברירה בידי אותו אדם.	
8. (א) הסכום שיש לפרעו על פי השטר הוא סכום מסויים, כמשמעותו בפקודה זו, אפילו פרעונו נדרש –	
(1) עם ריבית;	
(2) לשיעורין מפורשים;	
(3) לשיעורין מפורשים ובתוספת הוראה שאם לא יפרע שיעור אחד יחול זמן פרעונו של הסכום כולו;	
(4) לפי שער חליפין נקוב, או לפי שער חליפין שיש לבררו בדרך שהורה עליה השטר.	
(ב) מקום שהסכום שיש לפרעו נאמר גם במלים וגם בספרות, והן מכחישות זו את זו, הסכום שהמלים מורות עליו הוא הסכום שיש לפרעו.	
(ג) מקום שהסכום שיש לפרעו נאמר במלים פעמים אחדות, או שאינו נאמר במלים אך נאמר בספרות פעמים אחדות, והן מכחישות זו את זו, הסכום הפחות הוא הסכום שיש לפרעו.	
(ד) מקום שנאמר בשטר שיש לפרעו בריבית, תחילת זמנה של הריבית היא מתאריך השטר, ואם אין בו תאריך – מיום שהוצא; והוא כשאיין בשטר הוראה אחרת.	חישוב הריבית
9. (א) וזה שטר בר-פרעון עם דרישה:	שטר בר-פרעון עם דרישה
(1) שטר שנאמר בו שיש לפרעו עם דרישה או עם ראייה או עם הצגה;	
(2) שטר שלא נאמר בו שום זמן לפרעון.	
(ב) שטר שקובל, או שהוסב, לאחר שעבר זמנו, יראוהו לגבי הקבל שכך קיבלו עליו או לגבי מסב שכך הסב אותו, כשטר בר-פרעון עם דרישה.	
10. (א) שטר בר-פרעון בזמן עתיד הניתן לקביעה, כמשמעותו בפקודה זו, הוא שטר שנאמר בו שיש לפרעו –	שטר בר-פרעון בעתיד
(1) כתום תקופה קבועה לאחר תאריכו או לאחר ראייה;	
(2) כשאירע מאורע פלוני ואירעו ודאי אף שאין זמנו ודאי, או כתום תקופה קבועה לאחר מאורע כאמור.	
(ב) מסמך שנאמר בו שיש לפרעו כשאירע דבר שאירעו בספק – איננו שטר, ואין אירעו של אותו דבר מתקן את הפגם.	
11. שטר שנאמר בו שיש לפרעו בתום תקופה קבועה לאחר תאריכו והוצא בלא תאריך, או שטר שנאמר בו שיש לפרעו בתום תקופה קבועה לאחר ראייה וקובל בלא תאריך, רשאי כל אוחז לרשום בו את התאריך הנכון של ההוצאה או של הקיבול והשטר יהיה בר-פרעון בהתאם לכך; מקום שהאוחז רשם בתום לב ובטעות תאריך לא נכון, וכן בכל מקרה שרשום בשטר תאריך לא נכון והשטר מגיע אחרי כן לאוחז כשורה, לא יהא השטר בטל על שום כך, אלא כוחו יפה והוא בר-פרעון כאילו היה התאריך הרשום בו התאריך הנכון.	השטת התאריך בשטר שפרעונו לאחר תאריכו או בקיבול לאחר ראייה

12. (א) תאריך שעל גבי שטר, קיבול או היסב, רואים אותו כתאריך הנכון של המשיכה או של הקיבול או של ההיסב, הכל לפי הענין, כל עוד לא הוכח היפוכו של דבר, אולם מקום שהוגש שטר בהליכי פשיטת רגל כראיה לחובו של נושה עותר, יש לקיים את תאריך השטר בראיה.
(ב) אין השטר פסול מחמת זו בלבד, שתאריכו מוקדם או מאוחר.

חזקה על תאריך שהוא תאריך נכון

13. (א) שטר שזמן פרעונו חל, ככתבו, ביום שאינו יום עסקים, יראוהו חל ובר-פרעון ביום העסקים הראשון שלאחריו.

חישוב זמן הפרעון

(ב) שטר שזמן פרעונו כתום תקופה קבועה לאחר תאריכו, לאחר ראייה, או לאחר שאירע מאורע פלוני, אין מביאים במנין, לגבי קביעת זמן הפרעון את היום שממנו צריכה להתחיל התקופה ומביאים במנין את יום הפרעון.

(ג) שטר שזמן פרעונו הוא כתום תקופה קבועה לאחר ראייה, תחילתה של התקופה היא: בשטר שקובל – מיום הקיבול, ובשטר שהודיעו על חילולו במיאון או באי מסירה – מיום שניתנה ההודעה.

שטר בר פרעון לאחר ראייה

(תיקון מס' 3)
חומל"נ-1973

(ד) המונח "חודש" בשטר פירושו חודש לפי הלוח הגריגוריאני אם אין בשטר הגדרה אחרת.

חודש

(ה) על זמן הפרעון כפי שהוא קבוע בשטר אין מוסיפים ארכת חסד.

ארכת חסד

14. מושך השטר וכל מסב יכול לרשום בו שמו של אדם שאליו יוכל האוחז לפנות בשעת-הדחק, היינו בשעה שהשטר יחולל במיאון או באי-פרעון; אדם כאמור נקרא נדרש-בשעת-הדחק; הברירה בידי האוחז לפנות אל הנדרש-בשעת-הדחק או לא, כפי שנראה לו.

נדרש-בשעת-הדחק

15. (א) מושך השטר וכל מסב יכול לרשום בו תניה מפורשת –
(1) השוללת או המגבילה את חבותו הוא כלפי האוחז;
(2) המוותרת על חובותיו של האוחז כלפיו, כולן או מקצתן.
(ב) שום דבר האמור בסעיף זה לא ימנע מושך שטר וכל מסב מלרשום בתעודה נפרדת כל תניה שבידו לרשום בשטר לפי סעיף קטן (א).

תניות מיוחדות של מושך או של מסב המגבילות חבותם

ויתור על חובות האוחז
(תיקון מס' 3)

16. (א) קיבול שטר פירושו גילוי דעתו של הנמשך על הסכמתו לפקודת המושך.
(ב) הקיבול פסול אם לא נתמלאו בו תנאים אלה:

הגדרת קיבול ומהו צריך

(1) צריך שיהא כתוב בשטר וחתום בידי הנמשך; חתימתו בלבד על פני השטר, בלא תוספת מלים, מספקת;

צורה מהי צריכה

(2) אסור שייאמר בו, שהנמשך יקיים את הבטחתו שלא בפרעון כסף.

17. (א) השטר יכול שיהא מקובל –

הזמן לקיבול

(1) לפני שנחתם בידי המושך או כשאינו שלם מבחינה אחרת;
(2) לאחר שעבר זמנו, או לאחר שחולל בתחילה בסירוב לקבלו או באי-פרעון.
(ב) שטר בר-פרעון לאחר ראייה שחולל במיאון ולאחר מכן חזר הנמשך וקיבלו עליו, זכאי האוחז, באין הסכם אחר, לקיבול מן התאריך שבו הוצג השטר לראשונה לפני הנמשך לשם קיבול.

תאריך הקיבול לאחר חילול תחילה

18. (א) הקיבול יכול שיהא כללי או מסוייג.
(ב) קיבול כללי מסכים בלא סייג לפקודת המושך; קיבול מסוייג במלים מפורשות משנה כוחו של השטר מכפי שנמשך.
(ג) ביחוד מסוייג הקיבול כשהוא –

קיבול כללי וקיבול מסוייג

(1) על תנאי, היינו תולה פרעונו על ידי הקבל בקיום תנאי שנאמר בקיבול;

על תנאי

(2) חלקי, היינו קיבול לפרוע רק חלק מן הסכום שבשטר;

(3) מאוחר, היינו קיבול לפרוע במקום מיוחד פלוני בלבד; אם לא נאמר בו בפירוש שיש לפרוע את השטר באותו מקום בלבד ולא במקום אחר, יהיה הקיבול האמור קיבול כללי;

במקום מיוחד בלבד

(4) מסוייג מבחינת הזמן;

הזמן

(5) של אחד הנמשכים או של אחדים מהם, אך לא של כולם.

חלק מהנמשכים

19. (א) היה השטר חסר פרט מהותי, האדם המחזיק בו יש לו רשות לכאורה להשלים את החסר

מסמך לא שלם או חתימה על-החלק

ככל שנראה לו.

(ב) מסמך כאמור שהושלם תוך זמן סביר ובדיוק לפי ההרשאה שניתנה, יהא אכיף על כל אדם שנעשה צד לו לפני ההשלמה; זמן סביר, לענין זה, הוא שאלה שבעובדה; ואולם אם סיחרו את המסמך לאחר השלמתו לאוחז כשורה, יהא השטר בידו כשר ובר-פעל לכל דבר, והוא יכול לאכוף אותו כאילו הושלם בתוך זמן סביר ובדיוק לפי ההרשאה שניתנה.

מסירה תשלום את
ההתקשרות

20. (א) כל התקשרות על פי שטר, בין של המושך בין של הקבל ובין של מסב, אינה שלמה ואפשר לחזור ממנה כל עוד לא נמסר המסמך על מנת לעשותה בת-פעל; ואולם מקום שקיבול כתוב בשטר, והנמשך הודיע לאדם הזכאי לשטר, או בהתאם להוראותיו, שקיבל עליו את השטר – הקיבול נעשה שלם ואין לחזור ממנו.

(ב) בין צדדים סמוכים לבין עצמם, ולגבי כל צד מרוחק שאיננו אוחז כשורה:

(1) המסירה היא בת-פעל אם נעשתה בידי הצד המושך, או המקבל עליו או המסב, או בהרשאתם, הכל לפי הענין;

בידי מי

(2) מותר להוכיח שהמסירה היתה על תנאי או למטרה מיוחדת בלבד ולא לשם העברת הקנין בשטר;

מסירה על תנאי

אבל שטר שהוא בידי אוחז כשורה, חזקה חלוטה היא שהיתה מסירה כשרה על ידי כל הצדדים שקדמו לו, כדי להחייבם כלפיו.

(ג) שטר שיצא מהחזקתו של צד שחתם עליו בתור מושך, או קבל או מסב, חזקה שנמסר על ידי מסירה כשרה וללא תנאי, כל עוד לא הוכח היפוכו של דבר.

חזקה במסירה

סימן ב': כשרם ורשותם של הצדדים

21. (א) הכושר לחוב כצד לשטר – כמוהו ככושר להתקשר בחוזה.

כשרם ורשותם של
הצדדים

(ב) שטר שנמשך או שהוסב בידי אדם שאין לו כושר או כוח לחוב על פי שטר, משיכתו או היסבו מזכים את האוחז להיפרע על פי השטר ולאכוף אותו על כל צד אחר שבו.

22. (א) אין אדם חב בתור מושך או מסב או קבל של שטר אם לא חתם עליו בתור אחד מאלה. (ב) חתם אדם בשם מסחרי או בשם נטול, הריהו חב על פיו כאילו חתם בשמו הוא.

אין חבות בלי חתימה

(ג) חתם אדם שמה של פירמה, הרי זה כאילו חתם שמותיהם של כל החבים בתור שותפים לאותה פירמה.

23. (א) חתימה על שטר שהיא מזוייפת או שומה בו שלא בהרשאת האדם שהחתימה נחזית כשלו, אין כוחה יפה כלשהו, ואין רוכשים על ידיה או על פיה כל זכות להחזיק בשטר או להפטר ממנו או לאכוף פרעונו על כל צד שבו, אלא אם האדם שכנגדו באים להחזיק את השטר או שעליו באים לאכוף פרעונו מנוע מלטעון טענת זיוף או העדר הרשאה, והכל בכפוף להוראות פקודה זו.

חתימה שזוייפה או
שנחתמה שלא ברשות

(ב) שום דבר האמור בסעיף זה אין בו כדי לפגוע באישור שניתן לחתימה שנחתמה שלא ברשות ואינה מגיעה לכלל זיוף.

(ג) אדם שפרע שטר בתום לב ובדרך העסקים הרגילה, אין עליו חובה להוכיח כי ההיסב של הנפרע או כל היסב שלאחריו נחתם בידו או בהרשאתו של האדם שההיסב נחזה כשלו; ואפילו היתה חתימת ההיסב מזוייפת או חתומה שלא ברשות, דינו של מי שפרע בדרך זו כדין מי שפרע כשורה.

(ד) לענין סעיף זה, מימשך או פקודה שנמשכו על ידי בנק על סניף שלו, וחוזן מזה נתקיימה בהם ההגדרה של שטר על פי סעיף 3 – דינם כדין שטר.

מימשך בנקאי
כמוהו כשטר

24. חתימה בתוקף הרשאה כוחה כהודעה שרשותו של המורשה לחתום מוגבלת היא, ואין החתימה מחייבת את המרשה, אלא אם פעל המורשה במעשה החתימה בגבולות רשותו ממש.

חתימה בתוקף
הרשאה

25. (א) מי שחתם על שטר בתור מושך או מסב או קבל והוסיף לחתימתו מלים המורות שהוא חותם בשם מרשה או מטעמו או בבחינת נציג, אינו חב על פי השטר חבות אישית; אך תוספת מלים לחתימתו שאינן באות אלא לתאר שהוא מורשה או פועל בבחינת נציג, אינן פוטרות אותו מחבות אישית, ואם הוכח שפעל שלא ברשות או שחרג מתחום רשותו יהא חב על פי השטר חבות אישית.

החותם בתור מורשה
או בבחינת נציג

(ב) כשבאים להכריע אם חתימה פלונית על שטר היא של מרשה או של המורשה שבידו נכתבה, הולכים אחר הפירוש המועיל ביותר לכשרותו של המסמך.

26. (א) תמורה בת-ערך לשטר יכול שתהא – מהי תמורה בת ערך – מהי
- (1) כל תמורה המספקת כדי להעמיד התקשרות פשוטה ;
- (2) חוב קודם או חבות קודמת ; ודינם כדין תמורה בת-ערך בין שהשטר הוא בר-פרעון עם דרישה ובין שהוא בר-פרעון בזמן עתיד.
- (ב) משניתן בזמן מן הזמנים ערך בעד שטר, רואים את האוחז כאוחז בעד ערך כלפי הקבל וכלפי כל מי שנעשה צד לשטר לפני אותו זמן.
- (ג) אוחז שיש לו עכבון על השטר מכוח חוזה או מכלל דין, רואים אותו כאוחז בעד ערך כדי הסכום שיש לו עכבון כנגדו.
27. (א) המיטיב בשטר הוא האדם שחתם עליו כמושך או כקבל או כמסב בלא שקיבל בעדו ערך וכדי להשאיל את שמו לאדם אחר.
- (ב) המיטיב חב על פי השטר כלפי אוחז בעד ערך, ואין נפקא מינה אם האוחז ידע בשעה שנטל את השטר שאין אותו צד אלא מיטיב ואם לאו.
28. (א) אוחז כשורה הוא אוחז שנטל את השטר כשהוא שלם ותקין לפי מראהו ובתנאים אלה : (1) נעשה אוחז השטר לפני שעבר זמנו, ולא היתה לו כל ידיעה שהשטר חולל לפני כן, אם אמנם חולל ; (2) נטל את השטר בתום לב ובעד ערך ובשעה שסיחרו לו את השטר לא היתה לו כל ידיעה שזכות קנינו של המסחר פגומה.
- (ב) ביחוד זכות קנינו של מסחר שטר פגומה כמשמעותו בפקודה זו, אם השיג את השטר, או את הקיבול, על ידי רמאות, כפיה, או אלימות ופחד, או באמצעים אחרים שאינם כדין, או בתמורה אי-חוקית, או כשהוא מסחר את השטר אגב מעילה באמון, או בנסיבות העולות כדי רמאות.
- (ג) אוחז, בין בעד ערך ובין שלא בעד ערך, שזכות קנינו בשטר הגיעה לו מכוח אוחז כשורה ושאיננו שותף לשום רמאות או אי חוקיות הפוגעות בשטר, יש לו כל הזכויות אשר לאותו אוחז כשורה כלפי הקבל וכלפי כל הצדדים לשטר שקדמו לאותו אוחז.
29. (א) כל צד שחתמתו מצויה על השטר, חזקה לכאורה שנעשה צד לו בעד ערך.
- (ב) כל אוחז שטר, חזקה לכאורה שהא אוחז כשורה ; אך אם הודו או הוכיחו בתובענה שהקיבול או ההוצאה או הסיחור שלאחריה פגועים ברמאות, בכפיה, או באלימות ופחד, או באי-חוקיות, חובת הראיה מוחלפת, עד אם הוכיח האוחז שלאחר אותה רמאות או אי-חוקיות ניתן בתום לב ערך בעד השטר.

אוחז תמורת ערך

אוחז שיש לו עכבון

שטר-טובה או מיטיב

אוחז כשורה

פגמים שבזכות קנין

אוחז התובע מכוח אוחז כשורה

חזקה על תמורה ועל תום לב

30. (א) משהועבר שטר מאדם לאדם בדרך העושה את הנעבר לאוחז השטר – השטר מסוחר.
- (ב) שטר בר-פרעון למוכ"ז – סיחורו במסירה.
- (ג) שטר בר-פרעון לפקודה – סיחורו בהיסב של האוחז שהוגמר במסירה.
- (ד) האוחז שטר לפקודתו שהעביר את השטר בעד ערך בלא היסב, העברתו נותנת לנעבר אותה זכות קנין בשטר שהיתה לו למעביר, ובנוסף על כך רוכש הנעבר את הזכות לקבל את היסבו של המעביר.
- (ה) היה אדם חייב להסב שטר בתור נציג, יכול הוא להסב את השטר בביטויים השוללים את חבותו האישית.
31. היסב עושה סיחור אם נתמלאו בו תנאים אלה :
- (1) צריך שיהא כתוב על השטר גופו וחתום בידי המסב ; חתימתו של המסב על השטר, היא בלבד ללא תוספת מלים, דיה ;
- היה ההיסב כתוב על גבי ספח או על גבי "העתק" של שטר שהוציאוהו או שסיחרוהו במדינה המכירה בכוחם של העתקים, רואים את ההיסב כאילו נכתב על השטר גופו ;
- (2) צריך שיהא היסב לשטר כולו ; היסב חלקי, היינו היסב הנחזה כמעביר לנסב חלק בלבד של הסכום העומד לפרעון, או הנחזה כמעביר את השטר לשני נסבים או יותר, לכל אחד לחוד, אינו עושה סיחור ;

סיחור מהו

שטר למוכ"ז

שטר לפקודה

העברת שטר לפקודה בלא היסב

היסב על ידי נציג

היסב בר-תוקף מהו צריך

ספח או "העתק"

היסב חלקי

(3) מקום שהשטר הוא לפקודתם של שני נפרעים או נסבים, או של יותר משנים, והם אינם שותפים, צריך שיסבו כולם זולת אם היה המסב רשאי להסב בשם האחרים;	מספר נפרעים או נסבים
(4) מקום שהשטר הוא לפקודה, והנפרע או הנסב מתואר שלא כנכון, או שנשתבש הכתיב של שמו, יכול הוא להסב את השטר כדרך שכתוב בו ולהוסיף, אם יראה לעשות כן, את חתימתו הנכונה;	שיבוש תיאורו של נפרע או של נסב
(5) שטר שיש בו שני היסבים או יותר, חזקה שכל אחד מהם נעשה בסדר שבו הוא עומד על השטר, עד שלא הוכח היפוכו של דבר;	סדר היסבים
(6) היסב יכול שיהיה בין על-החלק ובין במיוחד, ויכול שיהיו בו תנאים מגבילים.	סוגי היסב
32. שטר הנחזה כמוסב על תנאי, מותר לפרעו ולא להשיג בתנאי, והפרעון לנסב כוחו יפה, בין שנתקיים התנאי ובין שלא נתקיים.	היסב על תנאי
33. (א) היסב על-החלק אינו מפרש שום נסב, ושטר שהוסב כך הוא בר-פרעון למוכ"ז.	היסב על-החלק
(ב) היסב מיוחד מפרש את האדם אשר לו או לפקודתו ייפרע השטר.	היסב מיוחד
(ג) הוראות פקודה זו לגבי נפרע חלות, בשינויים המחוייבים, גם לגבי נסב על פי היסב מיוחד.	דין נסב כדין נפרע
(ד) שטר שהוסב על-החלק, יכול כל אוחז להפוך את ההיסב להיסב מיוחד על ידי שיכתוב מעל לחתימת המסב הוראה לשלם את השטר לעצמו או לפקודתו או לאדם אחר או לפקודתו.	הפיכת היסב על-החלק להיסב מיוחד
34. (א) היסב מגביל הוא היסב האוסר להוסיף ולסחור את השטר, או המביע שאין זו אלא הרשאה לעשות בשטר כאמור בהיסב ולא העברת בעלות בשטר, כגון שטר שהוסב: "שלם לפלוני בלבד" או "שלם לפלוני לחשבונו של אלמוני" או "שלם לפלוני או לפקודתו, לגוביינא".	היסב מגביל
(ב) היסב מגביל נותן לנסב את הזכות להיפרע על פי השטר ולתבוע לדין כל צד לשטר שהמסב שלו היה יכול לתבוע, אבל אין ההיסב נותן לו כוח להעביר את זכויותיו בתור נסב אלא אם הורשה בו בפירוש לעשות כן.	
(ג) מקום שהיסב מגביל מרשה להוסיף ולהעביר, כל הנסבים הבאים לאחר מכן נוטלים את השטר עם כל הזכויות וההתחייבויות שהיו לנסב הראשון על פי ההיסב המגביל.	
35. (א) שטר שהוא סחיר בתחילתו מוסיף להיות סחיר, עד אם הוסב היסב מגביל או אם נפקע על ידי פרעון או בדרך אחרת.	עד מתי השטר סחיר
(ב) שטר שעבר זמנו אין לסחרו אלא בכפוף לכל פגם שבזכות קנין שהשטר היה פגוע בו בשעת חלותו, ומאותה שעה ואילך הנוטל את השטר אינו יכול לרכוש או ליתן זכות קנין טובה מזו שהיתה לאדם שמידו נטל.	סיחורו של שטר שעבר זמנו
(ג) שטר שזמן פרעונו עם דרישה, וחזותו מעידה עליו שהיה במחזור זמן רב במידה שאינה סבירה, יראוהו כשטר שעבר זמנו, כמשמעותו בסעיף זה ולענינו; מהו, לענין זה, זמן רב במידה שאינה סבירה, היא שאלה של עובדה.	שטר עם דרישה – מתי עובר זמנו
(ד) כל סיחור – חזקה לכאורה שנעשה לפני שעבר זמנו של השטר, אם אין בהיסב תאריך מאוחר מחלותו של השטר.	חזקה לגבי תאריך הסיחור
(ה) שטר שלא עבר זמנו וחולל, כל הנוטל אותו בידיעה שחולל נוטלו בכפוף לכל פגם שבזכות קנין שהיה בו בשעת חילול, אבל שום דבר האמור בסעיף קטן זה לא יפגע בזכויותיו של אוחז כשורה.	שטר שיודעים בו שחולל
36. שטר שסיחורו בחזרה למושך או למסב קודם או לקבל, יכול אותו צד, בכפוף להוראות פקודה זו, לחזור ולהוציא את השטר ולסחרו עוד, אך אין הוא זכאי לאכוף תשלומו על שום צד-ביניים שכלפיו היה חב לפני כן.	סיחור שטר למי שכבר הוא חב על פיו
37. אלה זכויותיו וכוחו של אוחז שטר:	זכויותיו של אוחז
(1) יכול הוא לתבוע על פי השטר בשם עצמו;	
(2) היה אוחז כשורה, הריהו אוחז השטר כשהוא נקי מכל פגם שבזכות קנינם של צדדים קודמים לו, וכן מכל טענות-הגנה אישיות גרידא שהיו להם בינם לבין עצמם, ויכול הוא לאכוף תשלומו על כל צד החב על פי השטר;	
(3) היה פגם בזכות קנינו, הרי אם סיחר את השטר לאוחז כשורה, רוכש אותו אוחז זכות קנין טובה ושלמה, ואם השיג פרעונו של השטר, מי שפרע לו כשורה מופטר מן השטר הפטר כשר.	

פרק שלישי: שיקים

סימן א': שיקים משוכים על בנקאי

73. (א) שיק הוא שטר חליפין משוך על בנקאי ובר-פרעון עם דרישה; הוראות פקודה זו החלות על שטר חליפין בר-פרעון עם דרישה יחולו על שיק, חוץ מענין שיש לו הוראה אחרת להלן. (תיקון מס' 4)

(ב) שיק יכול שהתאריך הנקוב בו יהיה מאוחר מיום הוצאתו, אולם שיק כזה (שיק מאוחר) לא יהיה בר-פרעון ולא יהיה ניתן לקיבול, אלא מהתאריך הנקוב בו. (תיקון מס' 4)

73א. (בוטל).

74. בכפוף להוראות פקודה זו –

(1) שיק שלא הוצג לפרעון תוך זמן סביר לאחר התאריך הנקוב בו, או לאחר הוצאתו, לפי המאוחר מביניהם, ובזמן ההצגה היה המושך או האדם שעל חשבונו משוך השטר זכאי, בינו לבין הבנקאי, לפרעון השיק והאיחור בהצגה גרם לו נזק ממשי, הריהו מופטר כדי שיעור הנזק, כלומר כדי שיעור שבו גדל נשיו מאת הבנקאי מכפי שהיה אילו נפרע השיק; (תיקון מס' 4)

(2) כשבאים לפסוק מהו זמן סביר יש לשים לב לטיב המסמך, למנהג הסוחרים והבנקאים ולעובדות המקרה המיוחד; זמן סביר

(3) אוחז השיק שהמושך או האדם כאמור מופטרים ממנו, יהיה במקומם לנושה של הבנקאי כדי שיעור ההפטר ויהיה זכאי להיפרע ממנו את הסכום. זכות האוחז כשהופטר המושך

75. חובתו ורשותו של הבנקאי לפרוע שיק שמשך עליו לקוחו חדלות על ידי – ביטול רשותו של הבנקאי

(1) ביטול הוראות הפרעון;

(2) ידיעה על מות הלקוח;

(3) ידיעה על פשיטת רגל של הלקוח.

סימן ב': שיקים משורטטים

76. (א) היתה אחת התוספות שלהלן חוצה את פני השיק, הרי זה שרטוט והשיק משורטט בכללותו. והן: שרטוט בכללותו ושרטוט במיוחד – מה הם

(1) המלה "ושותפיו" או כל קיצור ממנה, בין שני קווים חוצים מקבילים, עם המלים "לא סחיר" או בלעדיהן;

(2) שני קווי אלכסון מקבילים בלבד, עם המלים "לא סחיר" או בלעדיהן.

(ב) היתה תוספת שמו של בנקאי חוצה את פני השיק, עם המלים "לא סחיר" או בלעדיהן, הרי זה שרטוט והשיק הוא משורטט במיוחד ולאחר הוצאתו בנקאי.

77. (א) המושך יכול לשרטט שיק בין בכללות ובין במיוחד.

(ב) שיק שאינו משורטט, יכול האוחז לשרטטו בין בכללות ובין במיוחד.

(ג) שיק משורטט בכללות, יכול האוחז לשרטטו במיוחד.

(ד) שיק משורטט, בין בכללות ובין במיוחד, יכול האוחז להוסיף עליו את המלים "לא סחיר".

(ה) שיק משורטט במיוחד, יכול הבנקאי שאליו שורטט לשוב ולשרטטו במיוחד לבנקאי אחר לשם גוביינה.

(ו) שיק שאינו משורטט או ששורטט בכללות, ונשלח לבנקאי לשם גוביינה, יכול הוא לשרטטו במיוחד אל עצמו.

78. שרטוט שהותר בפקודה זו הוא חלק מהותי של השיק, ואסור לאדם להוסיף עליו או לשנותו אלא כפי שהותר בפקודה זו, ואסור למחוק. השרטוט – חלק מהותי של השיק

79. (א) שיק משורטט במיוחד ליותר מבנקאי אחד, למעט מורשה לגוביינה שהוא בנקאי, הבנקאי שעליו משוך השיק יסרב לפרעו. חובותיו של בנקאי לגבי שיק משורטט

(ב) בנקאי שנמשך עליו שיק משורטט כאמור ואף על פי כן פרעו, או שפרע למי שאינו בנקאי שיק משורטט בכללות – או לא לבנקאי שאליו שורטט ולא למורשהו לגוביינה, שיק משורטט

במיוחד – חב כלפי בעלו האמיתי של השיק בכל הפסד שסבל מחמת פרעון השיק בדרך זו; ואולם שיק שהוצג לפרעון ולא נראה בשעת הצגה שהוא משורטט, או שהיה עליו שרטוט שנמחק, או שיש בו תוספת או שינוי שפקודה זו לא התירה אותם, הבנקאי שפרע את השיק בתום לב ובלי רשלנות, לא יהיה אחראי ולא יחוב, ואין להרהר אחר פרעון זה על שום שהשיק היה משורטט, או שהשרטוט נמחק, או שיש בו תוספת או שינוי שפקודה זו לא התירה אותם, ועל שום שנפרע לשאינו בנקאי או לא לבנקאי שאליו השיק משורטט או היה משורטט, או לא למורשהו לגוביינה שהוא בנקאי, הכל לפי הענין.

80. בנקאי שנמשך עליו שיק משורטט והוא פרע אותו בתום לב ושלא ברשלנות לבנקאי, כשהוא משורטט בכללות – או לבנקאי שאליו שורטט, או למורשהו לגוביינה שהוא בנקאי, כשהשרטוט הוא במיוחד – הבנקאי שפרע את השיק, וכן המושך את השיק במקרה שהגיע לידי הנפרע, זכויותיהם ומעמדם כאילו נפרע השיק לבעלו האמיתי.

הגנה על בנקאי ועל מושך בשיק משורטט

81. מי שנטל שיק משורטט שכתוב עליו "לא סחיר", אין לו ואין בכוחו ליתן זכות קנין בשיק טובה מן הזכות שהיתה לאדם שמטנו נטלו.

פעלו של שרטוט "לא סחיר" על האוחז

82. (א) בנקאי שקיבל לטובת לקוחו, בתום לב ובלי רשלנות, פרעונו של שיק המשורטט אליו, בכללות או במיוחד, ואין ללקוח זכות קנין בשיק או שזכות קנינו פגומה, לא יחוב הבנקאי כלפי בעלו האמיתי של השיק מחמת זו בלבד שקיבל את הפרעון האמור.

הגנה על בנקאי גובה

(ב) בנקאי הוא מקבל פרעון כמשמעותו בסעיף קטן (א), אף אם זיכה את חשבון לקוחו בסכום השיק לפני קבלת הפרעון.

83. (א) הסעיפים 76 עד 82 יחולו על ממשך בנקאי כאילו היה שיק.

הסעיפים 76 עד 82 יחולו על מימשך בנקאי

(ב) "מימשך בנקאי", לענין סעיף זה, פירושו מימשך בר-פרעון עם דרישה, משוך על ידי בנק או מטעמו על עצמו, בין שפרעונו במשרדו הראשי ובין במשרד אחר שלו.

חוק התכנון והבניה, התשכ"ה - 1965

(סעיפים נבחרים)

פרק ח': הפקעות

188. (א) מותר לוועדה המקומית להפקיע על פי חוק זה מקרקעין שנועדו בתכנית לצרכי ציבור.

מסמך ההפקעה

(תיקון מס' 103
הוראת שעה),
(תיקון מס' 101)
תשע"ד-2014

(ב) "צרכי ציבור", בסעיף זה – כל אחד מאלה: דרכים, גנים, שטחי נופש או ספורט, שמורות טבע, עתיקות, שטחי חניה, שדות תעופה, נמלים, מזחים, תחנות רכבת, תחנות אוטובוסים, שווקים, בתי מטבחים, בתי קברות, מבנים לצרכי חינוך, דת ותרבות, מוסדות קהילתיים, בתי חולים, מרפאות, מקלטים ומחסים ציבוריים, תחנות משטרה ותחנות שירות לכיבוי אש, מיתקני ביוב, מזבלות, מיתקנים להספקת מים וכל מטרה ציבורית אחרת שאישר שר האוצר לענין סעיף זה.

189. הועדה המקומית רשאית, בכל עת לאחר תחילת תקפה של תכנית מיתאר מקומית או של תכנית מפורטת, להפקיע מקרקעין בתחום התכנית, כשהפקעתם דרושה, לדעת הועדה המחוזית, למטרה ציבורית שלה נועדו בתכנית האמורה, והיא חייבת לעשות כן אם הועדה המחוזית, לאחר התייעצות אתה, דרשה זאת ממנה; אם בתכנית כאמור נועדו המקרקעין להפקעה, אין ההפקעה טעונה הסכמת הועדה המחוזית.

סמכות הועדה
המקומית

190. (א) במידה שלא נקבעו הוראות מיוחדות בחוק זה, תבוצע ההפקעה על פי פקודת הקרקעות (רכישה לצרכי ציבור), 1943, כאילו הורשתה הועדה המקומית בהודעה ברשומות להשתמש בסמכויות ולמלא את התפקידים של הממשלה או של היועץ המשפטי לממשלה לפי הפקודה האמורה, לענין המקרקעין העומדים להפקעה, הכל בשינויים ובתיאומים אלה:

ביצוע ההפקעה

(תיקון מס' 92)
תש"ע-2010

(תיקון מס' 103)

(1) סעיף 20 לפקודה האמורה יחול גם על הפקעת מקרקעין לצרכי גנים, שטחי נופש וספורט וכן לבניני חינוך, תרבות, דת ובריאות, ובכל מקום שמדובר באותו סעיף על "רבע" יבוא "ארבע עשירות"; אולם לא יופקע חלק ממגרש, בתשלום או ללא תשלום, אם כתוצאה מכך יפחת שוויה של יתרת המגרש;

(2) שר הפנים, בהסכמת שר האוצר, רשאי להורות לוועדה המקומית לשלם פיצויים בנסיבות שבהן היא רשאית לשלם לפי סעיף 20(2)(ג) לפקודה האמורה;

(3) לא תחול חובת תשלום פיצויים על הפקעת כל מבנה, גידול, עץ או דבר אחר המחובר לקרקע אם הוקמו, ניטעו או חוברו תוך הפרת חוק זה; אך רשאית הועדה המקומית לשלם פיצויים לתובע אם ראתה כי הוא פעל בתום לב וכי קיימות נסיבות מיוחדות המצדיקות תשלום פיצויים;

(4) לענין סעיף 12 לפקודה האמורה יבוא במקום מועד הפרסום של ההודעה על הכוונה לרכוש את המקרקעין – היום הששים לאחר המועד האמור;

(5) הועדה המקומית תשלם מיד אותו חלק מהפיצויים שאינו שנוי במחלוקת;

(6) סעיפים 5א, 7ב, 14(א1) ו-21(ב), 14א עד 14ד ו-21 לפקודה האמורה לא יחולו;

(תיקון מס' 92)
תש"ע-2010

(7) סעיף 9א לפקודה האמורה יחול, ואולם לא ייושב סכסוך בעניין סכום הפיצויים בהפקעות לפי חוק זה, אלא על ידי שמאי מכריע.

(תיקון מס' 92)
תש"ע-2010

(ב) הועדה המקומית רשאית להיכנס לאותו חלק של מקרקעין שמותר לה להפקיע ללא תשלום פיצויים ולקנות חזקה בו, לאחר שנתנה לבעל המקרקעין הודעה בכתב שלוש ימים מראש; ההודעה תינתן בדרך שתיראה לוועדה המקומית, לרבות פרסום בעתון יומי, ורואים אותה כאילו נתקבלה ביום נתינתה או ביום הפרסום; זכות הכניסה וקבלת החזקה אינה מותנית בצו של בית המשפט.

191. הועדה המקומית, בהסכמת הועדה המחוזית, רשאית לבוא לידי הסכם עם בעל מקרקעין שהופקעו על ידיה, כי במקום תשלום כסף תמורתם יועברו לו מקרקעין אחרים, בתחום התכנית או מחוצה לו, לסילוק מלא או חלקי של תביעותיו הנובעות מההפקעה.

חילופי קרקע

192. שום דבר שבהסכם בדבר חילופי מקרקעין לפי פרק זה לא יתפרש כאילו בא להתיר שימוש במקרקעין שלא בהתאם לתכנית.

הסכם אינו היתר
לחריגה

193. מקרקעין שהופקעו לפי פרק זה ינהגו בהם כאמור בתכנית החלה עליהם.

דין רכוש שהופקע

194. בהליכי הפקעה מכוח פרק זה לא יפונה בית מגורים שנועד בתכנית להריסה אלא לאחר שהועמד שיכון חלוף סביר למי שהיה דר בבית מכוח זכות שבדין או זכות שביושר במועד פרסום ההודעה על הכוונה לרכוש את המקרקעין, או, אם רצה הדייר בכך, לאחר ששולמו לו או לזכותו פיצויים כדי השגת שיכון חלוף סביר.

שיכון חלוף

195. מקרקעין שנרכשו בביצוע תכנית על פי הסכם או שהופקעו כך תמורת תשלום פיצויים, יחולו עליהם הוראות מיוחדות אלה:

דין מקרקעין שנרכשו בתמורה

(1) כל עוד לא שונה ייעודם על-פי הוראות חוק זה, מותר להשכירם לגוף ציבורי או לאדם אחר, למטרה שלה נועדו בתכנית, ובלבד ששר האוצר, בהתייעצות עם הוועדה המחוזית, נתן אישור על כך;

(תיקון מס' 103 הוראת שעה, תשנ"ה-2015)

(2) שונה ייעודם על-פי הוראות חוק זה, מותר באישור ובהתייעצות כאמור למכרם, להשכירם או לעשות בהם העברה אחרת, ובלבד שניתנה למי שרכשו ממנו את המקרקעין או לחליפו הודעה שהוא רשאי, תוך שלושים יום, לקנותם במחיר שלא יעלה על הסכום שבו נרכשו ממנו, בצירוף שוויה של כל השבחה בהם הנובעת מהתכנית; הודיע מקבל ההודעה תוך המועד האמור שהוא מוכן לקנות את המקרקעין, יועברו אליו כאמור.

196. (א) מקרקעין שהופקעו לפי חוק זה ללא תשלום פיצויים וייעודם שונה לייעוד שלמענו אין להפקיע מקרקעין לפי חוק זה ללא תשלום פיצויים, תשלם הוועדה המקומית פיצויים למי שהיה זכאי להם בשעת ההפקעה אילו היתה ההפקעה מחייבת תשלום פיצויים באותה שעה, או אם רצה בכך, תחזיר את המקרקעין למי שהופקעו ממנו.

שינוי ייעוד של רכוש מופקע ללא תשלום

(ב) בפעולה לפי סעיף זה – לענין סעיף 12 לפקודת הקרקעות (רכישה לצורך ציבור), 1943, יבוא במקום מועד הפרסום של ההודעה על הכוונה לרכוש מקרקעין – המועד של שינוי הייעוד, ושווי המקרקעין ייקבע בשים לב לייעודם מחדש.

פרק ח'1: היטל השבחה

(תיקון מס' 18)

196א. ועדה מקומית תגבה היטל השבחה בשיעור, בתנאים ובדרכים שנקבעו בתוספת השלישית ועל פיה.

היטל השבחה

(תיקון מס' 18)

פרק ט': פיצויים

197. (א) נפגעו על ידי תכנית, שלא בדרך הפקעה, מקרקעין הנמצאים בתחום התכנית או גובלים עמו, מי שביום תחילתה של התכנית היה בעל המקרקעין או בעל זכות בהם זכאי לפיצויים מהוועדה המקומית, בכפוף לאמור בסעיף 200.

תביעת פיצויים

(תיקון מס' 20)

תשנ"ג-1982

(תוספת חס' 43)

(ב) התביעה לפיצויים תוגש למשרדי הוועדה המקומית תוך שלוש שנים מיום תחילת תקפה של התכנית; שר האוצר רשאי להאריך את התקופה האמורה, מטעמים מיוחדים שיירשמו, אף אם כבר עברה התקופה.

197א. (א) מוסד תכנון הדן בתכנית רשאי להתנות את הפקדת התכנית, או את אישורה, בהפקדת כתב שיפוי מלא או חלקי מפני תביעות לפי סעיף 197, בשים לב, בין השאר, למהות התכנית והיקפה, למידת תרומתה לצורכי ציבור ולזוהות הנהנים ממנה;

התניית הליכי תכנון בכתב שיפוי

(תיקון מס' 115)

(2) מוסד תכנון רשאי להתנות מתן היתר בהפקדת כתב שיפוי כאמור בפסקה (1) אם נקבעה הוראה המתירה זאת בתכנית שאושרה לפני יום ט"ו בכסלו התשע"ז (15 בדצמבר 2016) (בסעיף זה – המועד הקובע).

(ב) הסמכות לדרוש הפקדת כתב שיפוי כאמור בסעיף קטן (א) תהיה נתונה גם לוועדה מקומית הדנה בבקשה למתן היתר מכוח תכנית שבה נדרש אישור מוסד תכנון שאינו רשות רישוי, לפי שיקול דעתו, כתנאי למתן ההיתר, ובלבד שנקבעה בתכנית הוראה המתירה זאת, והכול לגבי אותו חלק של הבקשה שנדרש לאישור כאמור; ואולם לענין תכנית כאמור שאושרה לפני המועד הקובע, תהיה רשאית הוועדה המקומית לדרוש כתב שיפוי כאמור בסעיף קטן זה, אף אם לא נקבעה באותה תכנית הוראה המתירה זאת.

(ג) שר האוצר, בהסכמת שר המשפטים, יקבע נוסח אחיד לכתב שיפוי כאמור בסעיף זה, ויכול שיקבע נוסחים שונים לענין סוגים שונים של תכניות.

198. (א) הוגשה תביעה לפי סעיף 197, תודיע הוועדה המקומית לכל מי שעלול לשאת בתשלום הפיצויים נושא התביעה, כולם או חלקם, בין על פי דין ובין על פי הסכם עם הוועדה המקומית או עם המדינה (בפרק זה – המשיב) על הגשתה ותתן לו הזדמנות להשמיע טענותיו.

תביעה לפיצויים

(תיקון מס' 43)

תשנ"ה-1995

(תיקון מס' 84 תשס"ח-2008)

(ב) הועדה המקומית תדון בתביעה ותחליט, בתוך תשעים ימים מיום הגשת התביעה, אם לקבלה או לדחותה, ואם החליטה לקבלה – מהו הסכום המוצע כפיצויים.

(ג) הועדה המקומית תודיע לתובע ולמשיב, את החלטתה, ואם החליטה לקבל את התביעה – את הסכום המוצע כפיצויים והנימוקים לכך; הסתמכה הוועדה המקומית בהחלטתה על שומה, תצטרף להודעתה גם את אותה שומה.

(תיקון מס' 84)
תשס"ח-2008

(ד) החליטה הועדה המקומית לדחות את התביעה, כולה או חלקה, או החליטה כי בנסיבות הענין אין זה מן הצדק לשלם פיצויים עקב הוראות סעיף 200, רשאי התובע או המשיב, לערור בפני ועדת הערר לפיצויים ולהיטל השבחה תוך 45 ימים מיום המצאת החלטת הועדה המקומית כאמור בסעיף קטן (ב); יושב ראש ועדת ערר לפיצויים ולהיטל השבחה רשאי להאריך את התקופה האמורה מטעמים מיוחדים שיירשמו.

(תיקון מס' 76)
תשס"ו-2006

(תיקון מס' 84)
חוז"ח-ח-2008

(ה) (1) בלי לגרוע מהוראות סעיף קטן (ד), החליטה הוועדה המקומית כי התובע זכאי לפיצוי בסכום שונה מהסכום הנתבע, רשאים הוועדה המקומית, התובע והמשיב לפנות, בהסכמה, בתוך 45 ימים, ליושב ראש מועצת שמאי המקרקעין בבקשה שימנה שמאי מכריע מתוך רשימת השמאים המכריעים, לצורך הכרעה במחלוקת על סכום הפיצוי; יושב ראש מועצת שמאי המקרקעין רשאי להאריך את התקופה האמורה מטעמים מיוחדים שיירשמו;

(תיקון מס' 84)
תשס"ח-2008

(2) יושב ראש מועצת שמאי המקרקעין יודיע לכל אחד מהפונים לפי פסקה (1), בתוך 15 ימים ממועד קבלת הפנייה, על זהותו של השמאי המכריע שמינה;

(3) השמאי המכריע שמונה כאמור בפסקה (2) ידון ויכריע במחלוקת על סכום הפיצוי; החלטות השמאי המכריע יפורסמו בהתאם לכללים שקבע שר המשפטים;

(4) (א) על החלטתו של השמאי המכריע כאמור בפסקה (3) יכולים הוועדה המקומית, התובע או המשיב לערור לפני ועדת הערר לפיצויים ולהיטל השבחה בתוך 45 ימים מיום המצאת ההחלטה של השמאי המכריע; יושב ראש ועדת ערר לפיצויים ולהיטל השבחה רשאי להאריך את התקופה האמורה מטעמים מיוחדים שיירשמו;

(ב) פסקה זו תעמוד בתוקפה עד תום חמש שנים מיום תחילתו של סעיף זה, כנוסחו בחוק התכנון והבניה (תיקון מס' 84 והוראת שעה), התשס"ח-2008.

(ה) (1) המגיש ערר לוועדת הערר לפיצויים ולהיטל השבחה לפי סעיף זה, ישלם לאוצר המדינה, במועד הגשתו, אגרה בסכום כמפורט להלן:

(תיקון מס' 65)
תשס"ג-2002

(א) כשסכום הערר אינו עולה על 500,000 שקלים חדשים – 837 שקלים חדשים;

(תיקון מס' 70)
תשס"ה-2005

(ב) כשסכום הערר עולה על 500,000 שקלים חדשים – 1,675 שקלים חדשים; שר האוצר, באישור ועדת הפנים ואיכות הסביבה של הכנסת, יקבע נסיבות שבהן יינתן פטור מאגרה לפי סעיף קטן זה;

(2) ועדת הערר לפיצויים ולהיטל השבחה לא תקבל ערר ולא תדון בו, אלא אם כן שולמה בעת הגשתו אגרה או שניתן פטור מתשלום האגרה לפי הוראות סעיף קטן זה;

(תיקון מס' 70)
תשס"ה-2005

(3) הסכומים האמורים בפסקה (1) יעודכנו ב-1 בינואר בכל שנה, בהתאם לשיעור העליה במדד המחירים לצרכן שמפרסמת הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה;

(תיקון מס' 76)
תשס"ז-2006

(4) החליטה ועדת הערר לפיצויים ולהיטל השבחה לקבל ערר, כולו או חלקו, רשאית היא להטיל על המשיב לשלם למגיש הערר הוצאות בגובה סכום האגרה, כולה או חלקה, כפי ששילם בעת הגשת הערר; היו מספר משיבים בערר – רשאית ועדת הערר לפיצויים ולהיטל השבחה לקבוע את חלוקת ההוצאות כאמור בין המשיבים;

(תיקון מס' 70)
תשס"ה-2005

(תיקון מס' 76)
תשס"ז-2006

(5) בלי לגרוע מהאמור בפסקה (4), ועדת הערר לפיצויים ולהיטל השבחה רשאית להטיל על צד לערר לשלם לצד השני את הוצאותיו בערר, כולן או חלקן.

(תיקון מס' 70)
תשס"ה-2005

(1) (1) דנה ועדת ערר לפיצויים ולהיטל השבחה בערר לפי סעיפים קטנים (ד) או (ה), רשאית היא, בהחלטה מנומקת, לקבל את הערר או לדחותו, במלואו או בחלקו;

(תיקון מס' 84)
תשס"ח-2008

(2) היה הערר לפי סעיף קטן (ד) בלבד, רשאית ועדת הערר לפיצויים ולהיטל השבחה לפנות ליושב ראש מועצת שמאי המקרקעין בבקשה שימנה שמאי, מתוך רשימת השמאים המכריעים, אשר יגיש לוועדת הערר חוות דעת בכתב בעניין הנוגע לערר (בחוק זה – שמאי מיעץ);

(3) מונה שמאי מייצע, תינתן החלטה בערר לאחר הגשת חוות דעתו, ובלבד שניתנה לצדדים הזדמנות לטעון את טענותיהם לפני ועדת הערר לפיצויים ולהיטל השבחה לעניין חוות הדעת;

(4) הוראות לפי פרק ט'1 יחולו על שמאי מייצע, לרבות לעניין סדרי הדין בפניו, מינויו ושכרו.

(ז) על החלטת יושב ראש ועדת הערר לפיצויים ולהיטל השבחה לפי סעיפים קטנים (ד) או (ה)(4), ועל החלטת ועדת הערר לפיצויים ולהיטל השבחה לפי סעיף קטן (ו)(1) או (3), ניתן לערער לבית משפט לעניינים מינהליים.

(תיקון מס' 84)
תשס"ח-2008

(ח) שמאי מקרקעין שהתבקש להכין שומה בהליכים לפי סעיף זה, וכן שמאי מכריע ושמאי מייצע שמונו לפי סעיף זה, רשאים לקבל מידע בהתאם להוראות סעיף 14א(א) לתוספת השלישית, והוראות סעיפים קטנים (ב) ו-(ג) של אותו סעיף יחולו, בשינויים המחויבים, לעניין מידע כאמור.

(תיקון מס' 84)
תשס"ח-2008

199. (בוטל).

(תיקון מס' 43)

200. לא יראו קרקע כנפגעת אם נפגעה על ידי הוראה שבתכנית הנמנית עם אחת ההוראות המפורטות להלן ובלבד שהפגיעה אינה עוברת את תחום הסביר בנסיבות הענין ואין זה מן הצדק לשלם לנפגע פיצויים:

פטור מתשלום
פיצויים

(1) שינוי בתחום אזורי ובתנאי השימוש בקרקע שבהם;

(2) קביעת המירווח מסביב לבנינים וביניהם;

(3) הגבלת מספר הבנינים בשטח מסויים;

(4) הסדרת אתריהם של בנינים, גדלם, גבהם, תכנון צורתם או מראם החיצוני;

(5) איסור הבניה או הגבלתה, לצמיתות או לשעה, במקום שהקמת בנינים על הקרקע עלולה, בגלל מקומה או טיבה, להביא לידי סכנת שטפון, סחף קרקע, סכנה לבריאות או סכנת נפשות או לידי הוצאה יתירה של כספי ציבור להתקנת דרכים או ביבים, להספקת מים או לשירותים ציבוריים אחרים;

(6) איסור השימוש בקרקע או הגבלתו שלא בדרך איסור בניה או הגבלתה, כשהשימוש עלול להביא לידי סכנה לבריאות, סכנת נפשות או פגיעה רצינית אחרת לרעת הסביבה;

(7) הגבלת דרכי השימוש בבנינים;

(8) קביעת קו במקביל לדרך, שמעבר לו לא יבלוט שום בנין;

(9) חיוב להתקין על יד בנין המיועד לעסק, למלאכה או לתעשיה מקום לטעינת כלי רכב, פריקתם וצידום בדלק, הכל כדי למנוע חסימת דרך לתעבורה;

(10) חיוב להתקין בבנין המיועד לעסק, למלאכה או לתעשיה, למגורים, לבית לינה או לשימוש על ידי הציבור, או על יד בנין כאמור, מקום לחניית כלי רכב, למקלט או למחסה בפני התקפה אווירית;

(11) הוראה בתכנית שחל עליה סעיף 81.